

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Nutná obrana a krajní nouze

Bc. Aleš Němec

© 2011 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Aleš Němec

obor Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Litoměřice

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze
čl. 17 odst. 2 určuje tuto diplomovou práci.

Název práce: **Nutná obrana a krajní nouze**

Osnova diplomové práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Analýza platné právní úpravy
4. Historický vývoj právní úpravy nutné obrany a krajní nouze
5. Srovnání platné právní úpravy se zahraničím
6. Praktická část
7. Poznatky a doporučení
8. Závěr
9. Seznam použitých zdrojů
10. Přílohy

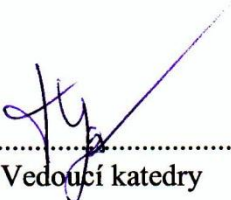
Rozsah hlavní textové části: 60 - 80 stran

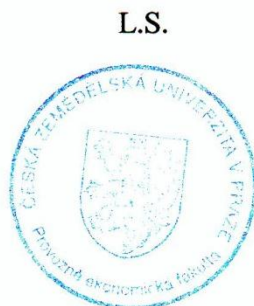
Doporučené zdroje:

- 1) HRAZDÍRA, I. a KOVÁRNÍK, L. a NOVOTNÝ, F. Použití zbraně a zákon Praha : Eurounion, 2000. 412 s. ISBN 80-85858-83-5
- 2) MACEK, P. Dějiny policie a četnictva II. 1. vyd. Praha: POLICE HISTORY, 1999. 230 s. ISBN 80-902670-0-9
- 3) NOVOTNÝ, F. Právo na sebeobranu. 1. vyd. Praha: LexisNexisCZ, 2006 . 114 s. ISBN 80-86920-10-0
- 4) NOVOTNÝ, F. a KREML, A. a HELEBRANT, M. Zbraně a sebeobrana 1. vyd . Praha: Goldstein & Goldstein, 1997. 329 s ISBN 80-86094-23-5
- 5) NOVOTNÝ, F. a kol. Trestní právo hmotné 1.vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2004. 310 s. ISBN 80-86473-67-8
- 6) Statistické údaje Policie ČR
- 7) Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., v platném znění
- 8) Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v platném znění
- 9) Zákon o obecní policii č. 553/1991 Sb., v platném znění
- 10) Zákon o Policii České republiky č. 273/2008 Sb., v platném znění
- 11) Další literatura bude upřesněna vedoucím práce v průběhu zpracování DP

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jitka Mráčková, CSc.**

Termín odevzdání diplomové práce: duben 2011

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne: 3. 2. 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Nutná obrana a krajní nouze“ vypracoval sám s použitím odborné literatury uvedené v seznamu informačních zdrojů, vlastních získaných poznatků a po odborných konzultacích s vedoucí diplomové práce JUDr. Jitkou Mráčkovou, CSc.

.....
Bc. Aleš Němec

V Praze dne 15.11.2011

Poděkování

Děkuji touto cestou JUDr. Jitce Mráčkové, CSc., za cenné rady, odborné vedení a velkou trpělivost při zpracování této diplomové práce. Také děkuji všem ostatním, kteří mě podporovali a poskytovali mi pomoc.

Nutná obrana a krajní nouze

The necessary defence and the extreme emergency

Souhrn

Diplomová práce se zabývá nutnou obranou a krajní nouzí, jako okolnostmi vylučující protiprávnost. Nutné pro pochopení současného stavu právní úpravy těchto institutů bylo zapotřebí zpracovat i jejich historický vývoj. V práci je provedeno srovnání naší úpravy se zahraniční, a to především rakouskou a německou právní úpravou.

V rámci diplomové práce bylo provedeno dotazníkové šetření, které mapuje znalosti občanů o této problematice, schopnosti rozhodnout se zda je v konkrétní situaci možno využít zkoumaných institutů vylučujících protiprávnost. Šetření bylo provedeno se dvěma soubory respondentů, a to s městským obyvatelstvem a s rurálním obyvatelstvem a bylo provedeno vzájemné porovnání.

Summary

Dissertation deals with necessary defence and emergency like conditions discharging illegality. It was necessary to compose historic evolution for comprehension of contemporary conditions of legal adaptation this terms. In dissertation is accomplished comparison to our and foreign legal adaptations. Especially to austrian and german adaptations.

Within dissertation was made questionnaire suvey of citizens knowledge of this problems. Their abillity to decide which situaton allows apply conditions discharging illegality. The survey was performed with two respondent groups. With the city population and the rural population. And finally was made the mutual comparison.

Klíčová slova: nutná obrana, krajní nouze, trestní právo, kriminalita, násilí.

Key Words: necessary defence, extrem emergency, criminal law, criminality, violence.

Obsah.....	7
1. Úvod.....	9
2. Cíl práce a metodika.....	13
3. Analýza platné právní úpravy.....	15
3.1 Úvod do problematiky.....	15
3.2 Zákonná definice krajní nouze.....	18
3.3 Zákonná definice nutné obrany.....	21
3.4 Zákonná definice svolení poškozeného, přípustného rizika, oprávněného použití zbraně.....	26
3.5 Další okolnosti vylučující protiprávnost.....	30
4. Historický vývoj právní úpravy nutné obrany a krajní nouze.....	33
4.1 Exkurz do školy přirozeného práva – ius naterale.....	33
4.2 Exkurz do počátku nutné obrany a krajní nouze v německy mluvících zemích.....	34
4.3 Exkurz do anglosaského (angloamerického) práva.....	36
4.4 Vývoj právní úpravy nutné obrany a krajní nouze v českých zemích od roku 1852 do současné doby.....	36
5. Srovnání platné právní úpravy se zahraničím.....	49
5.1 Platná právní úprava krajní nouze a nutné obrany v Rakousku.....	49
5.2 Platná právní úprava nutné obrany a krajní nouze v Německu.....	50
5.3 Vlastní srovnání platné úpravy nutné obrany, krajní nouze rakouské a německé s právní úpravou českou.....	52
6. Praktická část.....	55
6.1 Dotazníkové šetření.....	55
6.1.1 Základní východiska šetření.....	55
6.1.2 Pilotní šetření.....	56
6.1.3 Hlavní dotazníkové šetření.....	57
7. Poznatky a doporučení.....	84
7.1 Poznatky a doporučení vzešlé z dotazníkových šetření.....	84
7.2 Počty držitelů zbrojních průkazů a počty zbraní.....	86

7.3 Aktuální rozhodnutí Nejvyššího soudu k trestnému činu zabití.....	89
8. Závěr.....	94
9. Seznam použitých zdrojů.....	97
10. Přílohy.....	101

1. Úvod

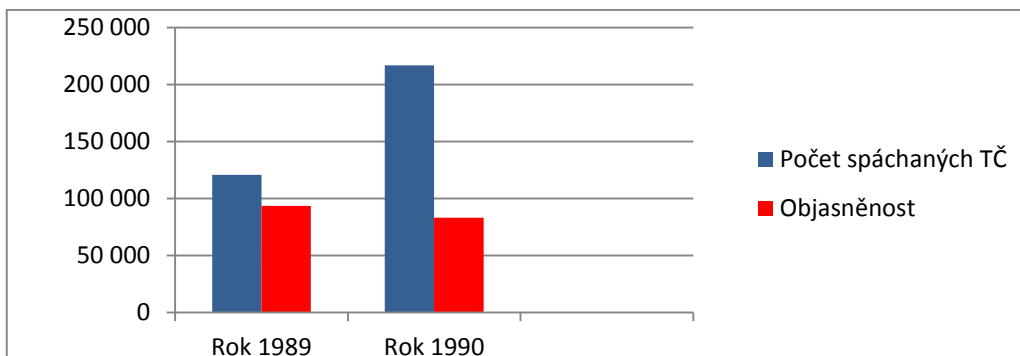
Občané mají právo postavit se na odpor proti každému, kdo by odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních svobod, založený Listinou základních práv a svobod, jestliže činnost ústavních orgánů a účinné použití zákonných prostředků jsou znemožněny.¹ Tento článek z Listiny základních práv a svobod je svým způsobem vyjádřením okolností vylučujících protiprávnost. Okolnostmi vylučujícími protiprávnost označujeme taková jednání, která způsobují, že čin není trestným činem, i když jinak (právě s výjimkou protiprávnosti) neboli zdánlivě naplňují všechny znaky trestného činu. Ve své práci se věnuji především krajní nouzi a nutné obraně, jakožto nejvýznamnějším okolnostem vylučujícím protiprávnost.

Po roce 1989 došlo v Československu k nevídanému nárůstu kriminality. Zatímco ještě v roce 1989 bylo na celém území spácháno 120 769 trestných činů (objasněno z nich plných 77,5 procenta), už rok na to vzrostla kriminalita bezmála na dvojnásobek 216 852 trestných činů, zatímco křivka objasněnosti se vydala směrem příkře opačným na 38,4 procenta. Příčiny jsou s odstupem let zřejmé: na jedné straně neuvážená masivní amnestie, otevření hranic a pocit mnohých jedinců, že v demokracii bude možné všechno, na druhé straně rychlý a totální rozklad represivního Sboru národní bezpečnosti².

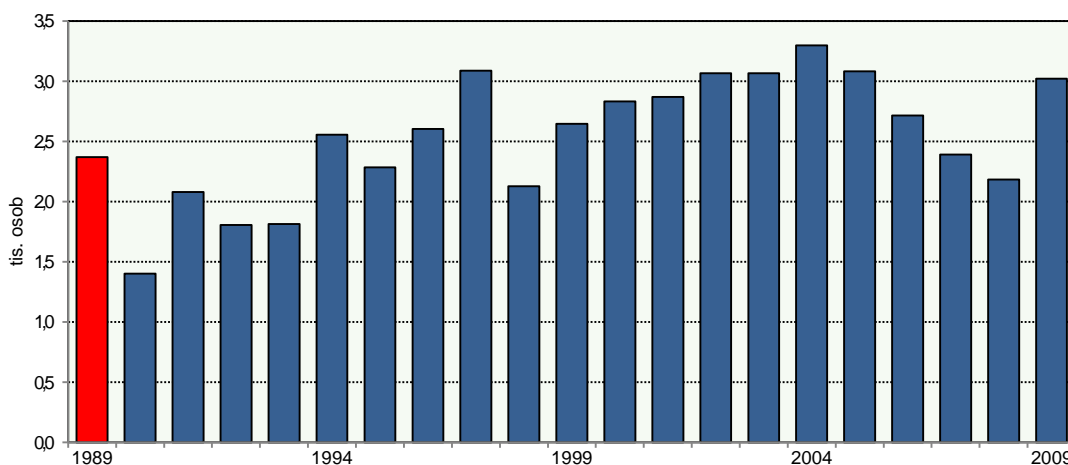
¹Článek 23 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.

² <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2000/0003/preziden.html>

Graf č. 1: Srovnání počtu spáchaných TČ a objasněnosti

Nárůst kriminality po roce 1989 byl obrovský. Na tento téměř dvojnásobný nárůst orgány činné v trestním řízení zdecimované „očistným“ procesem nebyly schopné reagovat. Tento fakt je patrný z dlouhodobých statistik. Z grafu č.2 je patrné, jak se počet osob odsouzených za násilné trestné činy v porevolučních letech propadl. Z roku 1989 kdy bylo odsouzeno téměř 2500 tis osob za trestné činy ublížení na zdraví a rvačky, na necelých 1500 odsouzených osob za tyto trestné činy o rok později. Trvalo poměrně dlouho, než orgány činné v trestním řízení dokázaly zareagovat a počet odsouzených osob za násilné trestné činy se začal zvyšovat.

Graf č. 2: Odsouzené osoby za vybrané trestné činy (ublížení na zdraví a rvačka)

Proto byli občané nuceni zvykat si na to, že policie již není schopná zajišťovat takovou míru bezpečnosti, jako tomu bylo za dob nesvobody. Asi nejdiskutovanější

kauzou z devadesátých let ve spojitosti s nutnou obranou byl případ Pavla Opočenského. Ten prožil mnoho let v emigraci, mimo jiné i v USA a newyorském Brooklynu.

Nedaleko Vyšehradského hřbitova Pavel Opočenský zahlédl, jak skupina českých skinů ohrožuje dva starší lidi. Vydal se jim tedy na pomoc. Někteří svědci pak popisovali, že se Opočenský choval poněkud provokativně a s napřaženým nožem vykřikoval na skinheady: "Come on, come on". Většina skinheadů utekla a zůstal pouze 17-letý Martinů. Došlo k fyzickému kontaktu, po kterém mladík utrpěl bodná zranění. Tomuto zranění podlehl. Opočenský byl nejprve odsouzen k podmíněnému trestu, po odvolání státního zástupce k trestu nepodmíněnému, nakonec byl Vrchním soudem čin překlasifikován jako nutná obrana. Za svůj čin byl dle některých autorů nekriticky mediálně oslavovaný. Názor na tuto událost si může každý udělat sám, ale nesporné je, že to byl jeden z nejsilnějších impulzů, který rozproudil širokou debatu o institutu nutné obrany.

Již první týdny roku 2011 potvrzují, že drasticky seškrtané rozpočty ovlivní chod policie v celé republice. Velkým problémem se jeví značné rozdíly mezi městy jako je například Praha či Brno a venkovskými oblastmi. Jde především o rozdílnou dostupnost služeb Policie ČR. Ve velkých městech jsou dislokovány pohotovostní motorizované jednotky policie, které se specializují na co nejkratší příjezd na místo činu, na rozdíl od rurálních oblastí, kde působí pouze obvodní oddělení policie. Těchto „venkovských“ oddělení se nejvíce dotýká omezování rozpočtu Policie ČR. Existuje tedy reálné riziko, že neustálé snižování rozpočtu Policie ČR povede k ještě větší diverzifikaci schopnosti policie zasáhnout v rurálních oblastech. Snižování rozpočtu Hasičského záchranného sboru má sice podobné konsekvence, ovšem HZS může být do jisté míry zastoupen sbory dobrovolných hasičů, které působí především v rurálních oblastech. Žádná taková organizace, která by takto zastoupila policejní služby, však neexistuje. Pokud se tedy nechceme inspirovat v minulosti, kdy na našem území působila Pomocná stráž VB.³

---

³ Pomocná stráž Veřejné bezpečnosti (PS VB) v komunistickém Československu využívala pro udržování veřejného pořádku a organizaci dopravy při prvomájových průvodech. Člen stráže ve svém volném čase aktivně a zdarma pomáhal bezpečnostním orgánům. Každý pomocník nosil na rukávu civilního oděvu v době

O kritické situaci vypovídá i prohlášení ministra vnitra Jana Kubiceho: „Bez posílení rozpočtu již není možné plně garantovat splnění všech zákonných úkolů bezpečnostních sborů a ministerstva jako ústředního orgánu státní správy. V případě dalšího osekávání rozpočtu se policie i hasičský záchranný sbor ocitnou na pokraji kolapsu.“⁴

Je třeba tedy počítat s tím, že při zmenšující se akceschopnosti policie budou občané nuceni stále častěji využívat institutu nutné obrany, ale i krajní nouze. Je na to obyvatelstvo připravené? Existuje rozdíl ve vnímání kriminality a možnosti se jí aktivně postavit mezi rurálním a městským obyvatelstvem?

---

své služby pásku s označením PS VB. Dle ustavujícího dokumentu se členy Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti mohli stát dobrovolně se hlásící českoslovenští státní občané starší 21 let, kteří jsou oddáni socialistickému společenskému a státnímu zřízení a požívají všeobecné vážnosti a důvěry.

⁴<http://www.novinky.cz/domaci/239081-kubice-ma-obavy-z-kolapsu-sveho-resortu-ma-prijit-o-dalsi-miliardy.html>

2. Cíl práce a metodika

Cílem této práce je analýza platné právní úpravy institutů nutné obrany a krajní nouze české právní úpravy a srovnání se zahraničními úpravami. Též bude provedena analýza historického vývoje těchto institutů, který je důležitý pro pochopení současného stavu „de lege lata“, dále budou implementovány teoretické poznatky do praxe pomocí kazuistiky. Důležitou součástí práce bude dotazníkové šetření, kde budou zjišťovány znalosti občanů o institutech nutné obrany a krajní nouze. Z dotazníkového šetření by měla vzejít doporučení, která by široké veřejnosti měla pomoci zorientovat se v této problematice.

V současné době dochází ke snižování rozpočtu Policie ČR. Proto zde bude snaha odpovědět na otázku, zda zvýšení povědomí obyvatelstva o institutech nutné obrany a krajní nouze může napomoci ke snížení nebo alespoň udržení současné hladiny kriminality.

Základní metodou bude především výklad právních norem. Metodou výkladu právní normy se rozumí takový způsob postupu, kterým se snažíme dojít k pravdivým poznatkům o smyslu textu zákona. Rozlišují se tyto metody interpretace práva:

- Jazykové – zaměření na jazykovou stránku textu – gramatická a sémantická analýza právního textu
- Logické – použití specifických metod, často nazývaných jako argumenty, označovaných latinskými názvy
- Systematické – zjištění smyslu normy srovnáním s jinými normami
- Teleologické – zvažování účelu právní úpravy vzhledem k sociálnímu a politickému kontextu relevantnímu v době její aplikace, často s pomocí použitých právních předpisů

- Historické – zaměření na analýzu dokumentů, které provázely vznik relevantního právního textu⁵

V práci dále používám metodu komparativní, kde srovnávám právní úpravy minulé a současné, a to především trestněprávní. Výklad doslovný, zužující a rozšiřující se, z hlediska vztahu mezi interpretací, zjištěným rozsahem právní normy a slovním textem.

V práci dále používám metodu komparativní, kde srovnávám právní úpravy minulé a současné, a to především trestněprávní. Výklad doslovný, zužující a rozšiřující se z hlediska vztahu mezi interpretací, zjištěným rozsahem právní normy a slovním textem.

Diplomová práce je bez ohledu na úvodní listy, souhrn, klíčová slova a obsah rozdělena na dvě hlavní části. V první teoretické části je provedena analýza platné právní úpravy, a to krajní nouze, nutné obrany, svolení poškozeného, přípustné riziko, oprávněné použití zbraně a další okolnosti vylučující protiprávnost. Dále je provedeno srovnání platné právní úpravy české se zahraničím. V druhé praktické části je provedeno hlavní dotazníkové šetření, a to na základě pilotního šetření. Praktická část vyústí do kapitoly poznatky a doporučení. Tato kapitola je rozdělena na poznatky a doporučení vzešlé z dotazníkových šetření, počty držitelů zbrojních průkazů a aktuální rozhodnutí Nejvyššího soudu k trestnému činu zabití. Poté následuje závěr práce, seznam použitých zdrojů a přílohy.

---

⁵ Viz blíže: VEVERKA, V. a kol., *Teorie práva a právní filozofie*, s. 132-137, BOGUZSAK, J., ČAPEK, J., BERLICH, A., *Teorie práva*, s. 182-186

3. Analýza platné právní úpravy

3.1. Úvod do problematiky

Trestní odpovědnost je založena na principu tzv. formálního pojetí trestného činu. Oproti dříve uplatňovanému materiálnímu či formálně-materiálnímu pojetí, které k trestnosti činu vyžaduje vedle splnění znaků uvedených v trestním zákoně i dosažení určitého stupně společenské nebezpečnosti jednání pachatele pro společnost, formální pojetí trestného činu vyžaduje pouze naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu uvedených v zákoně.⁶ To znamená, že orgány činné v trestním řízení již nebudou posuzovat, zda jednání, jež má znaky trestného činu uvedené v trestním zákoně, dosáhlo vyššího než nepatrného (v případě mladistvého pachatele vyššího než malého) stupně společenské nebezpečnosti, jako podmínky trestnosti činu. Tento vágní pojem, jehož interpretace byla svěřena soudům, byl „nahrazen“ termínem společenské škodlivosti, který však nemá stejný význam jako pojem společenská nebezpečnost. Škodlivost jednání pachatele totiž není podmínkou trestnosti činu, je však důležitým hlediskem zejména při ukládání trestů. Trestní stíhání pachatele méně škodlivého trestného činu se tedy zpravidla zahájí; nebude-li však jednání pachatele orgány činnými v trestním řízení shledáno společensky škodlivým, bude trestní stíhání zastaveno. V důsledku zavedení formálního pojetí trestného činu dochází rovněž k přesnějšímu vymezení skutkových podstat jednotlivých trestných činů uvedených ve zvláštní části trestního zákona a tedy k omezení prostoru orgánů činných v trestním řízení při posuzování jednání pachatele.⁷

---

⁶ Zák. č. 40/2009 Sb., v platném znění

§13 – Trestný čin

1) Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

⁷ Srovnej k tomu: .: ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník . I., § 1 až § 139. Komentář. I.*, NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*, JELÍNEK, J. a kol., *Trestní právo hmotné*, FENYK, J., *Trestní zákoník a trestní řád*, PROUZA, D., *Trestní zákoník*, CHMELÍK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*

Za účinnosti dřívější právní úpravy a existence formálně materiálního pojmu (i pojetí) trestného činu se hovořilo o okolnostech vylučujících protiprávnost též jako o okolnostech vylučujících nebezpečnost činu pro společnost. Tento názor vycházel z myšlenky, že jednání za těchto okolností není společensky nebezpečné, ale naopak je společensky užitečné, prospěšné (např. zranění útočníka při ochraně života obránce) a že tedy chybí materiální znak trestného činu. Slabinou názoru byla existence případů, kdy v důsledku konkrétních okolností nebyl naplněn potřebný stupeň nebezpečnosti činu pro společnost a přitom se nejednalo o žádnou z okolností vylučujících protiprávnost. I za současné právní úpravy se nic nemění na tom, že materiálním důvodem existence většiny okolností vylučujících protiprávnost je společenská prospěšnost jednání a že takový čin není společensky škodlivý.⁸

Okolnosti vylučující protiprávnost je nutné odlišovat od důvodů zániku trestnosti.⁹ Ústava České republiky v Čl.62 hovoří o pravomoci prezidenta republiky. Prezident tedy odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem, nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo, a zahlašuje odsouzení. V trestním řádu je tato problematika uvedena v § 366 v odst. 1. Prezident republiky na základě práva daného mu Ústavou uděluje milost.

Rozdíl je zcela zjevný. Zatímco případy zániku trestnosti mohou nastat až po spáchání trestného činu, jednání za okolností vylučujících protiprávnost nenaplnuje znaky trestného činu, neboť o trestný čin se zde od samého počátku nejedná.¹⁰

V platném trestním zákoníku jsou v obecné části upraveny tyto okolnosti vylučující protiprávnost: v §28 krajní nouze, §29 nutná obrana, §30 svolení poškozeného, §31 přípustné riziko, §32 oprávněné použití zbraně. Ale i ve zvláštní části trestního zákoníku najdeme okolnosti vylučující protiprávnost, tak například jde o beztrestnost agenta dle

---

⁸ srov.: ŠÁMALI, P. a kol., *Trestní zákoník . I., § 1 až § 139. Komentář. I.*, s. 315

⁹ např.: účinná lítost, promlčení trestnosti, milost prezidenta republiky.

¹⁰ srov.: ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník I., § 1 až § 139. Komentář. I.*, s. 315

§ 363¹¹ a zvláštním typem krajní nouze je i beztrestnost pachatele dle § 367 odst. 2 a § 368 odst. 2. Dále, krom těchto v trestním zákoníku výslovně uvedených případů, zná teorie a praxe celou řadu okolností vylučujících protiprávnost uvedených v jiných právních předpisech i mimotrestních. Například ten, kdo způsobil škodu, když odvracel přímo hrozící nebezpečí, které sám nevyvolal, není za ni odpovědný, ledaže bylo možné toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak, anebo jestliže je způsobený následek zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.¹² Zaměstnanec neodpovídá za škodu, kterou způsobil při odvracení škody hrozící zaměstnavateli, nebo nebezpečí přímo hrozící životu nebo zdraví, pokud tento stav sám úmyslně nevyvolal a počínal-li si přitom způsobem přiměřeným okolnostem.¹³

Šámal uvádí¹⁴ ve svém komentáři důvod, proč je v současné úpravě krajní nouze řazena před nutnou obranu a argumentuje tím, že krajní nouze je nejobecnější a nejširší okolností vylučující protiprávnost. Ostatní okolnosti jsou vůči ní v poměru speciality. Markantní je vztah speciality mezi krajní nouzí a nutnou obranou. Útok (znak nutné obrany) je zvláštním případem nebezpečí (znak krajní nouze). Uvedený vztah se projevuje i v tom, že nejsou-li splněny podmínky aplikace nutné obrany, lze útok odvrátit za podmínek krajní nouze.

---

¹¹ Zák. č. 40/2009 Sb, v platném znění § 363 odst.1. - Beztrestnost agenta

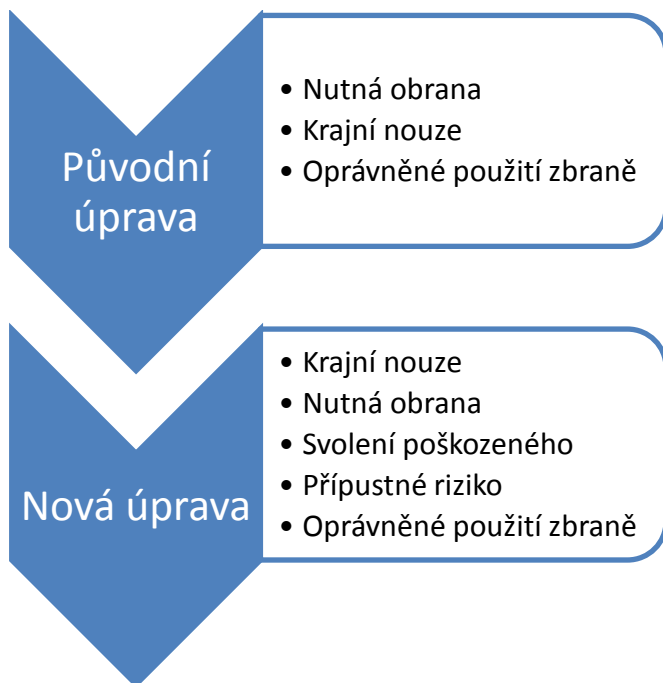
1) Policista plní úkoly jako agent podle jiného právního předpisu (dále jen „agent“), který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, není pro trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst.1, 2 trestný, jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny.

¹² Zák. č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů § 418 odst.1

¹³ Zák.č. 252/2006 Sb., v platném znění §249 odst. 2

¹⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I., § 1 až § 139. Komentář*, s. 316

Z tohoto důvodu je v této části práce systematika řazení shodná s platnou právní úpravou. Ovšem při srovnání se zahraniční úpravou se vracíme k systematice běžné až do rekodifikace naší trestní úpravy, především proto, aby porovnání úprav bylo přehlednější.

Graf č. 3: Srovnání původní a nové úpravy OVP

3.2. Zákonná definice krajní nouze

Krajní nouze je v trestním zákoníku v §28, a to jako čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak, anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

V důvodové zprávě k §28 zákonodárce argumentuje takto: Okolnosti vylučující protiprávnost jsou v návrhu nového trestního zákoníku zpřesněny především doplněnou definicí krajní nouze (§ 28), u níž je třeba vyloučit její použití i u osob, které jsou povinny

nebezpečí snášet (např. z titulu svého zaměstnání - ošetřovatel v nemocnici, nebo postavení - voják ve válce). Tuto povinnost snášet nebezpečí ukládají určitým kategoriím osob zvláštní předpisy a tyto osoby se jí nemohou vyhýbat poukazem na své vlastní ohrožení. Bez tohoto doplnění by krajní nouze vylučovala protiprávnost činů, které by jinak byly např. zneužitím pravomoci úřední osoby. Navrhované řešení takové jednání z dosahu krajní nouze vylučuje.¹⁵

Krajní nouze v podstatě spočívá ve střetu chráněných zájmů, přičemž jeden z nich je třeba obětovat k záchraně druhého (např. k záchraně více životů občanů je třeba obětovat život jiné osoby, která sama nebezpečí nevyvolala). Znakem krajní nouze je odvracení nebezpečí přímo hrozícího zájmu chráněnému trestním zákonem (zdrojem nebezpečí mohou být různé přírodní síly např. požár způsobený bleskem, povodeň, zemětřesení, zvíře), ale i jednání člověka např. požár založený žhářem. Půjde nejen o ochranu života, zdraví, svobod, majetku občanů, ale též o ochranu zájmů celospolečenských – např. hrozící ekologická havárie, šířící se epidemie. Dalším znakem je subsidiarita – nebezpečí nelze za daných okolností odvrátit jinak. Je-li možno se hrozícímu nebezpečí vyhnout, např. útekem, není tu stav krajní nouze. Dalším znakem je proporcionalita. Následek způsobený v krajní nouzi při odvracení nebezpečí nesmí být zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil. Srovnávají se zde na straně jedné ohrožené chráněné zájmy a na straně druhé zájmy, které byly obětovány. Krajní nouze bude vyloučena v případech, kdy je podle průměrného individuálního úsudku zřejmé, jasně patrné, že je obětovaný zájem rovnocenný nebo ještě závažnější než ohrožený zájem. Tuto podmínku krajní nouze je třeba posoudit v jednotlivém případě zvlášť s přihlédnutím ke všem konkrétním okolnostem a souvislostem. V této souvislosti je třeba si uvědomit, že k záchraně, byť vysokých majetkových hodnot, nelze obětovat život jiné osoby. Lze ohrozit zdraví nebo svobodu osoby, je-li třeba zabránit závažnému poškození majetku. O krajní nouzi se nejedná, pokud ten, komu nebezpečí hrozí, je

---

¹⁵ PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY Poslanecká sněmovna 2008 V. volební období 410 Vládní návrh na vydání zákona, trestní zákoník. Důvodová zpráva k hlavě III – Okolnosti vylučující protiprávnost činu – § 28 až 32

povinen je snášet, např. lékař a zdravotnický personál v nemocnici, hasič, plavčík, policista. Ti nesmějí odvracet profesionální nebezpečí za podmínek krajní nouze. Jiné nebezpečí ovšem odvracet mohou. O vybočení z mezí krajní nouze (exces) půjde, pokud nebyly splněny všechny její podmínky (nebyly ohroženy zájmy chráněné trestním zákonem, nebezpečí nehrozilo přímo, způsobený následek byl zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější, než ten který hrozil, chyběla subsidiarita a byla tu povinnost nebezpečí snášet). Hrozící nebezpečí nemusí být skutečné. Případy tzv. putativní krajní nouze se posuzují podle zásad, jako by šlo o nebezpečí skutečné. Pokud občan zachoval v domnělé krajní nouzi podmínky uvedené v §28 tr. zákoníku, nedopouští se úmyslného trestného činu. Jestliže však jeho omyl je zaviněn z nedbalosti, není vyloučena odpovědnost za následky způsobené v rámci ustanovení o některém z trestných činů spáchaných z nedbalosti, např. ublížení na zdraví z nedbalosti. K jednání v krajní nouzi je oprávněn nejen ten, jehož zájmům hrozí nebezpečí, ale je možná i tzv. pomoc v krajní nouzi. Útok choromyslných osob, dětí a osob jednajících ve skutkovém omylu se podle převládajícího názoru posuzuje podle podmínek nutné obrany.¹⁶ Pokud nebyly zcela splněny podmínky krajní nouze, jde o polehčující okolnost.¹⁷

---

¹⁶ viz.: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*, s. 156-158.

¹⁷Zák. č. 40/2009 Sb., v platném znění

§ 41 - Polehčující okolnosti - Soud jako k polehčující okolnosti přihlédne zejména k tomu, že pachatel a) spáchal trestný čin poprvé a pod vlivem okolností na něm nezávislých, b) spáchal trestný čin v silném rozrušení, ze soucitu nebo z nedostatku životních zkušeností, c) spáchal trestný čin pod tlakem závislosti nebo podřízenosti, d) spáchal trestný čin pod vlivem hrozby nebo nátlaku, e) spáchal trestný čin pod vlivem tíživých osobních nebo rodinných poměrů, které si sám nezpůsobil, f) spáchal trestný čin ve věku blízkém věku mladistvých, g) spáchal trestný čin odvraceje útok nebo jiné nebezpečí, aniž byly zcela splněny podmínky nutné obrany nebo krajní nouze, anebo překročil meze přípustného rizika nebo meze jiné okolnosti vylučující protiprávnost, h) spáchal trestný čin v právním omylu, kterého se bylo možno vyvarovat, i) trestným činem způsobil nižší škodu nebo jiný menší škodlivý následek, j) přičinil se o odstranění škodlivých následků trestného činu nebo dobrovolně nahradil způsobenou škodu, k) svůj trestný čin sám oznámil úřadům, l) napomáhal při objasňování své trestné činnosti nebo významně přispěl k objasnění trestného činu spáchaného jiným, m) přispěl zejména jako spolupracující obviněný k objasňování trestné činnosti spáchané členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, n) trestného činu upřímně litoval, nebo o) vedl před spáchaním trestného činu řádný život.

3.3. Zákonná definice nutné obrany

V § 29¹⁸ je nutná obrana definována jako čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem. V druhém odstavci se potom hovoří o překročení mezí nutné obrany: „Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku“. Argumentace zákonodárců v důvodové zprávě k § 29: Úprava nutné obrany se přebírá z platné právní úpravy, která se po změnách provedených v devadesátých letech minulého století v praxi osvědčila. Definice nutné obrany (§ 29) dostatečně akcentuje situaci obránce, včetně překvapivosti či brutality útoku, strachu, zmatku či leknutí obránce, které se v praxi posuzují v rámci reakce obránce na „způsob útoku“, při pozitivním řešení problematiky omylu (§ 18)¹⁹. Nebylo naproti tomu vyhověno návrhům na přeformulování nutné obrany po vzoru rakouské nebo německé úpravy tak, aby základem byla nutnost či potřebnost obrany k odvrácení útoku vedle pojmu zcela zjevná nepřiměřenost způsobu útoku. Tato změna nebyla shledána potřebnou, když nutnost obrany dostatečně vyplývá z názvu této okolnosti vylučující protiprávnost a také z použití tohoto pojmu v odstavci 2 § 29 osnovy, přičemž s pojmem nutnosti (potřebnosti) obrany k odvrácení útoku běžně pracuje teorie i praxe (srov. č. 36/1965 Sb. rozh. tr.)²⁰ a výklad právní úpravy z tohoto hlediska nečiní

---

¹⁸ Zák.č. 40/2009 Sb., v platném znění

§29 Nutná obrana 1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem. 2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

¹⁹ Zák. č. 40/2009 Sb., v platném znění § 18 - Omyl skutkový

1) Kdo při spáchání činu nezná ani nepředpokládá jako možnou skutkovou okolnost, která je znakem trestného činu, nejedná úmyslně; tím není dotčena odpovědnost za trestný čin spáchaný z nedbalosti.

2) Kdo při spáchání činu mylně předpokládá skutkové okolnosti, které by naplňovaly znaky mírnějšího úmyslného trestného činu, bude potrestán jen za tento mírnější trestný čin, nejde-li o trestný čin spáchaný z nedbalosti.

3) Kdo při spáchání činu mylně předpokládá skutkové okolnosti, které by naplňovaly znaky přísnějšího úmyslného trestného činu, bude potrestán za pokus tohoto přísnějšího trestného činu.

4) Kdo při spáchání činu mylně předpokládá skutkovou okolnost, která vylučuje jeho protiprávnost, nejedná úmyslně; tím není dotčena odpovědnost za trestný čin spáchaný z nedbalosti.

²⁰ NS ČSSR – 8 Tz 36/65 Přiměřenost obrany nelze ztotožňovat s naprostou proporcionalitou mezi významem ohroženého společenského vztahu a vztahu dotčeného obranou. O vybočení z mezí nutné obrany

v praxi potíže. Navíc tento požadavek, pokud by byl vykládán tak, že základním znakem nutné obrany je schopnost odrazit útok, by mohl vést k tomu, že by v podstatě nebyla dovolena málo intenzivní obrana s odůvodněním, že tato by mohla ještě povzbudit útočníka. Taková úprava by kladla na obránce nepřiměřené nároky z hlediska volby jeho způsobu a intenzity obrany, kterou by pak z tohoto hlediska musely posuzovat i orgány činné v trestním řízení.

Současná právní úprava na rozdíl od některých zahraničních úprav (srov. pojmy „*rechtswidrig*“ v § 32 odst. 2 německého trestního zákoníku nebo v § 3 odst. 1 rakouského trestního zákoníku²¹, popř. „*ohne recht*“ v čl. 33 odst. 1.) výslovně nezdůrazňuje protiprávnost útoku, která podle naší teorie i praxe vyplývá přímo z pojmu a povahy „útoku na zájem chráněný trestním zákonem“, byť nemusí jít vždy o trestný čin, ale může jít o čin, za který trestní odpovědnost např. zanikla, popř. jím může být i jednání, které má znaky přestupku.²² Protože útok musí být vždy protiprávní, nelze nutnou obranu použít proti jednáním dovoleným, a proto nelze nutnou obranu použít proti jednání v nutné obraně nebo krajní nouzi, popř. proti jednáním, kterými někdo vykonával své právo či povinnost (např. zloděj se nemůže dovolávat nutné obrany, jestliže poranil poškozeného, který vůči

---

půjde jen tehdy, jestliže pachatel použil prostředku podstatně silnějšího, než bylo za dané situace potřebné k odvrácení útoku, anebo jestliže škoda způsobená obranou je v hrubém nepoměru ke škodě hrozící z útoku, Nebyla prověřena obhajoba obviněného, že v obuvnické dílně po hádce a urážkách ho poškozený napadl, smáčkl mu nos a pak ho bodl šídlem do hlavy, on měl v ruce knejp, se kterým pracoval, poškozený ho povalil a přitom se mohl o knejp poranit. Soud neprovedl žádné další důkazy z hlediska důvodnosti obrany, nevyslechl ani obviněného, ani svědky znovu, ačkoliv předtím odročil hlavní líčení a znovu je konal v jiném složení senátu, a ani svědecké výpovědi nepřečetl, krajský soud tento nedostatek neodstranil.

²¹ Viz.: kapitola 5. Srovnání platné právní úpravy se zahraničím

²² Srovnej k tomu: ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S., *Trestní zákon. Komentář* s. 120; NOVOTNÝ, O. a kol. *Trestní právo hmotné. I. Obecná část* s. 19, KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část* s. 372

němu chránil svůj majetek, anebo nelze použít nutnou obranu proti zadržení, byly-li pro něj splněny podmínky stanovené trestním řádem).²³

Tedy obrana proti tomu, kdo porušuje některý ze zájmů chráněných trestním zákonem, je zákonným oprávněním některých občanů. Protože jiní občané nemají oprávnění, ale povinnost zakročit proti útočníkovi. Jedná se například o policisty, strážníky. Nutnou obranou podle § 29 zákona číslo 40/2009 Sb. se rozumí odvracení útoku, který bezprostředně hrozí nebo trvá, některému ze zájmů chráněných trestním zákonem. Z toho plyne, že existují dvě podmínky, které musí být kumulativně splněny, aby se jednalo o nutnou obranu. Tedy podmínkou nutné obrany je odvracení útoku hrozícího nebo trvajících na zájem chráněný trestním zákonem a dále obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Prvním předpokladem toho, aby mohlo jít o nutnou obranu, je útok. Učebnice trestního práva definují útok jako úmyslné, protiprávní jednání člověka. Jsou tedy tři pojmové znaky. Je to jednání člověka, úmysl a protiprávnost. Oprávněné jednání není útokem, proti němuž by byla přípustná nutná obrana. Když například policista zakročuje, případně i tvrdě, ale v mezích zákona, nejde o útok. Stejně tak, když je neplaticí nájemník vystěhován na základě soudem nařízené exekuce. Útok musí být úmyslný.²⁴ Útok je jednání člověka a to zpravidla konání i opomenutí (např. narušování domovní svobody jiného spočívající v neopuštění bytu a v neoprávněném setrvání v něm), které je úmyslné a protiprávní (nedovolené). Proto podmínky nutné obrany ve smyslu §29 mohou být splněny i v případě, kdy oprávněný uživatel domu nutí jiného jednáním, které by bylo jinak trestným činem, např. pohrůzkou násilí, aby odešel z místa, které požívá ochrany domovní svobody a na němž tento útočník neoprávněně setrvává (R 47/1997)²⁵ Útokem je především jednání člověka, resp. zvířete za předpokladu, že je nástrojem útočníka. Tedy pokud například zatoulaný pes napadne člověka, je možné jeho útok odrazit za pomoci

---

²³ PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY Poslanecká sněmovna 2008 V. volební období 410 Vládní návrh na vydání zákona, trestní zákoník. Důvodová zpráva k hlavě III – Okolnosti vylučující protiprávnost činu – § 28 až 32

²⁴ Viz.: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*, s.159

²⁵ Srov.: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I.*, § 1 až § 139. Komentář, s. 330

ustanovení o krajní nouzi. Pokud ale útočník poštvě svého psa na jinou osobu, ta se bude bránit dle ustanovení o nutné obraně. V minulosti se teorie i praxe přikláběla k názoru, že útok osoby nepřičetné, dítěte nebo osoby jednající ve skutkovém omylu se má posuzovat podle zásad krajní nouze. To ale znamenalo, že musela být splněna podmínka, že hrozící nebezpečí nebylo možné odvrátit jinak. Dále způsobený následek nesměl být zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější, než ten který hrozil. Autoři Šámal, Solnař, Císařová, Novotný se oproti dřívějším názorům přiklábí k poznání, že proti útoku osoby nepřičetné, dítěte nebo osoby jednající ve skutkovém omylu je za splnění všech podmínek §29 tr. zákoníku možný postup dle ustanovení o nutné obraně. Argumentují tím, že z hlediska aplikace trestního zákoníku je toto řešení přípustné, poněvadž rozšírjuje možnost posuzování podle zásad o krajní nouzi, tedy omezuje trestnost analogickým použitím zásad platných o důvodech vyloučení protiprávnosti.

Útok musí bezprostředně hrozit nebo trvat. Podle okolností případu musí tedy být jasné, že útok musí bez prodlení a určitě následovat za hrozbou, přitom však nemusí být neočekávaný. Hrozba nemusí být vyslovena, postačí, když z okolností případu vyplývá. Útok nesmí být však ukončen ani přerušen. Jestliže byl útok ukončen, nebo přerušen a nebezpečí již přímo nehrozí, nepřichází nutná obrana v úvahu. Ukončení útoku není totožné s dokonáním činu. Proto lze použít nutné obrany i vůči pachateli krádeže, který odnáší ukradené věci, neboť útok na majetkové zájmy trvá, i když je trestný čin dokonán a útočník odchází. Koncový moment nutné obrany je tedy tam, kde pomíjí nebezpečí pro napadené zájmy, anebo tyto zájmy jsou již definitivně porušeny a nehrozí nebezpečí dalších škod. Proti útoku, který je již dokončen, není nutná obrana již přípustná.²⁶ Na druhé straně však není potřeba čekat, až útočník udeří první. Iniciativa vedoucí ke vzájemnému střetnutí, ale musí vycházet pouze od útočníka. Touto iniciativou je právě určováno, kdo je útočníkem a kdo obráncem. Další průběh střetnutí, pokud byly zachovány

---

²⁶ NS ČSR – 11 To 1/78 (č. 18/79 Sb.rozh.tr.) Jde o překročení mezi nutné obrany, jestliže se pachatel zpočátku brání způsobem přiměřeným povaze a nebezpečnosti útoku směřujícímu proti zájmům chráněným trestním zákonem, ale po skončení útoku s úmyslem vypořádat se s útočníkem, od něhož již nehrozí nebezpečí. Za následek způsobený v této fázi jednání je pachatel trestně odpovědný a nemůže se odvolávat, že jednal v nutné obraně ve smyslu §13 tr.zák.

meze nutné obrany, na tom nic nemění.²⁷ Při použití ustanovení podle §29 o nutné obraně, nemůže soud vycházet ze závěru, že útok ze strany „poškozeného“ velmi pravděpodobně neskončil. Nelze-li tuto otázku provedenými důkazy zjistit zcela bezpečně, je nutno vycházet ze zásady in dubio pro reo a stran skončení či neskončení útoku na zájem chráněný trestním zákonem učinit závěr, že útok v době činu napadené (obviněné) osoby, která se mu bránila, trval.²⁸

Nutná obrana je vyloučena, byla-li zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Způsob útoku zahrnuje zejména osobu útočníka, způsob provedení útoku, použité prostředky, počet útočníků, místo a časové souvislosti útoku aj. Vždy bude třeba posuzovat způsob útoku a intenzitu obrany a také následky hrozící z útoku a způsobené v obraně a s přihlédnutím ke všem okolnostem útoku a obrany. Pojem „zcela zjevně“ je třeba posuzovat podle toho, jak se podmínky jevily napadenému (subjektivní hledisko). Zcela zjevné je to, co je očividné a nepochybné, a proto musí jít o hrubý nepoměr. Napadený může na intenzitu útoku a velikost škody usuzovat rovněž z prostředků, které útočník při útoku používá, resp. má při sobě. To však neznamená, že obránce může při obraně použít jen stejné prostředky. Nejde o souboj stejnými zbraněmi. Obránce si zpravidla nemůže prostředky k obraně vybírat. Použije ty, které má po ruce. Záleží ovšem, jakým způsobem tyto prostředky použije. Podmínky nutné obrany jsou splněny i v případě, jestliže napadený zamýšlel použít proti útočnickovi jiný, mírnější způsob obrany, než který omylem skutečně použil, pokud použitá obrana nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.²⁹ Trestní zákoník srovnává útok s obranou z hlediska způsobu jednání, nikoli závažnosti následků. Proporcionalita následků se vyžaduje u krajní nouze, nikoliv u nutné obrany. Tato dvě

---

²⁷ Srov.: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I., § 1 až § 139. Komentář*, s. 333

²⁸ R 36/1991 Při užití důvodu vylučujících protiprávnost podle §29 TRZ o nutné obraně nemůže soud vycházet ze závěru, že útok ze strany poškozeného „velmi pravděpodobně neskončil“. Nelze-li tuto otázku provedenými důkazy zjistit zcela bezpečně, je nutno vycházet ze zásady in dubio pro reo a stran skončení či neskončení útoku na zájem chráněný trestním zákoníkem učinit závěr, že útok v době činu obviněné a k jejímu subjektivnímu náhledu na trvání a nebezpečnosti útoku.

²⁹ NS SSR - 6 Tz 30/82 (č.12/83 Sb. rozh. tr.) Podmínky nutné obrany podle § 13 tr, zák. jsou splněny i v případě že napadený zamýšlel použít proti útoku jiný, mírnější způsob obrany, než který omylem skutečně použil, jestliže ani skutečně použitá obrana není zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti útoku.

hlediska je třeba rozlišovat. Významné je první hledisko a jen v extrémních případech se uplatňuje druhé³⁰.

O vybočení z mezí nutné obrany (exces) podle našeho zákoníku jde tehdy (§41 písm.g), jestliže zde některé její podmínky byly, že tedy stav byl nutné obraně blízký, aniž tu byly podmínky nutné obrany dány ve všech směrech. Teorie i praxe tu rozlišuje za prvé exces intenzivní, kdy jde o exces co do míry obranného zákroku, neboť obrana nebyla zcela zjevně přiměřená způsobu útoku, přičemž tu může jít o nepoměr v intenzitě nebo ve způsobené škodě (zde pouze u mimořádného nepoměru). A za druhé jde o exces extenzivní, kdy jde o exces co do doby zákroku, neboť obrana nebyla provedena v době, kdy útok přímo hrozil nebo trval, přičemž může tu jít o provedení obrany v době, kdy útok skončil, anebo byla obrana předčasná.³¹

3.4 Zákonné definice svolení poškozeného, přípustného rizika, oprávněného použití zbraně

Této problematice se podrobně věnuje většina odborné literatury zaměřené na trestní právo³², protože svolení poškozeného a přípustné riziko nebylo v předchozí úpravě zakotveno. Avšak teorie a praxe je znala a používala.³³ Svolení poškozeného je nyní

---

³⁰ Srov.: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol., *Trestní právo hmotné*, s. 161, DOLENSKÝ, A., Kdo má dokazovat, že šlo o nutnou obranu?, s.54.

³¹ Srov.: ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník I., § 1 až § 139. Komentář*, s. 337

³² Srov.: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol., *Trestní právo hmotné*, s.166-186, ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník I., § 1 až § 139. Komentář* s. 349-366, NOVOTNÝ, O. a kol. *Trestní právo hmotné. I. Obecná část* s. 109-112, http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10078240-38730700-F00000_d-novy-trestni-zakonik-c-40-2009-sb, a další.

³³ R 25/1986 Jestliže se někdo zmocní cizí věci sice bez předchozího souhlasu vlastníka, ale se zřetelem na poměr k vlastníkovi a na okolnosti případu důvodně předpokládá, že by vlastník, kdyby byl přítomen, souhlas dal, a vlastník dodatečně skutečně souhlas dá (...), nejde o trestný čin

NS 2/2001-T 40.3 Souhlasí-li poškozený s tím, aby mu byla odňata jeho věc, je vyloučeno posuzovat toto odnětí jako způsobení škody (volenti non fit iniuria). O takový případ tzv. svolení poškozeného jde i tehdy, jestliže např. ve vztahu k motorovému vozidlu si pachatel počínal tak, že v souvislosti s pojistným podvodem

upraveno v § 30 tr. zákoníku³⁴ a vylučuje protiprávnost při splnění několika podmínek. Svolení musí dát oprávněná osoba, jde o svolení vážné, dobrovolné, určité, srozumitelné a nevyvolané lstí. Svolení je dáno oprávněnou osobou před činem nebo současně s ním. Svolení může vyplývat ze situace a nemusí být učiněno výslovně. Pokud se někdo domníval, že svolení bylo za shora uvedených podmínek dáno (jednal v omylu), je vyloučena jeho trestní odpovědnost za úmyslný trestný čin, nikoliv za trestný čin spáchaný z nedbalosti³⁵. Je-li takové svolení dáno až po spáchání činu, je pachatel beztrestný, mohli důvodně předpokládat, že osoba, která může o svých zájmech oprávněně rozhodovat, by tento souhlas jinak udělila vzhledem k okolnostem případu a svým poměrům. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že toto ustanovení neřeší problém „euthanasie“, když dosavadní návrhy na úpravu skutkové podstaty usmrcení na žádost ve zvláštní části trestního zákona byly v zásadě odmítnuty³⁶.

Přípustné riziko je upraveno v § 31 tr. zákoníku³⁷. Trestný čin nespáchá, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování

---

dal ostatním pachatelům souhlas k tomu, aby se jeho motorového vozidla zmocnili a aby ho odvezli, resp. Aby ho prodali.

³⁴ Zák. č. 40/2009 Sb., v platném znění § 30

1) Trestný čin nespáchá, kdo jedná na základě svolení osoby, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny.

2) Svolení podle odstavce 1 musí být dáno předem nebo současně s jednáním osoby páčající čin jinak trestný, dobrovolně, určité, vážně a srozumitelně; je-li takové svolení dáno až po spáchání činu, je pachatel beztrestný, mohl-li důvodně předpokládat, že osoba uvedená v odstavci 1 by tento souhlas jinak udělila vzhledem k okolnostem případu a svým poměrům.

3) S výjimkou případů svolení k lékařským zákrokům, které jsou v době činu v souladu s právním řádem a poznatky lékařské vědy a praxe, nelze za svolení podle odstavce 1 považovat souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení.

³⁵ Zák. č. 40/2009 Sb., v platném znění § 18

4) Kdo při spáchání činu mylně předpokládá skutkovou okolnost, která vylučuje jeho protiprávnost, nejedná úmyslně; tím není dotčena odpovědnost za trestný čin spáchaný z nedbalosti.

³⁶ PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY Poslanecká sněmovna 2008 V. volební období 410 Vládní návrh na vydání zákona, trestní zákoník. Důvodová zpráva k hlavě III – Okolnosti vylučující protiprávnost činu – § 28 až 32

³⁷ Zák. č. 40/2009 Sb., v platném znění § 31

o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak. Pozornost je třeba věnovat vylučovací podmínce formulované tak, že o přípustné riziko nejde, jestliže taková činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jím byl dán k ní v souladu se zvláštními právními předpisy souhlas, nebo výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika, anebo provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům právních předpisů, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přičí dobrým mravům. Při zvažování míry rizika je třeba v rámci přiměřenosti posuzovat optimální relaci mezi rozhodujícími faktory, mezi něž patří zejména velikost zamýšleného pozitivního výsledku, velikost možného nechtěného negativního následku i stupně pravděpodobnosti, že tyto nastanou. Nejde tedy jen o maximalizaci možných výhod na jedné straně a minimalizaci možných ztrát na druhé straně, ale také o relaci k veřejnému zájmu, zásadám humanity (lidskosti) i morálním pravidlům. Nelze proto zásadně podniknout rizikové jednání, které by sice na jedné straně mohlo mít významné kladné výsledky, ale také katastrofální následky, i když jejich pravděpodobnost není příliš velká, a proto je třeba velmi opatrně nakládat s atomovou energií, ale také zvláště opatrně přistupovat ke genetickým výzkumům a dalším mimořádně rizikovým aktivitám.

Definice přípustného rizika v zásadě pokrývá všechny případy tohoto rizika, neboť stranou nezůstávají ani rizika např. v souvislosti se sportovními aktivitami (boxeři, hokejisté, automobiloví závodníci apod.) či výkonem povolání (zejména lékařů, ale i horských vůdců, lyžařských instruktorů apod.) atd. Na druhé straně přípustné riziko představuje jednu samostatnou okolnost vylučující protiprávnost (trestní odpovědnost),

---

1) Trestný čin nespáchá, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování o dalším postupu vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak.

2) Nejde o přípustné riziko, jestliže taková činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jím byl dán k ní v souladu s jiným právním předpisem souhlas, nebo výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika, anebo provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přičí dobrým mravům.

kteřá vřak nepokřvřvř vřechny přřpady vyluřujřcř protipřvřvnost (např. vřkon přvřa nebo povinnosti). V rřmci okolnosti vyluřujřcř protipřvřvnost jde zjevnrř o nrřkolik takovřch okolnosti, jejichř podmřnky se vřvřznř liřř. U třchto okolnosti bude mořno pouřřt analogie jinř zřkonem definovanř okolnosti vyluřujřcř protipřvřvnost (např. přřpustnrř riziko, krajnř nouze ři svolenř pořřkozenřho apod.) ve prospřch jednajřcřřho, neboř tyto okolnosti trestnř odpovřdnost zuřujř, nikoli rozřřřujř³⁸.

Oprřvřnrřnř pouřřitř zbranř nřnř v trestnrřpřvřvnř řpravř novinkou a je upraveno v ř 32 tr. zřkonřku³⁹. Trestnř odpovřdnost přř oprřvřnrřnřm pouřřitř zbranř je vylouřena, neboř schřzř protipřvřvnost (jeden z formřlnřch znakř trestnrřho řinu) a třm ř spoledenskř řkodlivost řinu⁴⁰. Beztrestnrř je pouřřitř zbranř v mezřch zřkonnrřch přřdpsřř. Jde tedy o zřkon ř. 273/2008 Sb., o Policii řeskř republiky, ve znřnř pozdřjřřch přřdpsřř, kterř podmřnky pouřřitř zbranř stanovř v ustanovenř ř 56⁴¹, dřle zřkon ř. 553/1991 Sb., o obecnř policii ve znřnř pozdřjřřch přřdpsřř v ř 20⁴², celnř zřkon ř. 13/1993 Sb. Celnř zřkon, ve znřnř pozdřjřřch přřdpsřř v ř 40⁴³, zřkon ř.555/1992 Sb., o Vřzeuřskř sluřbř a justicnř strřři řeskř republiky, ve znřnř pozdřjřřch přřdpsřř v ř 18⁴⁴ a v neposlednř rřdř o zřkon ř. 154/1994 Sb., o Bezpeřnostnř informaçnř sluřbř, ve znřnř pozdřjřřch přřdpsřř v ř 5, kde je oprřvřnrřnř k pouřřitř zbranř vymezeno velice řzce a to tak, ře přřsluřnřcř jsou oprřvřnrřnř drřet a nosit sluřbebnř střelnou zbrauř a pouřřit ři v přřpadech nutnrř obrany nebo krajnř nouze. Oprřvřnrřnř pouřřitř zbranř je upraveno ř v dālřch zřkonnrřch přřdpsřřch.

---

³⁸ Srovnej k tomu: PARLAMENT řESKř REPUBLIKY Poslaneckř snřmovna 2008 V. volebnř obdobř 410 Vlřdnř nřvrř na vydřnř zřkona, trestnř zřkonřk. Dřvodovř zprřva k hlavř III – Okolnosti vyluřujřcř protipřvřvnost řinu – ř 28 ař 32

³⁹Zřk. ř. 40/2009 Sb., v platnrřm znřnř

ř 32 Trestnř řin nespřchř, kdo pouřřije zbranř v mezřch stanovenřch jinřm přvřvnřm přřdpsřřm.

⁴⁰ Srov.: NOVOTNř, F., SOUřEK, J. a kol. *Trestnř přvřvř hmotnrř*, s.169

⁴¹ Viz.: přřloha ř.1

⁴² Viz.: přřloha ř.2

⁴³ Viz.: přřloha ř.3

⁴⁴ Viz.: přřloha ř.4

3.5 Další okolnosti vylučující protiprávnost

Spolu s vývojem společnosti a vědeckotechnickým pokrokem se rozrůstá výčet jednotlivých okolností vylučujících protiprávnost. Z tohoto důvodu není jejich výčet definitivně uzavřen a do budoucna lze předpokládat jeho možné doplnění o další případy. Právní teorie se shodla na těchto dalších okolnostech vylučujících protiprávnost: Výkon povolání a jiné dovolené činnosti, lékařský zákrok, výkon práv a plnění povinností, plnění závazného rozkazu, riziko ve sportu. V současné době je poměrně často skloňováno riziko ve sportu⁴⁵. Základním dělicím kritériem by zřejmě mělo, být zda se jedná o profesionální sport, nebo o sport amatérský. U profesionálního sportu se velmi pravděpodobně jedná o výkon dovolené činnosti. Naopak u toho amatérského se trestněprávní teorie rozchází na dva názory. První, ke kterému se kloní F. Novotný⁴⁶, je, že se zde má aplikovat svolení poškozeného. Jelikož sportovec, který se rozhodne odehrát sportovní utkání, tím jistě vyjadřuje svoji vůli v podobě souhlasu se sportovního klání zúčastnit. Druhý názor se kloní k využití okolnosti vylučující protiprávnost, přípustné riziko. Tato okolnost se spíše hodí aplikovat na vědeckotechnický pokrok. Podle F. Novotného je stěžejní otázkou, při řešení trestněprávní odpovědnosti sportovců za případné jimi způsobené újmy na zdraví jiných osob účastnících se sportovního klání zda a jakou měrou lze v této oblasti lidské činnosti aplikovat normy trestního práva. Do této problematiky vneslo světlo rozhodnutí Nejvyššího soudu Rt 595/2007, ve kterém se konstatuje, že ingerence norem trestního práva není vyloučena v případech, kdy v důsledku závažných porušení pravidel dojde zaviněně k újmě na zdraví poškozeného.

---

⁴⁵ Srov.: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*, s.173

⁴⁶ Srov.: tamtéž, s. 182

V této části práce byla provedena analýza platné právní úpravy zkoumaných institutů okolností vylučujících protiprávnost, tedy krajní nouze, nutné obrany, svolení poškozeného, přípustného rizika, oprávněného použití zbraně, ale i dalších okolností vylučujících protiprávnost.

Prostudováním odborné literatury bylo zjištěno, že nejvíce diskutovanou okolností vylučující protiprávnost zůstává nutná obrana. A to i přes to, že spolu s novým trestním zákoníkem byly do naší právní úpravy zařazeny nové okolnosti vylučující protiprávnost, a to svolení poškozeného a přípustné riziko. Oproti původní právní úpravě byla provedena změna v řazení okolností vylučujících protiprávnost. Jako první je v novém trestním zákoníku uvedena krajní nouze. V odborné literatuře se argumentuje tím, že krajní nouze je nejobecnější okolností vylučující protiprávnost. Ostatní okolnosti jsou vůči ní v poměru speciality. Nejsilnější poměr speciality je právě mezi krajní nouzí a nutnou obranou. Toto zjištění se projevuje právě v tom, že nejsou-li splněny podmínky aplikace nutné obrany, lze útok odvrátit za podmínek krajní nouze.

Dále byly zjištěny důvody doplnění definice krajní nouze, kde se zákonodárce snažil vyloučit z možného využití tohoto institutu osoby, které jsou povinny nebezpečí snášet. V této změně, šlo především o to, aby se osoby, které jsou povinny nebezpečí snášet (např. hasiči, policisté atd.) nemohly vyhýbat svému vlastnímu ohrožení s poukazem na institut krajní nouze.

Analýzou problematiky nutné obrany byly zjištěny důvody, proč zákonodárce upustil od navrhované úpravy nutné obrany, kde měl být zakotven odstavec upravující situaci, kdy obránce překročí meze nutné obrany z důvodu strachu, zmatku či leknutí. Dle zjištění zákonodárce argumentoval, že tyto okolnosti jsou již dostatečně akcentovány ve formulaci „způsob útoku“. S tímto závěrem autor souhlasí a je názoru, že tato problematika nemusí být řešena samostatným odstavcem v paragrafovém znění nutné obrany. Současná

úprava nutné obrany je tedy vyhovující a dává obránci dostatečně účinný právní nástroj k odvracení útočníka. To však nevylučuje další možnou diskuzi „de lege ferenda“ ve vztahu s vývojem bezpečnostní situace na území České republiky.

Analýzou problematiky bylo zjištěno, že do budoucna lze očekávat snahy o rozšíření jednotlivých okolností vylučujících protiprávnost. Právní teorie se shodla na několika dalších okolnostech, které se do budoucna pravděpodobně budou řešit. Jde o výkon povolání a jiné dovolené činnosti, lékařský zákrok, výkon práv a plnění povinnosti, plnění závazného rozkazu a riziko ve sportu.

4. Historický vývoj právní úpravy nutné obrany a krajní nouze

4.1 Exkurz do školy přirozeného práva – ius naturele

„VIM VI REPELLERE LICET“ (Je dovoleno odrazit násilí násilím.)

ULPIANUS DOMITIUS

Je nesporný fakt, že nutná obrana i krajní nouze jsou instituty, které provázejí lidstvo jeho historií. Jako první vyjádřil nutnou obranu Cicero ve své řeči na obranu Milóna. Nutnou obranu označil za nepsaný přírodní zákon, který nelze naučit, zdědit, který ale pochází z přírody, člověk ho akceptoval a je jím proniknut. Jde o přirozené právo člověka, které nemůže být nikomu odňato, vyplývá z povahy člověka a nepotřebuje žádné upřesnění. Jeho základem je pud sebezáchovy, který velí člověku dát přednost obraně svých zájmů před jejich poškozením. Proto právo nutné obrany nespočívá na pozitivním právu, ale vychází z podstaty člověka, právo pak musí zajistit, aby obránce nemusel hradit útočnickovi škodu.⁴⁷

Nahlédneme tedy do Školy přirozeného práva, která se vznikem státu a jeho garancí ochrany společenských vztahů začíná s úpravou normativního právního aktu. Je zajímavé z historického hlediska pozorovat právní úpravy těchto institutů a jejich následný výklad.

Přirozené právo je pojem, jenž existuje v dějinách již více než dvacet století a který vyjadřuje snad nejranější chápání zločinu. Přirozené právo označuje soubor principů a pravidel, které lidem nařídila nějaká vyšší moc, které jsou silnější než zákony vytvořené člověkem a které se považují za jedině vhodné a závazné pro jakoukoliv pospolitost rozumných bytostí. Skládá se ze souborů norem, ideálů a omezení, které lidem vnutila

---

⁴⁷ Viz blíže: http://en.wikipedia.org/wiki/Pro_Milone

nějaká vyšší moc. Přirozené právo jako takové je synonymem „vyššího zákona“ a považuje se za závazné i v případech absence lidských zákonů.⁴⁸

Bezprávi je podle Kanta překážkou proti uplatňování svobody. Pokud tedy někdo klade tomuto bezprávi odpor, brání překážkám svobody a prosazuje tím svobodu, což je nejen přípustné, ale také morálně žádoucí. K tomu je třeba, aby nastoupil takový stav, který prosazuje vhodné rozdělení moci k prosazování právního donucení. Tímto stavem je stát, který, stejně jako u Rousseaua, spočívá na společenské smlouvě a je považován nejen za historickou skutečnost, ale také za postulát praktického rozumu. Jako právo nevyplývá ze společnosti, nýbrž originálně přísluší každému člověku, aby mohl bránit svou osobní sféru, a člověk může toto právo využít, pokud mu stát nemůže zajistit ochranu jeho zájmů. Výkon práva nutné obrany souvisí proto bezprostředně s úkolem státu potírat bezprávi, neboť každý má své přirozené právo sebeobrany přenést na stát jen za podmínky, že stát vůbec může potřebnou ochranu zajistit a garantovat. Pokud tato podmínka není naplněna, což je právě případ nutné obrany, ožívá u jednotlivce znovu jeho původní originární přirozené právo sebeobrany.⁴⁹

4.2 Exkurz do počátku nutné obrany a krajní nouze v německy mluvících zemích

Právní řády německy mluvících zemí byly evropskými průkopníky při konkretizaci zákonných ustanovení o nutné obraně, a to již v 19. století (v Německu v roce 1871, v Rakousku-Uhersku v roce 1852).⁵⁰ Poprvé byla v novodobých dějinách upravena nutná obrana v císařském patentu, a to Trestní zákon ze dne 27.května 1852 čís.117 Ř.Z., kterým byl vydán pro tehdejší rakouskou říši trestní zákoník. Nutná obrana je zde upravena

---

⁴⁸ INCIARDI, J.: *Trestní spravedlnost*. Přel. V. Drábek, s.45

⁴⁹ Srov.: NOVOTNÝ, O. a kol., *Trestní právo hmotné (obecná část)*, s. 129

⁵⁰ Srov.: KUČHTA, J., *Nutná obrana*, s. 24

v ustanovení § 2 písm. g) mezi důvody vylučující zlý úmysl pod názvem „**spravedlivá nutná obrana**“.

„Konání či opomenutí se nepřičítá za zločin, když skutek se stal u výkonu spravedlivé nutné obrany. Že by tu však byla spravedlivá nutná obrana, zato se má mít jenom tehdy, když lze z povahy osob, času, místa, ze způsobu útoku nebo jiných okolností důvodně souditi, že pachatel užil obrany toliko potřebné, aby odvrátil od sebe nebo od jiných protiprávní útok na život, svobodu nebo jmění, nebo že toliko z poděšení, ze strachu nebo z leknutí vykročil z mezí takové obrany.“ Vykročení takové se však může podle povahy okolností trestat za trestný čin z nedbalosti.⁵¹

Bylo pojato jako negativní znak subjektivní stránky skutkové podstaty (důvod vylučující zlý úmysl) a formulováno jako skutek, který se stal z neodolatelného donucení. Vymezení hranic tohoto velmi širokého pojmu bylo ponecháno soudní praxi. Ta se přidržovala hledisek subsidiarity a proporcionality, takže byla v tomto ohledu blízká našemu současnému pojetí. Většina teorie však zastávala názor, že jednání v krajní nouzi je sice beztrestné, nikoliv však zákonné, a stála proto na stanovisku, že nutná obrana proti jednání v krajní nouzi je přípustná. Tuto kolizi však komentuje Kallab jako spornou. Podstatný rozdíl byl v chápání proporcionality. Bylo přípustné způsobení stejně velké škody, jaká hrozila (zpravidla menší), tedy poměr stál na koncepci, že nelze od člověka požadovat takovou míru heroismu, aby obětoval svůj cennější statek k záchraně méně cenného cizího statku.⁵²

Trestnímu zákonu ze dne 27.května 1852 čís.117 Ř.Z. se budu podrobně věnovat v kapitole 4.4 Vývoj právní úpravy nutné obrany a krajní nouze v českých zemích od roku 1852 do současnosti.

---

⁵¹ Srov.: KUCHTA, J., *Nutná obrana*, s. 29-30

⁵² Srov.: KALLÁB, J., *Trestní právo hmotné*, s. 83 a dále

4.3 Exkurz do anglosaského (angloamerického) práva

Ustanovení o nutné obraně, resp. sebeobraně se v anglosaském právu vyvíjelo rozdílně v různých státech Unie. V návaznosti na tento fakt se liší i příslušná judikatura. Modelový trestní zákoník (Model Penal Code) uvádí:

Osoba může oprávněně použít takovou sílu vůči útočníkovi, jakou považuje za nezbytně nutnou k vlastní obraně nebo k obraně jiného k překonání bezprostředního protiprávního použití síly. Osoba, která není v kontaktu s útočníkem, smí oprávněně použít přiměřený stupeň síly proti svému protivníkovi, když se oprávněně domnívá, že jí ze strany protivníka hrozí bezprostřední nebezpečí protiprávního tělesného zranění a že použití síly je k odvrácení nebezpečí nezbytné. Je oprávněně použít sílu, která nevede ke smrtelnému následku, proti útoku, který nevede ke smrtelným následkům, a je oprávněně použít smrtící sílu proti smrtící, nikdy však není oprávněně použít smrtící sílu proti útoku, který nevede ke smrtícím následkům.⁵³ V common law bylo dovoleno životu nebezpečné násilí, kdykoli se to rozumně jevílo nutným k překažení zločinu i majetkové povahy. Dnes však většina judikátů toto oprávnění omezuje na překažení nebezpečných zločinů. Tím padá mýtus o velmi širokém užití práva nutné obrany v anglosaských zemích, vyvolaných patrně zveličením významu jediné volnější podmínky oproti právu evropskému – možnosti usmrtit útočníka na pozemku nebo v domě obránce i při menší intenzitě jeho útoku.⁵⁴

4.4 Vývoj právní úpravy nutné obrany a krajní nouze v českých zemích od roku 1852 do současné doby

Znát historický vývoj a mít možnost porovnat jednotlivé přednosti a nedostatky právních úprav je nejenom zajímavé, ale především nutné k pochopení práva de lege lata

---

⁵³ Blackův právní slovník, 2. Díl, s. 1251

⁵⁴ blíže k tomu viz.: KUCHTA, J., *Nutná obrana*, s. 26-27

a posouzení možného práva de lege ferenda.

Beztrestnost jednání v nutné obraně byla uznávána odpradávná, zejména od doby pozdního středověku. Okruh zájmů, které lze beztrestně chránit, byl postupně rozšiřován. Oproti tomu krajní nouze byla upravena poměrně pozdě a méně úplně. Solnař uvádí dvě teorie odůvodňující beztrestnost jednání v krajní nouzi. Objektivní teorie dovolující chránit cennější statek na úkor méně cenného, oproti tomu subjektivní teorie kladou váhu na psychický stav osoby.⁵⁵ Podle Laty tedy nutnou obranu lze použít jen na ochranu života, svobody a jmění. Miříčka⁵⁶ uvádí, že extenzivním výkladem slova život „sluší se za dovolenou uznati obranu proti útoku na tělesnou integritu vůbec. Avšak obrana proti útoku na čest je vyloučena, leč pokud by v něm bylo lze spatřovati zároveň útok na tělesnou integritu nebo na svobodu. Jen za téže podmínky je přípustná obrana také proti útoku na čest pohlavní nebo na mravnost.“ Nutnou obranu na čest vylučuje také judikát č. 3584/29 Sb. rozh. tr.⁵⁷ Mezi obranou a útokem byla vyžadována proporcionalita a je možné chránit statek menší hodnoty poškozením statku větší hodnoty. Při překročení (excesu) z mezí nutné obrany se rozlišuje excés (stenický), vzniklý např. ze zlosti, pomstychtivosti, apod., a excés chabý (astenický) z poděšení, strachu nebo z leknutí. Při astenickém excésu je napadený beztrestný. Mírná nejasnost je u problému týkajícího se možnosti útěku před útokem. Zatímco judikát č. 1633/23 Sb. rozh. tr.⁵⁸ útek nežádá, Kallábův komentář

---

⁵⁵ LATA, J., Vývoj institutů nutné obrany a krajní nouze v českých zemích. *Trestní právo*. 1999, 2, s. 21.

⁵⁶ MIŘIČKA, A., *Trestní právo hmotné*, s. 82

⁵⁷ NS ČSR – Zm II 87/29 (č.3584/29 Sb.rozh.tr.) Zákon neuznává nutnou obranu proti útoku na čest, neboť trestní zákon č. 117/1852 ř.z. v ustanovení §2g) připouští nutnou obranu jen k tomu cíli, by pachatel od sebe neb od jiných odvrátil bezprávný a bezprostřední útok na život, svobodu nebo na jmění, nikoliv také na čest. Nutnou obranu proti útoku na čest zákon neuznává ani tehdy, záleží-li útok ve výhrůžce nebo ve zlém nakládání, jež v souzeném případě soud zjišťuje, bere za prokázáno, že neobžalovaný dal k činu strhnouti tím, že obžalovaná po vzájemných nadávkách mu vlila do obličeje vodu.

⁵⁸ NS ČSR Zm I 203/24 (č. 1633/23 Sb.rozh. tr.) Zákon nežádá, by se napadená osoba bezprávnému útoku vyhnula útekem. Čest a nedotknutelnost těla lidského náleží ku chráněným právním statkům.

k trestnímu zákonu možnost užít nutnou obranu vylučuje, „bylo-li možno snadno a bez nebezpečí uniknouti.“ Nutná obrana byla vyloučena ve rvačce, ledaže by účastník rvačky z ní odcházel a byl znovu napaden. Existovaly nejasnosti týkající se útoku nepřítelného či dítěte. Jestliže neví napadený o stavu útočnicka, jedná se o nutnou obranu putativní. Jestliže zná jeho stav, je odražení jeho útoku beztrestné jen za podmínek nouze. Miříčka i Solnař si uvědomují a popisují sporné otázky přiměřenosti při odvracení útoku v nutné obraně a krajní nouzi. Proti úřednímu úkonu nelze nutnou obranu použít, ledaže by tento úkon byl bezprávný, nedovolený, nebo nenáležel do působnosti příslušné osoby.⁵⁹

Poprvé byla v novodobých dějinách upravena nutná obrana a krajní nouze v císařském patentu č. 117/1852 ř.z., kterým byl vydán pro tehdejší rakouskou říši trestní zákoník. Nutná obrana a krajní nouze je zde upravena v ustanovení § 2.⁶⁰

---

⁵⁹ LATA, J., Vývoj institutů nutné obrany a krajní nouze v českých zemích. *Trestní právo*. 1999, 2, s. 21.

⁶⁰ Císařský patent č. 117/1852 ř.z §2 – Důvody vylučující zlý úmysl

„Proto nepřičítá se konání neb opominutí za zločin“

- a) když pachatel zcela zbaven jest užívání rozumu
- b) když skutek při střídavém pomnutí smyslů vykonán byl v čase, pokud pomnutí trvalo, anebo
- c) v úplném opilství, ve kteréž se pachatel připravil, zločinu v úmyslu nemaje, anebo v jiném pomatení smyslů, v němž sobě činu svého vědom nebyl.
- d) když pachatel ještě čtrnáctého roku svého nedokonal
- e) když se při tom přihodil takový omyl, pro který nebylo lze v činu spatřovati zločin
- f) když zlo povstalo náhodou, nedbalostí anebo z neznalosti následku činu
- g) když skutek se stal z neodolatelného donucení nebo u výkonu spravedlivé nutné obrany. Že však tu byla spravedlivá nutná obrana, za to má se míti jen tehdy, když lze z povahy osob, času, místa, ze způsobu útoku nebo z jiných okolností důvodně souditi, že pachatel užil toliko obrany potřebné, aby odvrátil od sebe neb od jiných protiprávný útok na život, na svobodu nebo na jmění, nebo že toliko z poděšení, ze strachu nebo z leknutí vykročil z mezí takové obrany. Vykročení takové může se však podle povahy okolností trestati podle ustanovení dílu druhého tohoto zákona trestního za čin trestný z nedbalosti.

Právní důvod nutné obrany vychází z toho, že právo nemusí ustupovati bezpráví. Myšlenku, že jednání v krajní nouzi není z hlediska trestního práva protiprávní nikdy, vyjádřil jako první ve svém díle Miříčka.⁶¹ Stejný autor rovněž rozšířil tehdejší mínění o vymezení zájmů, jimž nebezpečí hrozí a přistoupil k formulaci, že podmínkou krajní nouze je nebezpečí hrozící právním statkům. Zajímavostí bezesporu je, že tento autor rovněž uvádí, že v nouzi lze chránit i čest a uvádí příklad přijetí výzvy na souboj důstojníkem (zejména za Rakouska-Uherska by odmítnutí znamenalo automaticky ztrátu cti). Do té doby šlo o nebezpečí pouze, pokud hrozilo tělesné integritě, svobodě a majetku. Miříčka také uvádí, že jednat v krajní nouzi lze i ve prospěch jiného a nezáleží na tom, komu ohrožený statek patří.

Praxe a teorie však i tehdy vyžadovaly pro vznik stavu krajní nouze podmínku subsidiarity, tedy že hrozící nebezpečí nebylo možné odvrátit jinak.

Nejvýznamnější rozdíl v tehdejší nauce o krajní nouzi a v té dnešní představovala podmínka proporcionality. Tehdy bylo přípustné, aby způsobená škoda byla stejná jako ta, která hrozila. I tehdy však názor na proporcionalitu nebyl jednotný. Kallab⁶² je zastáncem přísnějšího názoru, když uvádí, že hodnota obětovaného statku by vždy měla být menší než zachráněného. Avšak pokud je chráněným zájmem život, tak připouští obětování statku stejně cenného. Naopak Miříčka zastává stanovisko, že až teprve tehdy, je-li hodnota statku obětovaného nepoměrně vyšší než hodnota ohroženého, není protiprávnost činu vyloučena. Dříve byly také do institutu neodolatelného donucení přičítány „chorobné pudy – např. perverzní pud pohlavní, zejména homosexualita. Později se jako stav nouze neposuzovaly, ale bylo možno je posuzovat jako nepřičetnost. Nejasnost panovala v názoru, zda jednání v nouzi bylo pouze beztrestné, anebo vylučovalo-li i bezprávnost. Důsledky tohoto rozdílu byly např. v povinnosti náhrady škody v soukromém právu. První názor argumentoval tím, že právní řád pouze trpí obětováním jednoho statku ve prospěch

---

⁶¹ Srov.: MÍŘIČKA, A., *Trestní právo hmotné*, s. 24

⁶² KALLAB, J., *Trestní právo hmotné*, s. 84

druhého a nejde o vztah mezi právem a bezprávím. Druhý názor konstruuje právo nouze tak, že jednání v nouzi je právní stejně jako jednání v nutné obraně. Vladimír Solnař se ve své učebnici z roku 1946 přiklání k pouhé beztrestnosti, v učebnici z roku 1972 v důsledku nové právní úpravy pouze konstatuje vyloučení protiprávnosti při jednání v krajní nouzi.⁶³ Podmínky krajní nouze a nutné obrany byly postupně zpřísnovány judikáty.⁶⁴

Ve třicátých letech vychází naše věda trestního práva při odůvodňování nutné obrany a jejího právního významu z propracovanější nauky německé, i když v této věci mezi významnými představiteli této nauky není úplná terminologická jednota. Po formální stránce připomíná tato rámcová úprava dokonce i současné právní vyjádření nutné obrany. Uznává se, že nutná obrana je okolností vylučující protiprávnost činu, nikoliv jen její trestnost. Praktické důsledky se projevují nejen v právu trestním, ale i v právu soukromém a občanském. Útok musí směřovat proti životu, osobě nebo jmění třeba jiné osoby než

---

⁶³ LATA, J., Vývoj institutů nutné obrany a krajní nouze v českých zemích. *Trestní právo*. 1999, 2, s. 20-23.

⁶⁴ NS ČSR – Zm III 504/24: Přímé nebezpečí je dáno, když z okolností lze očekávat, že zkáza může nastat každým okamžikem. Stačí tedy, když nebezpečí hrozí, ohrožení musí však být takové, že zkáza může nastat ihned. Není třeba čekat, až by zkáza nasatla.

NS ČSR – Zm I 324/32: Stav bídy (nouze) zakládá beztrestnost, byl-li takové síly, že jí byl život pachatele nebo osoby jemu blízké přímo a bezprostředně ohrožen a nebylo-li jiného východiska k záchraně života, než spáchat trestný čin, takže jedinou pohnutkou byl názor pachatele, že jinak zemře hlady.

Cit. Rozh. z 23.června 1921, č. 135 sb. m. spr.: Strach před rodiči nemůže zakládati neodolatelnému donucení dle § 2 lit. g) tr.z

Cit. Rozh. z 19. února 1921, č. 90. sb. m. spr.: Neodolatelné donucení dle §2 lit. g) tr. z. předpokládá takovou situaci, v níž pachatel jen spácháním zakázaného činu může zachrániti právní statek vydaný v nebezpečí, jehož hodnota značně převyšuje statek obětovaný

Cit. Rozh. z 6. května 1920, č 183. sb. m. spr.: Neodolatelný nátlak musí býti zjištěn v konkrétním případě, nestačí odůvodnění jeho všeobecnými úvahami. Pouhý příkaz otcův k trestnému činu, daný trestně odpovědnému synovi, nelze pokládati za neodolatelný nátlak. Věk v době činu hranici §2 lit. d) tr. z. jen nemnoho překročivší a dětský nezralý dojem osoby pachatelovy nestačí, by se dle §2. lit. f) tr. z. byla trestnost činu vyloučena.

pachatele samého. Útokem na život je také míněn útok na tělesnou integritu, není však zahrnut útok na čest ani na neporušenost pohlavní, není-li současně útokem na tělesnou integritu. Chráněni jsou pouze jednotlivci, nikoliv kolektivy osob nebo stát.⁶⁵

Velice zajímavé je rozhodnutí, které vylučuje trestnost v případech, kdy sice nebylo objektivních podmínek nutné obrany, ovšem bránil se osoba z bázně, uleknutí nebo z přestrašenosti předpokládala, že podmínky nutné obrany jsou. Především je zde možné vidět, že se zákonodárci inspirovali při návrhu nového trestního zákoníku tímto rozhodnutím.

Beztrestnost dle §2. lit. g) tr. z. vztahuje se i na případy, ve kterých sice objektivně nebylo podmínek spravedlivé nutné obrany, ale pachatel z bázně, uleknutí nebo z přestrašenosti předpokládal, že podmínky ty zde jsou.⁶⁶

Pro srovnání návrh nového trestního zákoníku⁶⁷ a především odstavce třetího. Inspirace rozhodnutím z 10. března 1920 je zcela patrná. Tento odstavec nakonec nebyl schválen a byl z nutné obrany vyňat.

§ 29 Nutná obrana - návrh nového trestního zákoníku

- 1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útokem na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.
- 2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku, místu a času útoku, anebo okolnostem vztahujícím se k osobě útočnicka nebo osobě obránce.
- 3) Ten, kdo odvrací útok, aniž byly zcela splněny podmínky nutné obrany, není trestný, jednal-li v silném rozrušení, strachu, úleku nebo zmatku způsobeném útokem.⁶⁸

---

⁶⁵ SOLNAŘ, V., Trestní právo hmotné, s. 107

⁶⁶ Cit. Rozh. z 10. března 1920, č. 155. sb. m. spr.

⁶⁷ zák.č.40/2009 Sb. V platném znění

Po změně společenskopolitických poměrů v roce 1948 dochází v chápání nutné obrany k závažnému obratu, kdy nejen nutná obrana, ale celé trestní právo se stává poplatné sovětským vzorům. Projevilo se to ideologizací institutu nutné obrany v trestním zákoníku č. 86/1950 Sb. Nová státní moc v zájmu svého upevnění stanovila podmínky nutné obrany úzce. K dodržení podmínky proporcionality se požadovalo, aby obrana byla útoku přiměřená. Byly činěny pokusy pro některé méně závažné případy útoku stanovit podmínku subsidiarity jednání v nutné obraně (§8 trestního zákona správního č. 88/1950Sb.). Na druhé straně došlo k rozšíření uplatnění nutné obrany na širší okruh společenských vztahů než dříve, zejména ve vztahu k obraně lidově demokratické republiky a její socialistické výstavby. Nový režim se tak pokoušel získat občany pro své zájmy, které pro sebe považoval za životně důležité, avšak bez většího úspěchu.

Trestní zákon č. 86/1950 Sb. zavedl jednotný pojem trestného činu⁶⁸. V § 8 bylo obsaženo ustanovení o nutné obraně: „Jednání jinak trestné, jímž někdo odvrací útok na lidově demokratickou republiku, její socialistickou výstavbu, zájmy pracujícího lidu nebo jednotlivce, není trestným činem, jestliže: a) útok přímo hrozil nebo trval a b) obrana byla útoku přiměřená.“ a v § 9 byla obsažena ustanovení o krajní nouzi: „Jednání jinak trestné, jímž někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící lidově demokratické republice, její socialistické výstavbě, zájmům pracujícího lidu nebo jednotlivci, není trestným činem, jestliže: a) způsobená škoda je menší než ta, která hrozila, a b)nebezpečí nebylo možno odvrátit jinak. Nejde o krajní nouzi podle odst. 1, jestliže ten, komu nebezpečí hrozilo, byl povinen je snášet.“

Požadavek, aby obrana byla útoku přiměřená, byl výslovně uveden jako jedna z podmínek nutné obrana v § 8 trestního zákona ČSR z roku 1950. Požadavek

---

⁶⁸ <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4176&d=160515>

⁶⁹ Zák.č.86/1950 Sb., ve znění pozdějších předpisů

§2 - Trestným činem je jen takové pro společnost nebezpečné jednání, jehož výsledek uvedený v zákoně pachatel zavinil.

proporcionality jednání v krajní nouzi byl rovněž uveden jako jedna z podmínek krajní nouze v § 9 trestního zákona ČSR z roku 1950.

Donedávna platný trestní zákon č. 140/1961 Sb. byl vydán v době relativního uvolnění společenských poměrů, na které reagoval zúžením trestní represe. Podle důvodové zprávy vycházel již z pomocné úlohy trestní represe ve snaze zajistit účinnější ochranu společenským vztahům a aktivně zapojit co největší počet občanů do boje s trestnou činností. Tento zákon definoval trestný čin v §3.⁷⁰ Ve srovnání s dříve platným předpisem podstatně uvolnil podmínky nutné obrany ve prospěch obránce v tom směru, že podmínky nutné obrany byly splněny, pokud nutná obrana nebyla zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti útoku. Zde tedy byla nutná obrana formulována v § 13 citovaného zákona, a to jako: čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti útoku.⁷¹

Poměrně abstraktní formulace §13 byla pak v praxi průběžně doplňována řadou rozhodnutí nejvyšších soudů⁷² k jednotlivým dílčím problémům. Výkladem tohoto znění §13 lze dojít k závěru, že jsou zde rozlišeny podmínky, které vytvářejí tzv. stav nutné

---

⁷⁰ Zák. č.140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů

§ 3 - Trestný čin

- 1) Trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně.
- 2) Čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu.
- 3) K trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li tento zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.
- 4) Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou.

⁷¹ Zák. č.140/1961 Sb. Stav do 31.10. 1993

§ 13 – Nutná obrana

Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana **zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti útoku.**

⁷² viz. příloha č. 5

obranu a podmínky (meze) dovoleného jednání v nutné obraně. Do první skupiny patří útok, dále jeho společenská nebezpečnost, přítomnost a reálnost útoku. Do druhé skupiny pak přiměřenost (proporcionalita) ve vztahu obrany a útoku. Podmínky první skupiny se od 50. let nezměnily a ani v praxi nečinily přílišné problémy. Mnohem větší pozornost byla právní teorií a praxí věnována podmínce proporcionality. Teorie a praxe trestního práva řešily celých třicet let zejména otázku, mezi jakými veličinami je třeba zkoumat vztah přiměřenosti, a dále jaké intenzity může tento vztah přiměřenosti, resp. nepřiměřenosti nabýt. Obrana se tedy měla podle tohoto znění porovnávat s povahou a nebezpečností útoku. Nebylo přitom výslovně stanoveno, co se má porovnávat na straně obrany, což lze považovat za nedostatek, neboť povaha a „nebezpečnost“ obrany je vzhledem ke společenské užitečnosti obrany poněkud jiná než u útoku. Samotné pojmy „povaha“ a „nebezpečnost“ jsou komplexní veličiny, skládající se z více komponentů. Nebezpečnost útoku je zde např. charakterizovaná všemi jeho okolnostmi, zejména kritérii, která byla zakotvena. V § 3 odst. 4 TZ §3 odst. 4. Tr.z. č.140/1961 Sb. je stupeň nebezpečnosti činu pro společnost určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou. Tyto okolnosti by se pak měly porovnávat s okolnostmi obrany. Teorie a praxe vycházely z toho, že se na obou stranách mají porovnávat tytéž okolnosti (prostředky a předměty obrany a útoku, ohrožené zájmy, osobní vlastnosti, fyzická kondice, počet obránců a útočníků apod.). Lze tedy usoudit, že teorie i praxe vycházely z toho, že v rámci nutné obrany je třeba porovnávat jak intenzitu obrany a útoku, tak i poměr chráněných zájmů, tedy hrozících a způsobených škod. Pod pojem „povaha útoku“ pak spadal zejména druh a význam chráněného zájmu a hrozící škody. K regulérnosti nutné obrany pak bylo třeba, aby výsledek ani jednoho z těchto srovnání nepřekročil určitý rámec. Takový požadavek znamenal, že podmínky nutné obrany byly stanoveny příliš úzce. Zvláštní ustanovení o nutné obraně neměly zákon o přečinech č.150/1969 Sb. ani přestupkový zákon č. 60/1961 Sb., ve vztahu k nimž se *mutatis mutandis* uplatňoval institut nutné obrany z trestního zákona.

Částečná novelizace nutné obrany v roce 1993 tedy nebyla pouze v důsledku podstatných změn počátkem 90.let, ale i ze snahy zákonodárců podmínky nutné obrany

poněkud rozšířit.⁷³ Tedy novelizace v roce 1993, účinné od 1.1.1994, nahradila v §13 tr.zák. slova „povaze a nebezpečnosti útoku“ slovy „způsobu útoku“ a slovo „zřejmě“ slovy „zcela zjevně“. Paragrafová verze tedy zněla tak, že nutná obrana je: čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.⁷⁴ Zde někteří autoři⁷⁵ zastávají názor, že tato novelizace nepřinesla nic nového. S tímto názorem autor rozhodně nesouhlasí, viz. argumentace dále. Důvodová zpráva vysvětluje smysl nové úpravy tak, že se mají meze nutné obrany v souladu s požadavky teorie a praxe rozšířit. Pojem povahy a nebezpečnosti útoku, který je značně abstraktní, se nahrazuje pojmem způsobu útoku, který především jeho nebezpečnost charakterizuje.

První změna patrně znamená změnu kritérií pro posuzování mezi nutné obrany. Požadavek rozšíření mezi nutné obrany musí v tomto případě tedy znamenat zúžení výčtu okolností, na něž musí obránce brát zřetel a jeho menší zatížení při rozhodování. Například Dolenský při výkladu pojmu „způsob útoku“ redukuje okolnosti, které tento pojem zahrnuje, na intenzitu obrany a útoku. Jestliže se dovoluje obrana, jež útok s jistotou odvrátí, jsou tím její hranice stanoveny dosti široce. Hledisko proporcionality (srovnání napadeného a porušeného zájmu a škody) tu hraje podřadnou roli. Pod pojmem „způsob útoku“ zahrnuje i vlastnosti útočnicka.⁷⁶ Oproti tomu Kuchta v souladu s Fremrem vykládá pojem „způsob útoku“ jako okolnosti, které ovlivňují konkrétní útočné jednání útočnicka, a měl by zahrnovat: místo útoku (frekventované/opuštěné/závadové), dobu (čas) útoku,

---

⁷³ Srov.: KUCHTA, J., K problematice přiměřenosti jednání v nutné obraně v českém trestním právo. *Právní obzor*. 1998, 5, s. 453-459.

⁷⁴ Zák.č.140/1961 Sb. Stav k 31.10. 1993 §13 – Nutná obrana

Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana **zcela zjevně** nepřiměřená způsobu útoku.

⁷⁵ např.: Lata, který ve svém článku pro *Trestní právo* 2/99 na straně 23 uvádí.:“Tato změna nebyla dle mého názoru nutná – oba termíny jsou víceméně shodné“

⁷⁶ Srov.: DOLENSKÝ, A., Nová koncepce nutné obrany. *Bulletin advokacie*, 1994, 1, s. 24.

osobu útočníka (fyzické dispozice, recidiva apod.), jiné okolnosti (negativní zkušenosti napadeného v minulosti, výhrůžky apod.)⁷⁷.

Druhá změna rozšiřuje prostor pro užití nutné obrany oproti dřívějšímu stavu, kdy se vyžadovalo, aby nutná obrana nebyla zřejmě nepřiměřená útoku. Ve stupnici obran, jak ji uvádí Císařová⁷⁸, je třeba zcela zjevně nepřiměřenou obranu zařadit až na samý konec, za obranu zřejmě nepřiměřenou. Znamená to tedy, že oproti dřívějšímu stavu si lze v nutné obraně více dovolit, nepoměr mezi obranou a útokem nesmí být zcela zjevně, na první pohled, očividně, bez jakýchkoliv pochyb hrubě nepřiměřený.

XXX

Na základě provedené analýzy historického vývoje právní úpravy nutné obrany a krajní nouze je možné konstatovat, že průkopníky zkoumané problematiky v kontinentálním právu byly Německo a Rakousko-Uhersko. Již v roce 1852 byl vydán pro tehdejší rakouskou říši trestní zákoník, kde byla upravena „spravedlivá nutná obrana“. Zde bylo možné odvracet protiprávní útok na život, svobodu nebo jmění. Taktéž bylo upraveno, že pokud obránce vykročí z mezí nutné obrany z důvodu poděšení, ze strachu nebo z leknutí. Ovšem takovéto vykročení bylo možné podle okolností trestat jako trestný čin spáchaný z nedbalosti. Je možné konstatovat, že toto pojetí nutné obrany je blízké současnému stavu naší právní úpravy.

Nutná obrana byla uznávána jako beztrestná zejména od dob pozdního středověku (pokud odhlédneme od školy přirozeného práva). Na základě provedené analýzy tomu však

---

⁷⁷ Srov.: KUCHTA, J., K problematice přiměřenosti jednání v nutné obraně v českém trestním právo. *Právní obzor*. 1998, 5, s. 453-459

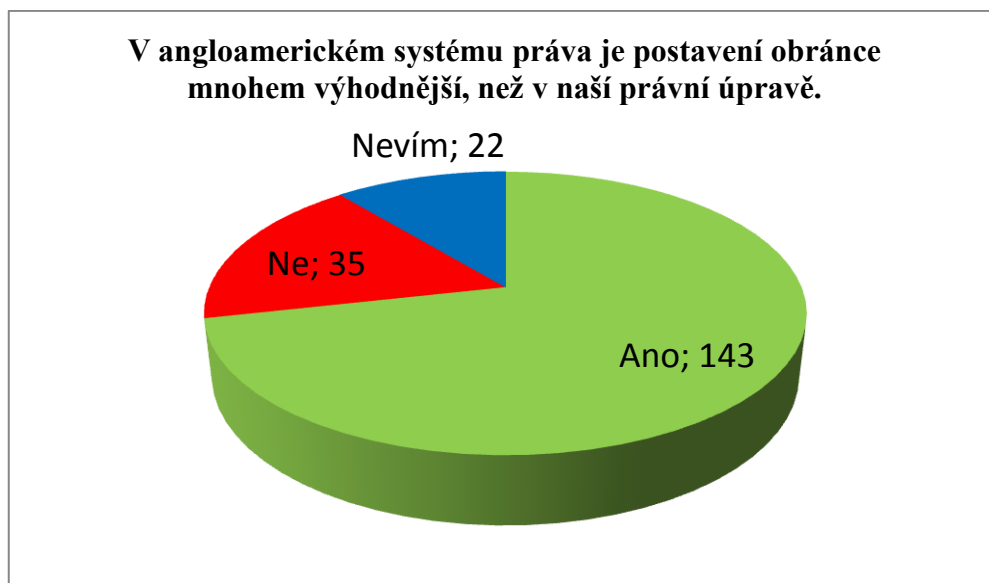
⁷⁸ Srov.: CÍSAŘOVÁ, D., ČÍŽKOVÁ, J., *Občan v trestním řízení* s.44

bylo jinak u krajní nouze. Ta byla upravena méně úplně a později než jak tomu bylo u nutné obrany. Jestliže tehdejší právní úprava nutné obrany byla v podstatě shodná, u krajní nouze lze shledat velkou rozdílnost především u podmínky proporcionality. Tehdy bylo přípustné, aby způsobená škoda byla stejná jako ta, která hrozila. V této otázce existovaly dva názorové proudy. Přísnější názor představoval Kallab, který uváděl, že hodnota obětovaného statku by vždy měla být menší než zachráněného. Avšak Miříčka, v rozporu se současným pojetím krajní nouz, zastával názor, že až teprve tehdy, je-li hodnota statku obětovaného nepoměrně vyšší než hodnota ohroženého, není protiprávnost činu vyloučena. Další nejasnosti byly shledány u otázky, zda jednání v krajní nouzi bylo beztrestné, anebo vylučovalo i bezprávnost. Důsledky těchto nejasností se přenášely do soukromého práva, především do povinnosti náhrady škody. V podstatě se tento problém vyřešil až se zpřísňujícími judikáty.

Po téměř sto letech právní úpravy, která vycházela z říšského trestního zákoníku, přišla změna, která byla poplatná době po roce 1948. Na základě prostudování zkoumaných institutů bylo zjištěno následující. Pokud si odmyslíme ideologii „ušpiněné“ paragrafové znění nutné obrany, dojdeme k závěru, že nutná obrana byla vymezena dosti úzce a obránci nedávala velké možnosti k odražení útoku – arg. §8 písm. b) z.č. 86/1950 Sb. U krajní nouze je situace jiná. Tato úprava byla dosti podobná naší současné úpravě, samozřejmě za předpokladu odmyšlení si ideologického balastu. Jde o vyloučení možnosti využití krajní nouze osobami, které jsou povinny nebezpečí snášet. Tato omezující podmínka se vrátila do našeho současného trestního zákoníku.

Podstatné uvolnění podmínek přišlo s donedávna platným trestním zákonem č. 140/1961 Sb. Ve srovnání s dříve platným předpisem podstatně uvolnil podmínky nutné obrany. Byly odstraněny ideologické proklamace. Novelizací trestního zákona účinného od 1.1.1994 došlo k dalšímu uvolnění podmínek nutné obrany. Z provedeného studia autor došel k názoru, že již v tomto stádiu byly podmínky nutné obrany dostatečné a dávaly obránci široká oprávnění k odvrácení útočníka.

Autor často narážel na hluboce zakořeněný názor obyvatelstva, že postavení obránce v angloamerickém systému práva je mnohem výhodnější než v našem, resp. kontinentálním systému. Proto bylo do hlavního průzkumu zařazeno toto tvrzení.

Graf č. 4 Názor obyvatelstva na postavení obránce v naší právní úpravě.

Z výsledku tohoto průzkumu se potvrdil většinový názor společnosti na tuto problematiku. Autor si dovoluje tvrdit, že i když se právo ve Velké Británii, či USA vyvíjelo rozdílně, rozhodně nelze hovořit o jednoznačně výhodnějším postavení obránce v common law.

5. Srovnání platné právní úpravy se zahraničím

5.1 Platná právní úprava krajní nouze a nutné obrany v Rakousku

Problematika nutné obrany je v Rakouském trestním zákoně je upraveno v § 3

§3odst.1 Protiprávně nejedná ten, kdo použije jen takovou obranu, která je nezbytná k tomu, aby od sebe nebo jiného odvrátil bezprostředně hrozící protiprávní útok na život, zdraví, tělesnou nedotknutelnost, svobodu nebo majetek. O nutnou obranu se nejedná, jestliže bylo zřejmé, že napadenému hrozila pouze nepatrná újma a obrana zejména s ohledem na závažnost způsobené újmy při odražení útočníka nebyla přiměřená.

§3odst.2 Kdo překročí povolenou mez obrany nebo použije zřejmě nepřiměřenou obranu, bude, jestliže se tak stalo pouze z vyděšení, ze strachu nebo úleku, trestně odpovědný jen tehdy, spočívá-li překročení v nedbalosti a na čin z nedbalosti je stanoven trest.⁷⁹

Trestní zákon Rakouska (StGB)⁸⁰ upravuje problematiku krajní nouze v §10.odst. 1.

§10 odst.1 Kdo spáchá trestný čin, aby odvrátil od sebe nebo jiného bezprostředně hrozící závažnou újmu, nebude trestně odpovědný, nebyla-li hrozící škoda z činu nepoměrně závažnější než újma, kterou měl odvrátit, a z postoje pachatele nebylo možno očekávat žádné jiné chování, než jako od člověka uctívajícího hodnoty chráněné právem.

---

⁷⁹KABELOVÁ, L., *Rakouský trestní zákon. Díl 1, Obecná část ; Zvláštní část - první až pátý oddíl, §§ 1 – 124*

⁸⁰ Spolkový zákon ze dne 23.ledna 1974, BGBl. (Bundesgesetzblatt) č.60, o soudně trestných činech, účinný dnem 1.ledna 1975

§10 odst.2 Pachatel bude odpovědný, vystavil-li sebe vědomě nebezpečí, aniž by znal meze stanovené v právním řádu. Pachatel bude potrestán za skutek z nedbalosti, jestliže předpoklady, za nichž by jeho jednání bylo ospravedlnitelné, předvídal v omylu spočívajícím v nedbalosti, a za takový skutek z nedbalosti je stanoven trest.⁸¹

5.2 Platná právní úprava nutné obrany a krajní nouze v Německu

Trestní zákon Spolkové republiky Německo - dStGB⁸² tuto problematiku upravuje v oddílu čtvrtém – Nutná obrana a stav nouze, a to v §32 až 35.

§32 Nutná obrana

§32 odst.1 Kdo se dopustí činu, který je odůvodněn nutnou obranou, nejedná protiprávně.

§32 odst.2 Nutnou obranou je obrana, která je nutná k tomu, aby byl odvrácen přítomný protiprávní útok proti vlastní osobě nebo někomu jinému.

§33 Překročení míry obrany

Překročí-li pachatel meze nutné obrany ze zmatku, strachu nebo úleku, není trestán.⁸³

---

⁸¹ KABELOVÁ, L., Rakouský trestní zákon. Díl 1, Obecná část ; Zvláštní část - první až pátý oddíl, §§ 1 – 124.

⁸² *StGB*, bei nötiger Abgrenzung auch *dStGB* Strafgesetzbuch

⁸³ SUCHÝ, O., *Trestní zákon Spolkové republiky Německo*, s. 68

§34 Ospravedlňující stav nouze

Kdo se za přítomného, jinak neodvratitelného nebezpečí pro život, tělo, svobodu, čest, majetek nebo jiný právní statek dopustí činu, aby odvrátil nebezpečí od sebe nebo někoho jiného, nejedná protiprávně, jestliže při zvážení protichůdných zájmů, zejména dotčených právních statků a stupně jim hrozícího nebezpečí, převažuje chráněný zájem podstatně nad zájmem, jemuž byla způsobena újma. To však platí jen potud, pokud je čin přiměřeným prostředkem k odvrácení nebezpečí.⁸⁴

§35 Omluvitelný stav nouze

§35 odst.1) Kdo se za přítomného, jinak neodvratitelného nebezpečí pro život, tělo nebo svobodu dopustí protiprávního činu, aby odvrátil nebezpečí od sebe, příbuzného nebo jiné jemu blízké osoby, jedná bez zavinění. To platí, pokud se od pachatele podle okolností, zejména protože nebezpečí sám způsobil anebo protože byl ve zvláštním právním poměru, mohlo očekávat, že bude nebezpečí snášet: trest však může být zmírněn podle §49 odst.1, jestliže pachatel nebyl povinen s ohledem na zvláštní právní poměr nebezpečí snášet.

§35 odst.2) Předpokládá-li pachatel při spáchání činu mylně okolnosti, které by ho podle odstavce 1 omlouvaly, je trestán jen tehdy, jestliže se mohl omylu vyhnout. Trest se zmírní podle §49 odst.1.⁸⁵

---

⁸⁴ viz. tamtéž

⁸⁵ viz. tamtéž

5.3. Vlastní srovnání platné úpravy nutné obrany, krajní nouze rakouské a německé s právní úpravou českou

Pokud jde o srovnání české právní úpravy nutné obrany a krajní nouze s rakouskou a německou právní úpravou upravující tytéž okolnosti vylučující protiprávnost, našli bychom zde mnoho společných rysů, ale i několik podstatných odlišností. Pokud bychom blíže srovnali podmínky české nutné obrany s rakouskou obdobou, je zde hned zpočátku uvedena v podstatě stejná podmínka útoku a to ta, že útok musí bezprostředně hrozit a trvat. Zatímco v české právní úpravě je objekt útoku zobecněn na zájem chráněný trestním zákonem, v rakouské úpravě je přímo vyjmenováno, na které objekty musí být takový útok veden (život, zdraví, tělesná nedotknutelnost, atd.) Rozdílný je pojem excesu z mezí nutné obrany – v rakouské úpravě postačuje pouhá nepřiměřenost obrany spolu s podmínkou, že napadenému hrozila pouze nepatrná újma. V české době je stanoveno, že obrana musí být nepřiměřena útoku zcela zjevně, je zde tedy podmínka excesu mírnější. Tato skutečnost je však u rakouské nutné obrany zmírněna faktem, že pokud dojde k excesu z důvodu vyděšení, strachu či úleku, spočívá trestní odpovědnost pouze za nedbalostní trestné činy, pokud je za takový čin stanoven trest.

U institutu krajní nouze je v Rakousku podmínkou hrozící závažná újma, což je poněkud přísnější definice, na rozdíl od české úpravy, kde je uvedeno „pouze“ hrozící nebezpečí, což působí poněkud obecněji a neurčitěji. Avšak ohledně vybočení (excesu) z mezí krajní nouze je toto v Rakousku upraveno mírněji – je třeba způsobit újmu nepoměrně závažnější, než která hrozila, to v ČR postačí k excesu způsobit následek stejně závažný, než který hrozil zájmu chráněnému zákonem. Podobně jako u nutné obrany je v Rakousku stanoveno, že pokud se osoba excesu dopustí v omylu, v kterém předpokládá skutečnosti ospravedlňující její jednání, je trestně odpovědná pouze za nedbalostní trestný čin.

Srovnání s německou právní úpravou je z hlediska nutné obrany podobné, jako objekt je zde však stanovena osoba vlastní, či osoba jiná, je to tedy opět poněkud užší vymezení než u české právní úpravy. Exces z meze nutné obrany je upraven podobně jako v Rakousku, tedy je-li způsoben jednáním ve zmatku, strachu či úleku, není pachatel

trestně odpovědný (tedy rozdíl oproti Rakousku, kde je pachatel odpovědný za nedbalostní trestný čin).

Mnohem odlišněji než v předchozích dvou zmíněných zemích, tedy ČR a Rakousku, je v Německu upravena otázka krajní nouze. Ta je zde rozdělena na dva instituty, z nichž první – ospravedlňující stav nouze je srovnatelný s „českou“ krajní nouzí. Objekt je zde opět vyjmenován podrobněji než v české úpravě, zmiňuje se zde život, tělo, svoboda, čest a majetek. Význam chráněného zájmu zde musí převažovat nad zájem, jemuž byla krajní nouzí způsobena škoda, další podmínkou je přiměřenost způsobu odvracení nebezpečí. Zajímavý je zde institut omluvitelného stavu nouze, který upravuje podmínku krajní nouze, pokud takto jedná osoba, která nebezpečí sama způsobila, anebo je osobou, která je povinna takové nebezpečí snášet. České právo toto upravuje tak, že pokud v krajní nouzi jedná osoba, která je povinna nebezpečí snášet, jedná se o vybočení z mezí krajní nouze, avšak v Německu se na tyto případy vztahuje právě institut „Omluvitelného stavu nouze“. Rozdíl je zde ten, že oproti „Ospravedlňujícímu stavu nouze“ jsou zde dány přísnější podmínky – objektem je zde pouze život, tělo a svoboda a toto nebezpečí musí hrozit jen výše jmenované osobě, či jejímu příbuznému, či osobě obdobně blízké.

XXX

Provedeným srovnáním zahraničních úprav nutné obrany a krajní nouze docházím k závěru, že podobnost těchto okolností vylučujících protiprávnost s naší platnou úpravou je poměrně značná. Náš právní řád vychází historicky z rakouské říše, to se samozřejmě muselo odrazit v podobnosti současných úprav zkoumaných institutů.

Do jisté míry může být inspirativní to, jak v rakouské úpravě je v případě nutné obrany přesně vyjmenováno, čemu musí bezprostředně hrozit útok. Protiprávně nejedná ten, kdo použije jen takovou obranu, která je nezbytná k tomu, aby od sebe jiného odvrátil

bezprostředně hrozící protiprávní útok na **život, zdraví, tělesnou nedotknutelnost, svobodu nebo majetek**. To, že je každému po přečtení ustanovení §30dst1 rakouského trestního zákona jasné, které hodnoty jsou hodné nutné obrany, je pro mne nejcitelnější výhodou. V české úpravě jsou statky hodné nutné obrany pojmenovány jako „zájem chráněný trestním zákonem.“ K tomu Novotný⁸⁶ uvádí, že k „zájmům chráněným trestním zákonem“ patří zejména život, zdraví, svoboda a důstojnost člověka, jeho čest a majetek. Proto bych doporučoval, aby tento výčet zájmů chráněných trestním zákonem byl výslovně uveden v paragrafovém znění naší úpravy nutné obrany. Možná argumentace proti tomu, že by takováto úprava zužovala možnosti nutné obrany, je sice správná, ovšem za to by byla u takto vyjmenovaných zájmů ochrana silnější.

Oproti tomu německá úprava krajní nouze, je z mého pohledu, poněkud nepřehledná. Nemyslím, že by mohla být takovou inspirací *de lege ferenda*, jako je tomu u rakouské úpravy nutné obrany.

---

⁸⁶ NOVOTNÝ, F., a kol., *Trestní zákoník 2010*, s. 102

6. Praktická část

6.1. Dotazníkové šetření

6.1.1. Základní východiska šetření

Praktická část diplomové práce je dále zaměřena na zjištění vědomostí obyvatelstva o nutné obraně a krajní nouzi. Vzhledem k zaměření studia bude snaha zjistit, zda existují pozorovatelné rozdíly mezi obyvatelstvem městským (ohroženým zvýšeným výskytem kriminality) a obyvatelstvem ruralním (které není tolik exponované kriminalitě).

V úvodu práce je psáno: Občané mají právo postavit se na odpor proti každému, kdo by odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních svobod, založený Listinou, jestliže činnost ústavních orgánů a účinné použití zákonných prostředků jsou znemožněny. Tento článek z Listiny základních práv a svobod dává všem občanům možnost bránit se. Útoky na tyto hodnoty má odrazovat především trestní zákoník, ale i řada dalších norem našeho práva. Pokud je občan napaden, a stát v tu chvíli není schopen zasáhnout, předává státní moc možnost obrany do rukou občana. K tomu je zapotřebí, aby toto právo (jinak výsostné právo státu) znali. Nutná obrana a krajní nouze jsou instituty našeho práva, které by každý občan měl znát. Určitě ne v přesném paragrafovém znění, ale minimálně by měl mít povědomí o obsahu těchto okolností vylučujících protiprávnost. Dále je zapotřebí elementární důvěra v orgány činné v trestním řízení. Je pravděpodobné, že předešlá negativní zkušenost občanů s OČTŘ může mít vliv na vystoupení na obranu vlastní, nebo někoho jiného.

Vzhledem k výše uvedenému bylo prospěšné vytvořit dotazníkové šetření, kde jsou respondenti tázáni na vědomosti o institutech nutné obrany, krajní nouze, jestli byli nuceni těchto okolností vylučujících protiprávnost využít. Dále na úspěšnost jejich obrany a schopnosti orgánů činných v trestním řízení potrestat útočníka. Další otázky směřují k chuti obyvatelstva ozbrojit se střelnými zbraněmi. A velice důležitou částí průzkumu je schopnost občanů na základě krátce vyličeného případu rozhodnout o oprávněnosti, či neoprávněnosti obrany v konkrétním případě.

6.1.2. Pilotní šetření

Pilotní šetření proběhlo za pomoci výpočetní techniky a serveru „vypInto.cz“⁸⁷, který se specializuje na vytváření, správu a vyhodnocení dotazníkových šetření. V dotazníku je položeno celkově 26 otázek, které se logicky větví na základě odpovědí respondentů. Je použito většinou povinných otázek, s uzavřeným výčtem nabídnutých odpovědí. U jedné otázky je použita metoda otevřené odpovědi, kde respondenti vypisují svoji odpověď. Toto prvotní šetření sloužilo především k ověření správnosti položených otázek, dále k ochotě respondentů na tyto otázky odpovídat. Teprve po vyhodnocení prvotního průzkumu, který je méně náročný na provedení z důvodu využití výpočetní techniky, dojde k vytvoření finální podoby průzkumu.

Validita respondentů je zajištěna pomocí kontroly unikátnosti IP adresy⁸⁸, která zaručí, že z jednoho počítače bude vyplněn dotazník maximálně jednou. Proto je znemožněno opakované vyplňování dotazníku ať už z jakéhokoliv důvodu. Autor průzkumu nemá možnost ovlivnit výsledky dotazníkového šetření. Dotazník byl zveřejněn na adrese vypInto.cz⁸⁹ a výsledky průzkumu jsou nabídnuty široké veřejnosti k vlastnímu využití. Průzkum byl prováděn v období 25.3.2011- 28.3.2011 po dobu 75 hodin. Návratnost dotazníků byla 67,4% . Celkový počet respondentů, kteří odevzdali správně vyplněný dotazník, ze kterého vzešly výsledky, je 115

Respondentům bylo předloženo celkem 26 otázek. Většina z nich byla povinná, uzavřená, respondent si musel vybrat ze seznamu nabídnutých odpovědí. V otázce č. 13 se

---

⁸⁷ S pomocí VypInto.cz bylo od dubna 2008 realizováno již 9278 online průzkumů (= cca 9 vyhodnocených průzkumů denně), celkový počet responsí je aktuálně 813743. Služba VypInto.cz není přizpůsobena požadavkům několika desítek velkých firem, ale je rozvíjena na základě zpětné vazby od tisíců uživatelů.

⁸⁸ IP adresa slouží k rozlišení síťových rozhraní připojených k počítačové síti. Síťovým rozhraním může být síťová karta (Ethernet, Wi-Fi), IrDA port, ale může se jednat i o virtuální zařízení (loopback, rozhraní pro virtuální počítač a podobně). Zkratka IP znamená Internet Protocol, což je protokol, pomocí kterého spolu komunikují všechna zařízení v Internetu. Dnes nejčastěji používaná je jeho čtvrtá verze (IPv4), postupně se však bude přecházet na novější verzi 6 (IPv6).

⁸⁹ Němec, A. – Nutná obrana, krajní nouze. (výsledky průzkumu), 2011. Dostupné online na <http://nutna-obrana-krajni-nouze.vypInto.cz>.

respondent mohl vyjádřit vepsáním textu odpovědi na otázku: „Co vás zrazuje od použití nutné obrany?“ Této možnosti využila zhruba polovina respondentů. V otázkách č. 17 – 20 byl respondentům předložen vymyšlený příběh, kde se měli rozhodnout, zda obrana byla v souladu s naším právním řádem. Z těchto otázek je patrné, že občan vcelku nemá problém s aplikací nutné obrany, v případech, kdy je fyzicky napaden. Horší je to v případech, kdy nedochází k fyzickému útoku na osobu a je útočeno na majetek. To je patrné z příkladu č. 17.

Provedené pilotní šetření je v příloze č. 6

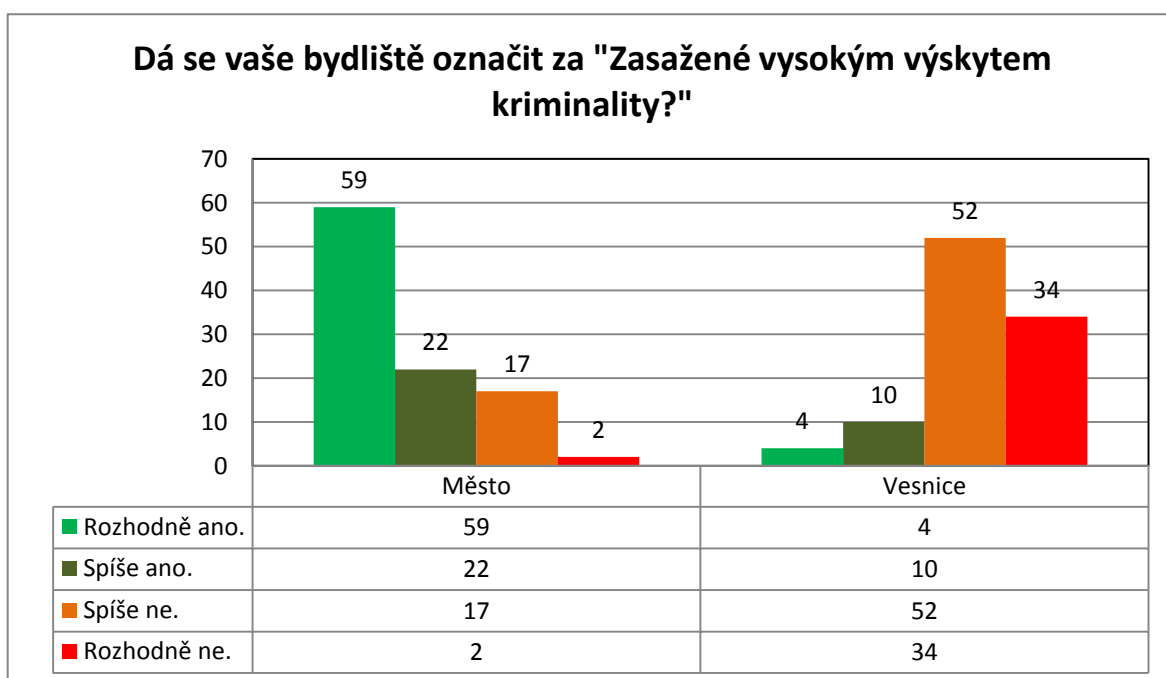
6.1.3 Hlavní dotazníkové šetření

Na základě pilotního šetření byl proveden hlavní průzkum. Po ověření ochoty respondentů odpovídat na položené otázky bylo zjištěno, že se v prvním souboru otázek nenachází otázky, které by byly pro respondenty problematické, na které by nemohli, nebo nechtěli odpovídat. Počet otázek se jevil jako vyhovující. Problematické byly některé formulace otázek, proto došlo v hlavním dotazníkovém šetření k některým změnám ve stylizaci otázky. Velkou výhodou se v prvotním šetření jevil nemožnost ovlivnění vzorku respondentů a jejich absolutní anonymita. Tento předpoklad byl ovšem chybný a bylo třeba vzorky respondentů rozdělit do dvou skupin:

1. soubor je vybrán z městského obyvatelstva. Jde o katastrální území hl.m. Prahy- zaměstnanci firmy působící v cestovním ruchu a hotelnictví. Počet respondentů 100.
2. soubor je vybrán z rurálního obyvatelstva. Jedná se o obyvatele katastrálního území obce Sněžné, Samotín, Blatiny, Krásné, Krátká, Vříšť v kraji Vysočina. Počet respondentů 100.

Na základě takto rozdělených vzorků respondentů je možné vysledovat rozdíly mezi městem a vesnicí. Pokládané otázky se výrazně neliší od pilotního šetření. Použitý dotazník je v příloze č. 7.

V otázce č.1 byli respondenti dotazováni, zda si myslí, že se dá jejich bydliště považovat za zasažené zvýšenou kriminalitou. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem je že většina respondentů z 1. souboru odpoví, že se jejich bydliště dá označit za zasažené vysokým výskytem kriminality a většina respondentů z 2. souboru odpoví, že se jejich bydliště takto označit nedá.

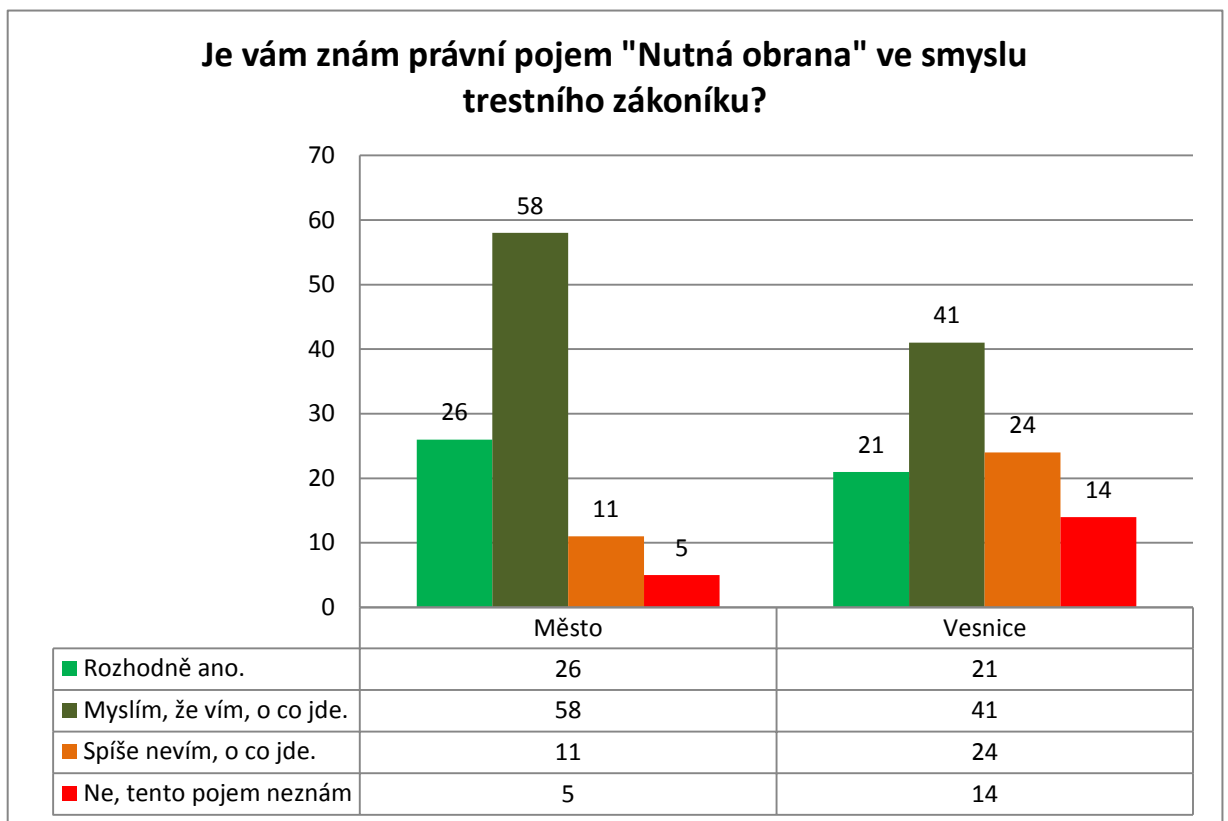

Graf č. 5: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.1

Z výsledku je patrné, že většina respondentů z 1. souboru označuje své bydliště za zasažené

zvýšenou kriminalitou. Tento výsledek je v souladu s hypotézou. Z 2. souboru respondentů většina nepovažuje svoje bydliště za zasažené vysokým výskytem kriminality, což je také v souladu s hypotézou.

V otázce č.2 byli respondenti dotazováni na znalost pojmu nutná obrana. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většina respondentů z obou souborů odpoví, že tento pojem zná.

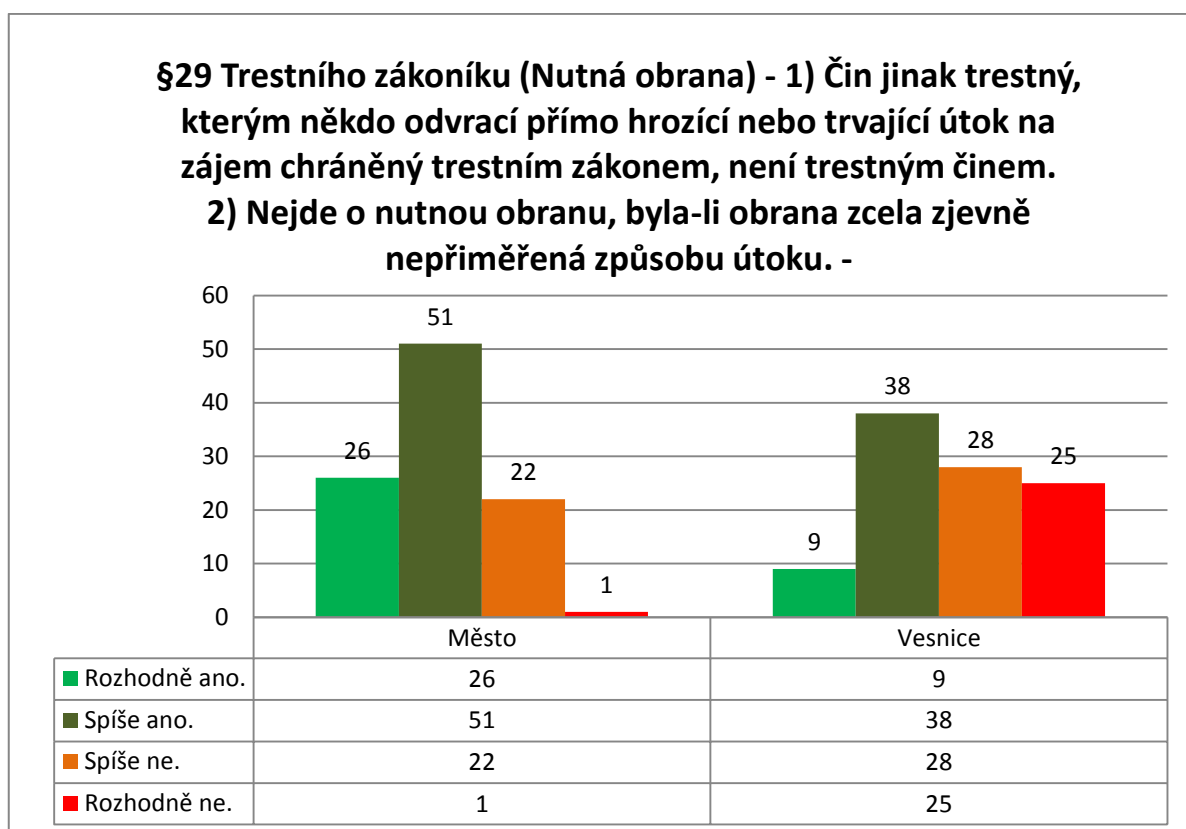

Graf č. 6: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 2.

Z výsledku vyplývá, že většina respondentů uvádí, že zná pojem nutná obrana. Zde se potvrdila hypotéza. Existuje však rozdíl mezi soubory respondentů. Zatím co 1.soubor respondentů uvádí kladnou odpověď celkově v 84 případech a u 2. souboru to je 62. Zde si autor pokládá otázku na kolik jde o vyšší znalost problematiky u městského obyvatelstva a

na kolik jde spíše o vyšší sebevědomí, či neochotu přiznat, že se neorientují v daném tématu. Rozsah tohoto průzkumu však neumožňuje provést hlubší analýzu této hypotézy.

V otázce č.3 bylo respondentům předloženo znění ustanovení nutné obrany dle trestního zákoníku. Po přečtení tohoto paragrafového znění měli respondenti uvést, zda-li je jim tato právní formulace srozumitelná. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většině respondentů bude tento pojem srozumitelný.

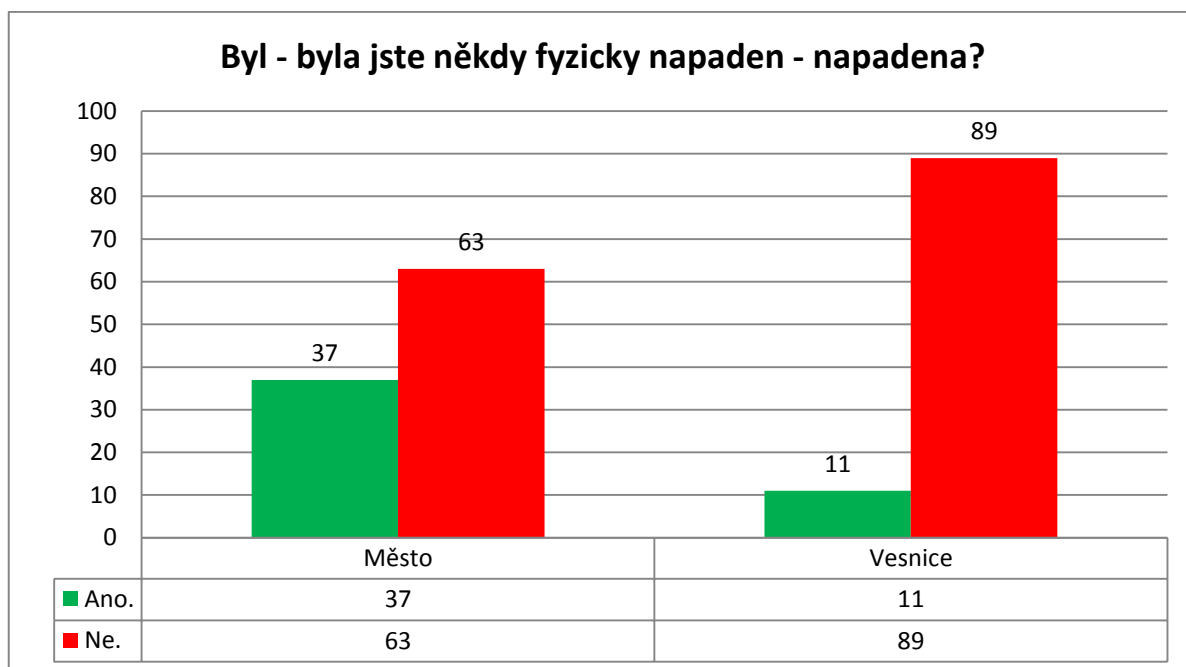

Graf č. 7: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.3

Většina respondentů z 1. Souboru odpovědělo, že je jim paragrafové znění nutné obrany srozumitelné a to v počtu 77. Toto zjištění je v souladu s hypotézou. Zajímavé zjištění je u 2. zkoumaného souboru. Zde se kladně vyjádřilo pouze 47 respondentů. Překvapivý je i počet respondentů, kteří odpověděli, že jim paragrafové znění rozhodně není srozumitelné.

Ačkoliv tito v předešlé otázce na nutnou obranu odpovídali kladně. Zde se hypotéza nepotvrdila a je zde značný rozdíl mezi zkoumanými soubory.

U otázky č. 4 se autor dlouho rozhodoval, jestli ji ponechat jako povinnou. Především šlo o obavu, jestli respondenti budou ochotni na tuto poměrně intimní otázku odpovídat. Zde se osvědčilo ověření u pilotního průzkumu a nakonec tato otázka byla ponechána v testovacím souboru otázek jako povinná. Dotazovala se respondentů, zda byli někdy fyzicky napadeni. Otázka tedy nakonec povinná, rozdělující, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většina respondentů nebyla fyzicky napadena.

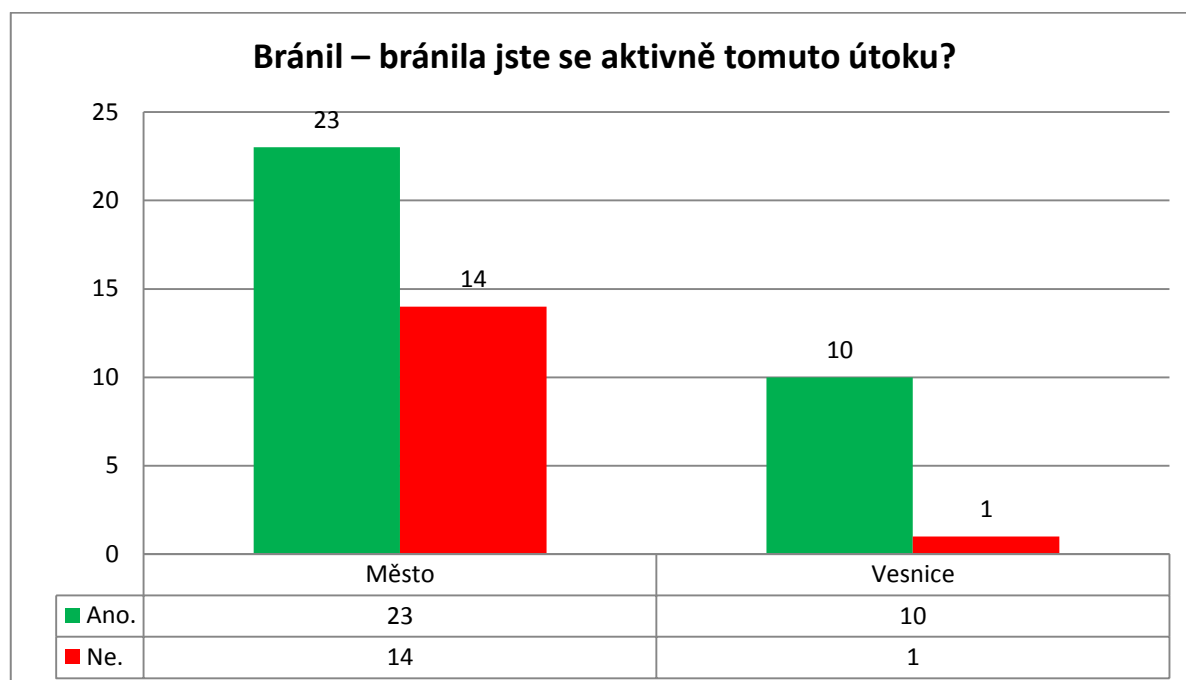

Graf č. 8: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.4

Zde se sice potvrdila hypotéza, že většina respondentů nebyla nikdy fyzicky napadena, přesto 37 respondentů z 1. souboru je vysoké číslo. To že fyzických napadení je na vesnici

méně je pochopitelné. Je zde však poměrně značný rozdíl ve výsledcích oproti pilotnímu průzkumu, kde byl poměr napadených ve městě dokonce nižší než na vesnici.

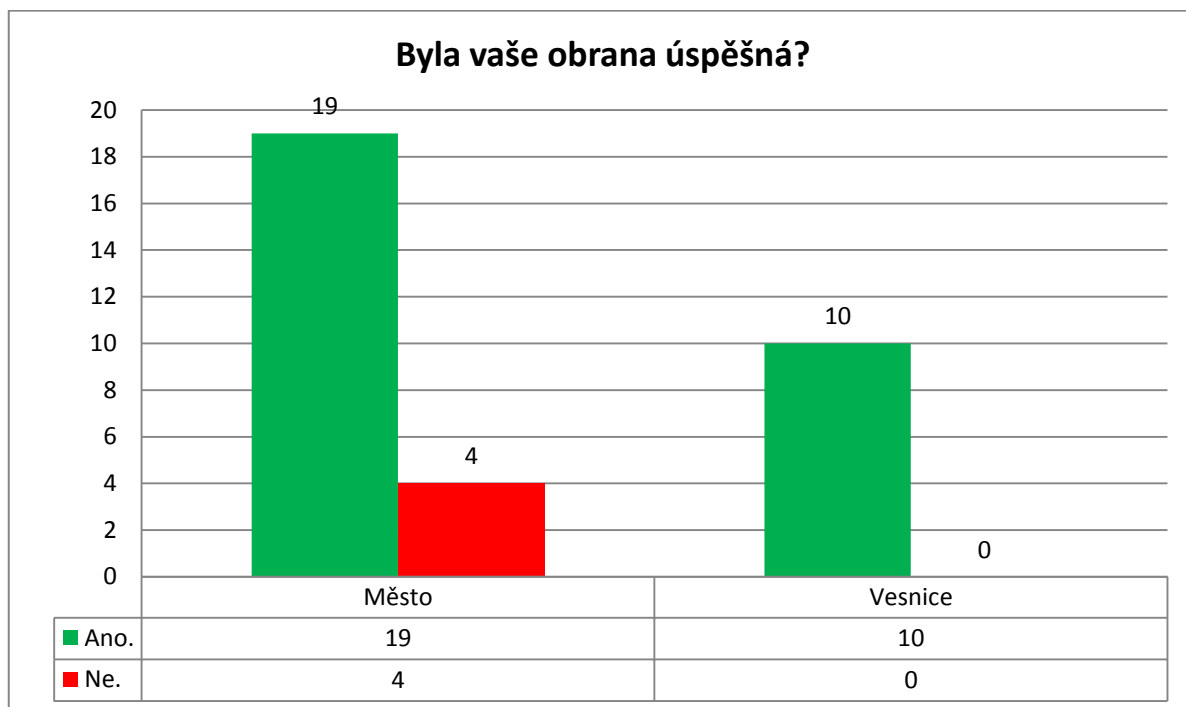
Otázka č. 5 navazovala na předchozí otázku a odpovídali na ni pouze ti respondenti, kteří v předchozí otázce odpověděli, že byli fyzicky napadeni. Oproti pilotnímu průzkumu byla otázka trochu upravena, a to tak, že bylo přidáno slovo aktivně. Celá otázka tedy zněla: Bránil – bránila jste se aktivně tomuto útoku? Hypotézou bylo, že většina respondentů odpoví, že se aktivně bránila.

Graf č. 9: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.5

Zde se opět potvrdila hypotéza, ale je zde patrné velké procento respondentů z městského prostředí, které se aktivně nebránilo fyzickému útoku. Toto může být způsobeno větší nebezpečností útoku v městském prostředí, tedy v kriminálně závadovém prostředí. Pouze jeden respondent ze 2. souboru odpověděl, že se útoku aktivně nebránil. Opět tento výsledek může být způsoben nižší nebezpečností útoku, nebo neochotou respondentů přiznat, že se útoku nebránilo. Pravděpodobně půjde o kombinaci těchto faktorů.

Otázka č. 6 navazuje na předešlou otázku. Odpovídali na ni pouze ti respondenti, kteří odpověděli, že se aktivně bránili napadení. Otázka zněla takto: „Byla vaše obrana úspěšná?“ Otázka byla povinná, odpověď se vybírala z možností ano, ne. Hypotéza zde byla taková, že pokud se někdo už rozhodne bránit, bude tato jeho snaha úspěšná.

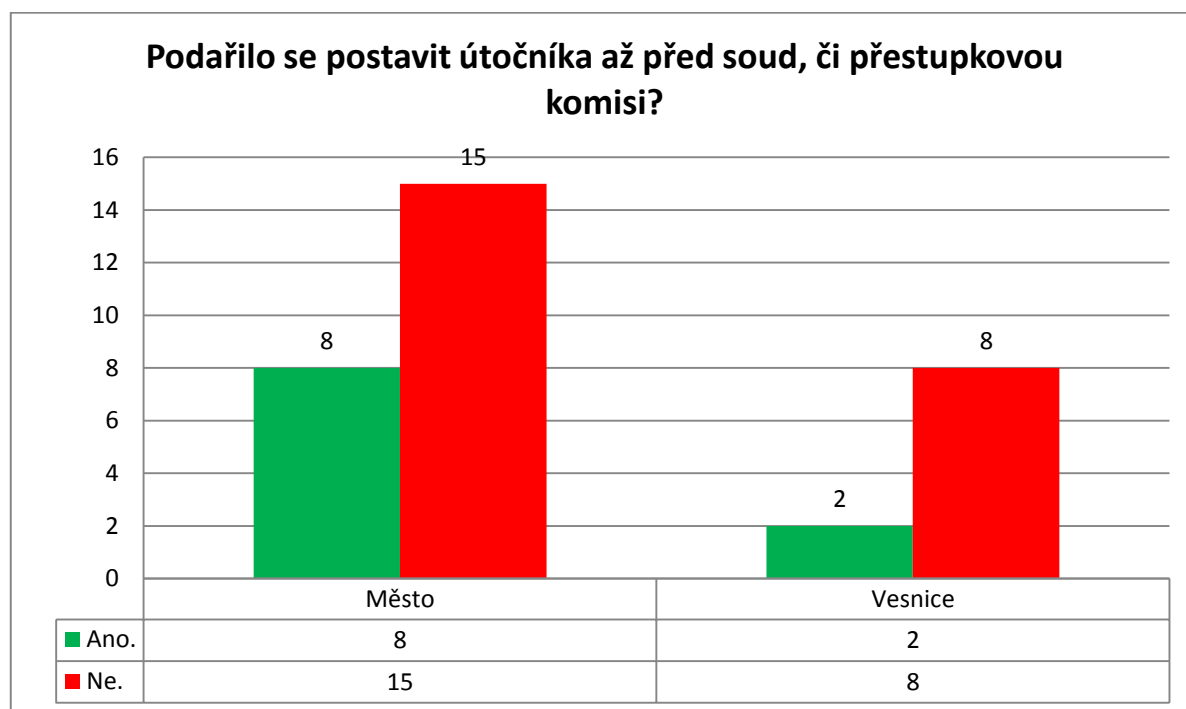

Graf č. 10: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 6

Hypotéza se zcela potvrdila. Zde se ukazuje, že pokud se napadený subjekt rozhodne bránit, většinou správně vyhodnotí situaci a dokáže útočníka odrazit.

V otázce č. 7 jsou respondenti, kteří byli fyzicky napadeni dotazováni, zda-li se jim podařilo útočníka postavit před soud. Případně před přestupkovou komisí pokud se jednalo

o přestupek. Otázka byla opět povinná. Zde se dá předpokládat, že se většinu útočníků nepodařilo postavit před soud, či přestupkovou komisi.

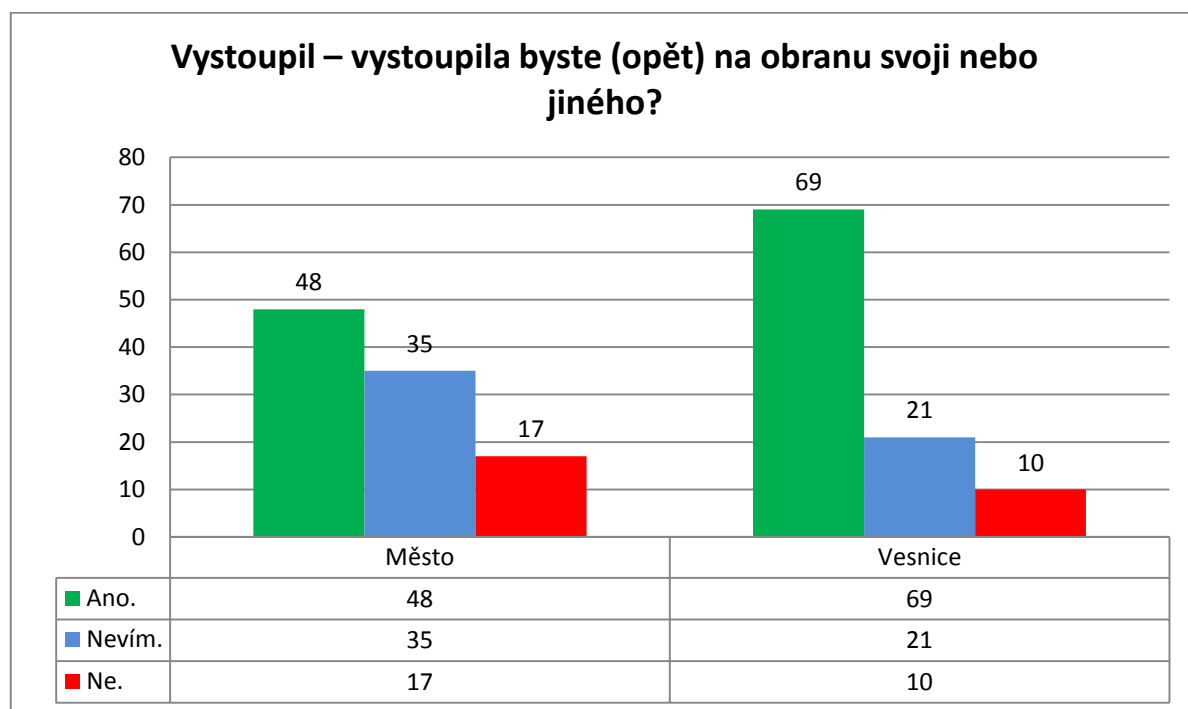
Graf č. 11: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 7

Opět se potvrdil předpoklad, že se většina útočníků nedostane před soud, či přestupkovou komisi. Rozhodně by bylo zajímavé zjistit příčiny tohoto stavu. Rozsah tohoto průzkumu to ovšem nedovoluje. Rýsuje se však několik možných příčin. Za první by mohlo jít o nechuť obránců vracet se k traumatizujícímu zážitku. Za druhé by mohlo jít o nedůvěru v orgány činné v trestním řízení.

Otázka č. 8 zní takto: „Vystoupil – vystoupila byste (opět) na obranu svoji nebo jiného?“ Hypotéza zněla, že většina subjektů bude vykazovat svoji ochotu k obraně vlastní či jiného. Dalším předpokladem je, že bude větší ochota pomoci v méně anonymním

prostředím, jakým rurální oblasti jistě jsou. Tento předpoklad se ale v pilotním průzkumu nepotvrdil.

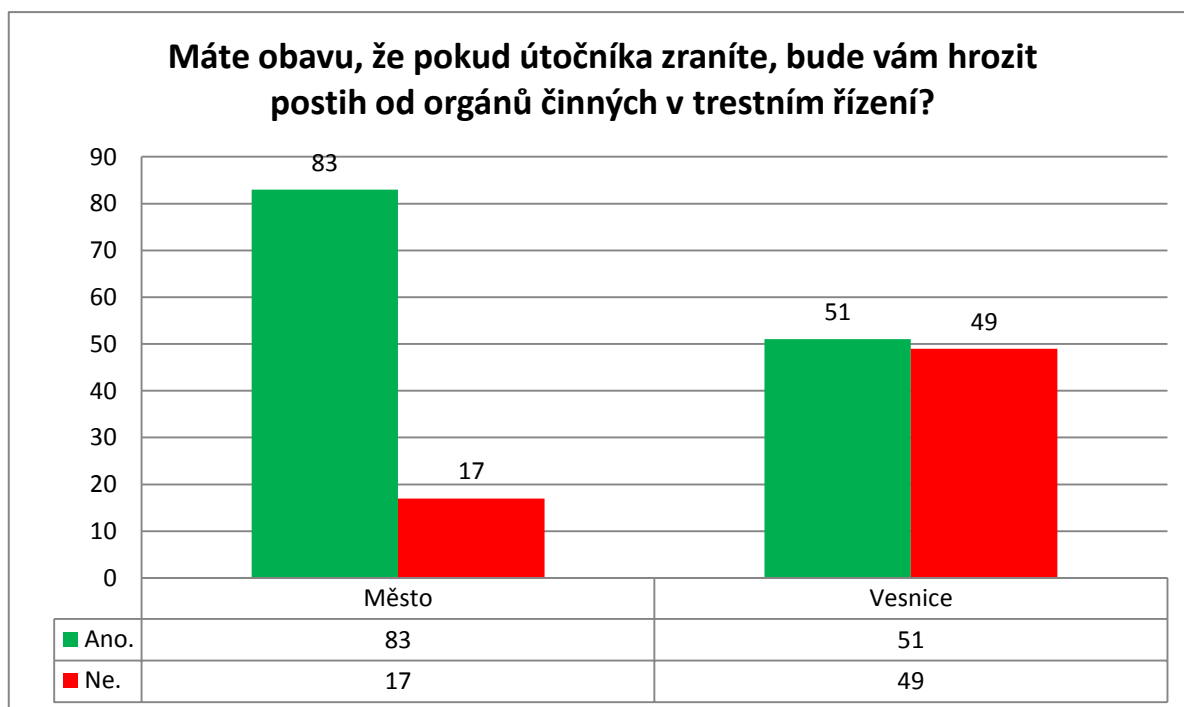

Graf č. 12: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 8

V této otázce se potvrdila hypotéza, že se většina subjektů chce bránit případnému útoku, či vyjadřuje ochotu pomoci v obraně jinému. Velký rozdíl je ve výsledcích oproti pilotnímu průzkumu mezi soubory respondentů. V hlavním průzkumu se potvrzuje předpoklad, že rurální obyvatelstvo vyjádří ochotu v obraně své či jiného daleko častěji. Výrazný je také poměr respondentů, kteří neví jak by v takové situaci zareagovali. Nejvýrazněji to je pozorovatelné u respondentů 1. skupiny.

Otázka č. 9 je jedna z nejdůležitějších v hlavním průzkumu. Jde o povinnou otázku, odpověď se vybírá z možností ano – ne. Z důvodu co největšího počtu získaných odpovědí

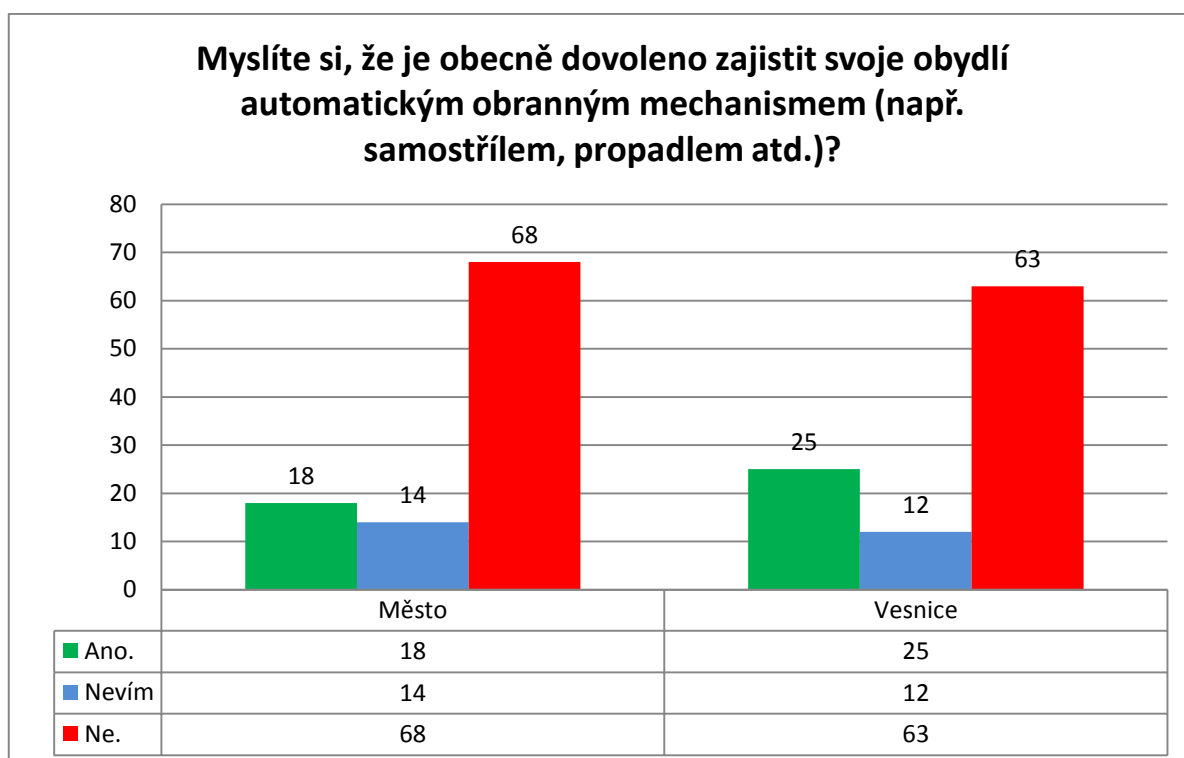
je oproti pilotnímu průzkumu ubrána možnost odpovědi – nevím. Otázka zní: „Máte obavu, že pokud útočníka zraníte, bude vám hrozit postih od orgánů činných v trestním řízení?“ Hypotéza, která se potvrdila i v pilotním průzkumu, je že většina respondentů bude vyjadřovat obavu z postihu od OČTŘ.

Graf č. 13: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 9

Předpoklad se plně potvrdil u souboru z městského prostředí. U souboru respondentů z vesnického prostředí je poměr těch, kteří vyjadřují obavy z postihu od OČTŘ téměř vyrovnaný. Zde se projevil extrémní rozdíl mezi zkoumanými soubory. Možnou příčinou by mohla být předchozí negativní zkušenost s OČTŘ a především s Policií ČR u městského obyvatelstva.

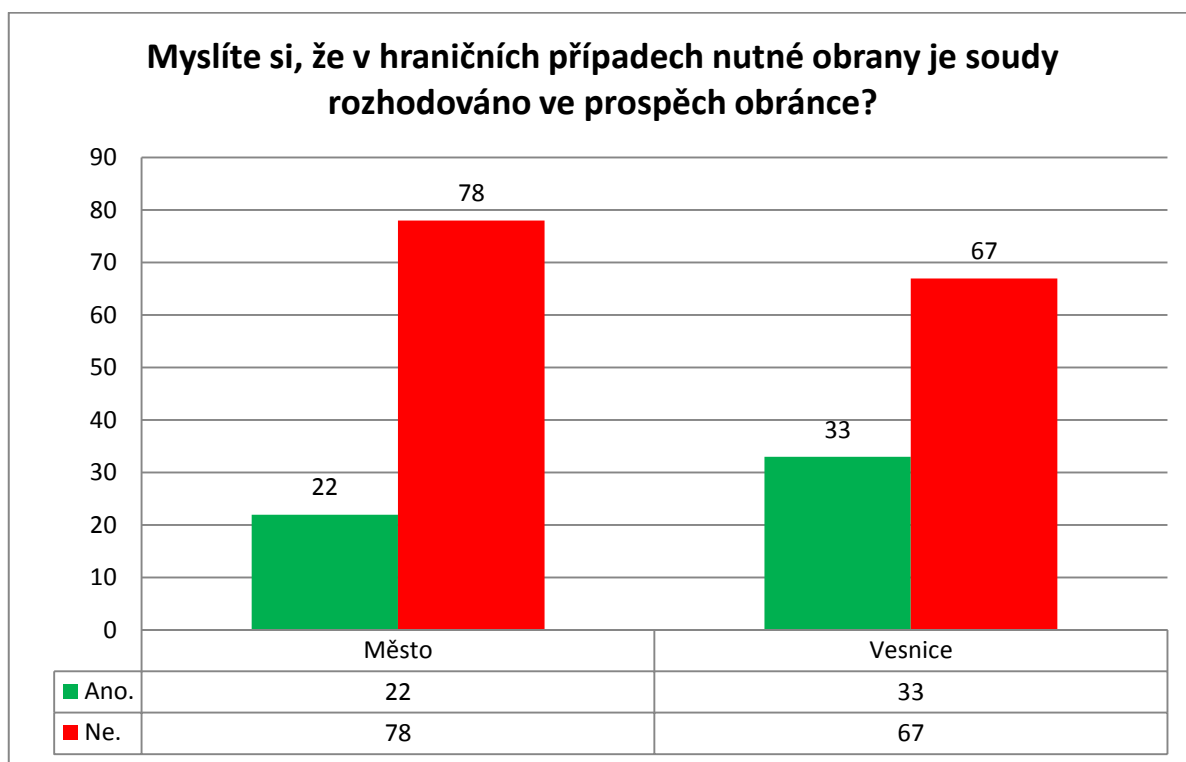
Otázka č. 10 je směřovaná na často diskutovanou problematiku automatických obranných zařízení. Otázka byla povinná, odpověď se vybírala ze seznamu. Otázka zněla: „Myslíte si, že je obecně dovoleno zajistit svoje obydlí automatickým obranným mechanismem (např. samostřílem, propadlem atd.)? V pilotním průzkumu se nepotvrdila hypotéza, že většina respondentů bude odpovídat, že neví.

Graf č. 14: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 10

Právní názor autora je, že obecně je dovoleno zajistit svoje obydlí automatickým obranným mechanismem. Z výsledku je zřejmé, že většina respondentů je opačného právního názoru. U souboru respondentů z vesnického prostředí je ovšem patrný odvážnější názor v této otázce.

V otázce č. 11 jsou respondenti dotazováni, zda-li si myslí, že v hraničních případech nutné obrany je soudy rozhodováno ve prospěch obránce. Stejně jako v otázce č. 9 je oproti pilotnímu průzkumu odebrána možnost odpovědi – nevím. A to ze stejných důvodů, tedy získat co možná nejvíce vyhraněných odpovědí na tuto klíčovou otázku. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat z možností ano – ne. Vzhledem k výsledkům z pilotního průzkumu, si zde autor nedovolil stanovit hypotézu.

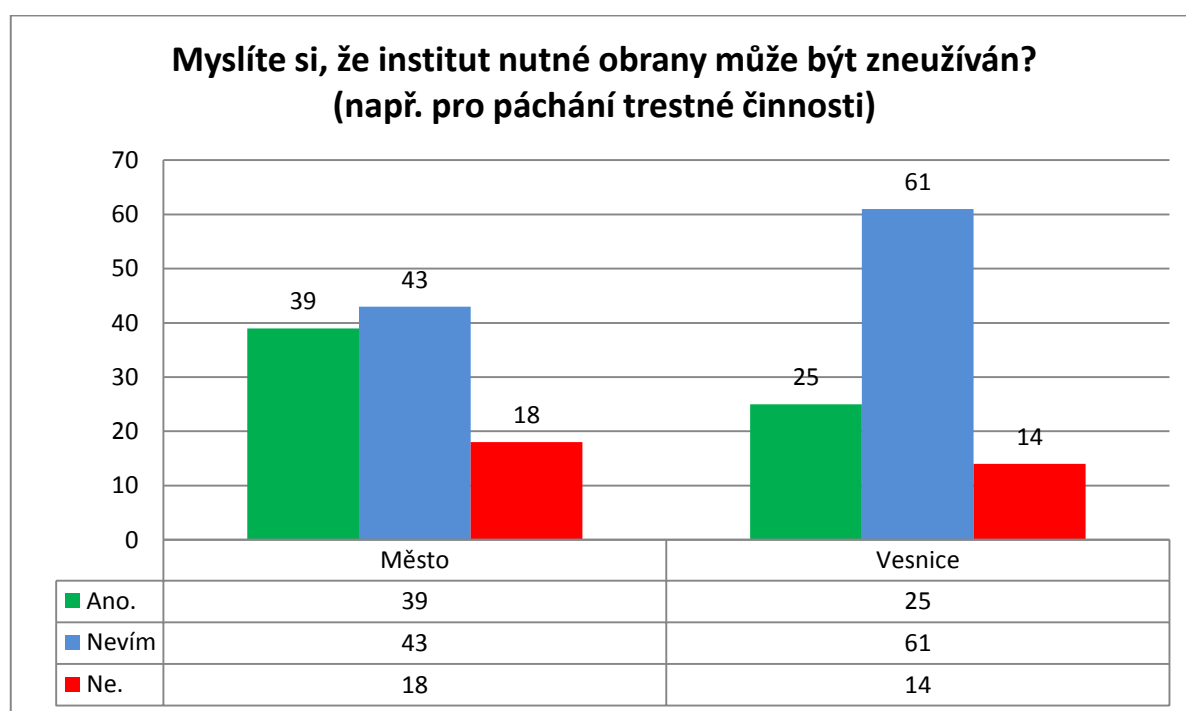

Graf č. 15: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 11

Stejně jako v pilotním průzkumu respondenti z obou souborů projeví nedůvěru v české soudnictví. Je zde možné pozorovat o trochu méně negativních odpovědí u souboru

respondentů z vesnického prostředí. Zde je možné spekulovat o příčinách. Dle názoru autora jde především o menší negativní zkušenosti subjektů s orgány činnými v trestním řízení. Tedy pravděpodobně je nižší úroveň důvěry v tyto orgány u městského obyvatelstva. Možným příčinám tohoto stavu a nástinu řešení se budu věnovat ve vyhodnocení tohoto průzkumu.

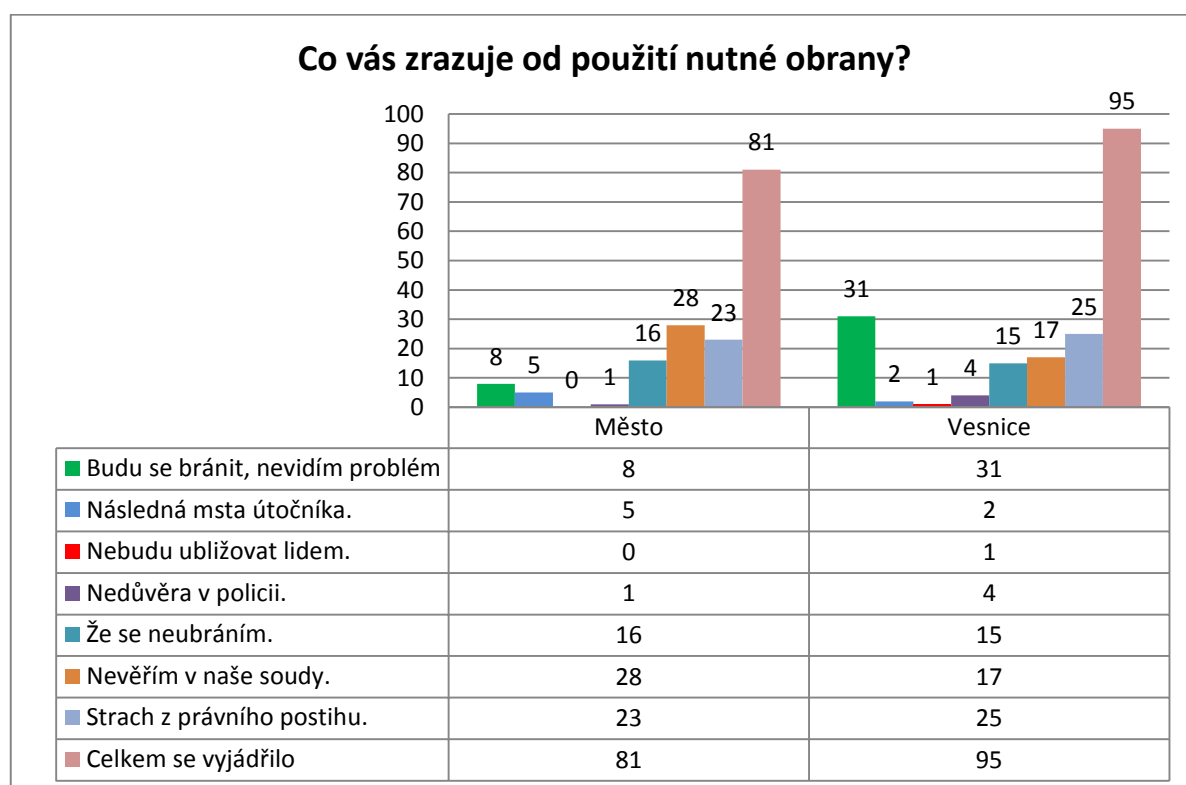
Otázka č. 12 se dotazuje respondentů na to, zda si myslí, že institut nutné obrany může být zneužíván (např. pro páchaní trestné činnosti). Otázka byla opět povinná, odpověď se vybírala se seznamu.

Graf č. 16 : Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 12

Z výsledků této otázky je jasné, že občané nemají na toto vyhraněný názor a většina odpovídala, že neví. Extrémně se to projevilo o 2. souboru respondentů, kde dokonce 61 z nich odpovědělo, že neví. Zde můžeme také hledat souvislosti mezi nepřijetím původního návrhu paragrafového znění o nutné obraně. Podrobněji o možných souvislostech ve vyhodnocení průzkumu.

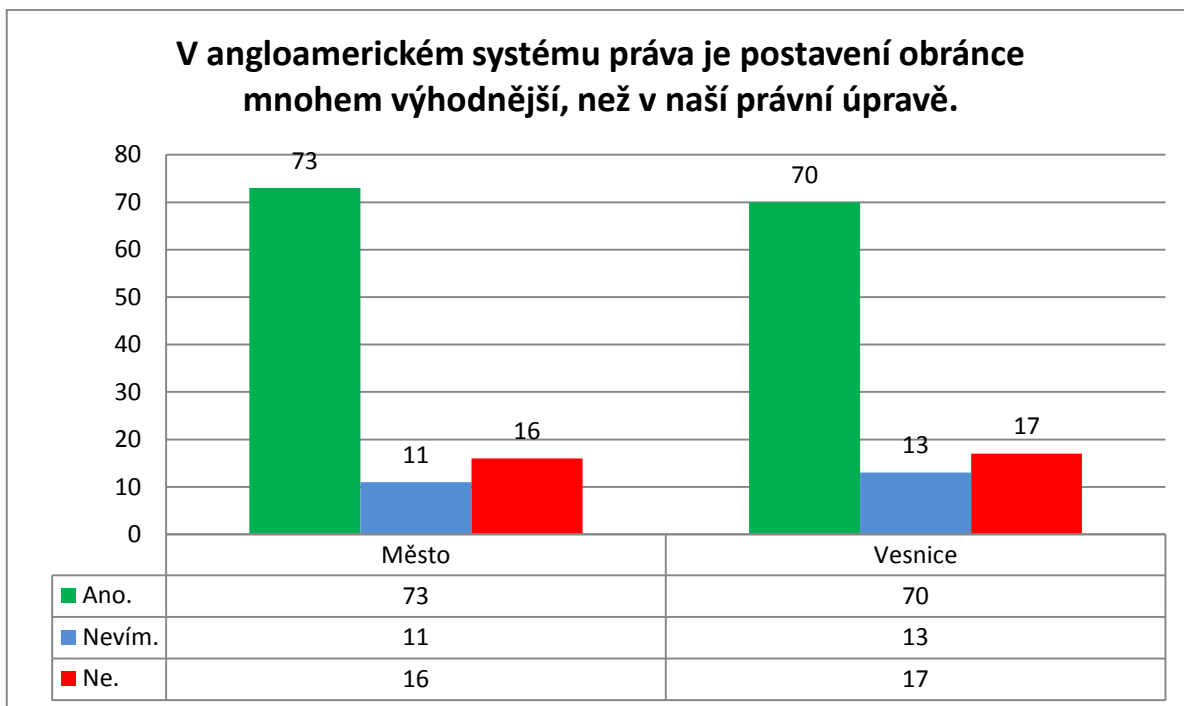
Otázka č. 13 dává respondentům možnost vyjádřit vlastními slovy. Otázka zní: „Co vás zrazuje od použití nutné obrany?“ Předpoklad je podobný jako v pilotním průzkumu. Tedy že občané z obou souborů budou vyjadřovat nedůvěru v naše soudnictví a obecně v postup OČTŘ.

Graf č. 17: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 13

Opět se potvrzuje, že nejvíce občanů zrazuje od jejich obrany to, že se bojí právního postihu. Do tohoto můžeme zařadit odpovědi typu „nedůvěřuji policii, nevěřím v naše soudy, mám obavu z právního postihu atd.“ Pokud tyto odpovědi sečteme, dojdeme k alarmujícím číslům. U 1. souboru to je 52 z 81 respondentů a u 2. souboru to je 46 z 95 respondentů. Pouze menší část respondentů uvádí větší obavu z toho, že se neubrání. Tomuto fenoménu bude věnován větší prostor ve vyhodnocení hlavního průzkumu. V neposlední řadě je zajímavým výstupem i fakt, že 31 respondentů z vesnického prostředí deklaruje připravenost se bránit. Oproti pouhým 8 respondentům z městského prostředí.

Otázka č.14 nebyla v pilotním průzkumu položena. Respondenti se měli vyjádřit k tvrzení: „V angloamerickém systému práva je postavení obránce mnohem výhodnější, než v naší právní úpravě.“ Tato otázka byla zařazena do průzkumu, protože respondenti z pilotního průzkumu často uváděli názor typu: „V Americe by útočníka rovnou zastřelili a nikdo by se nad tím nepozastavoval.“

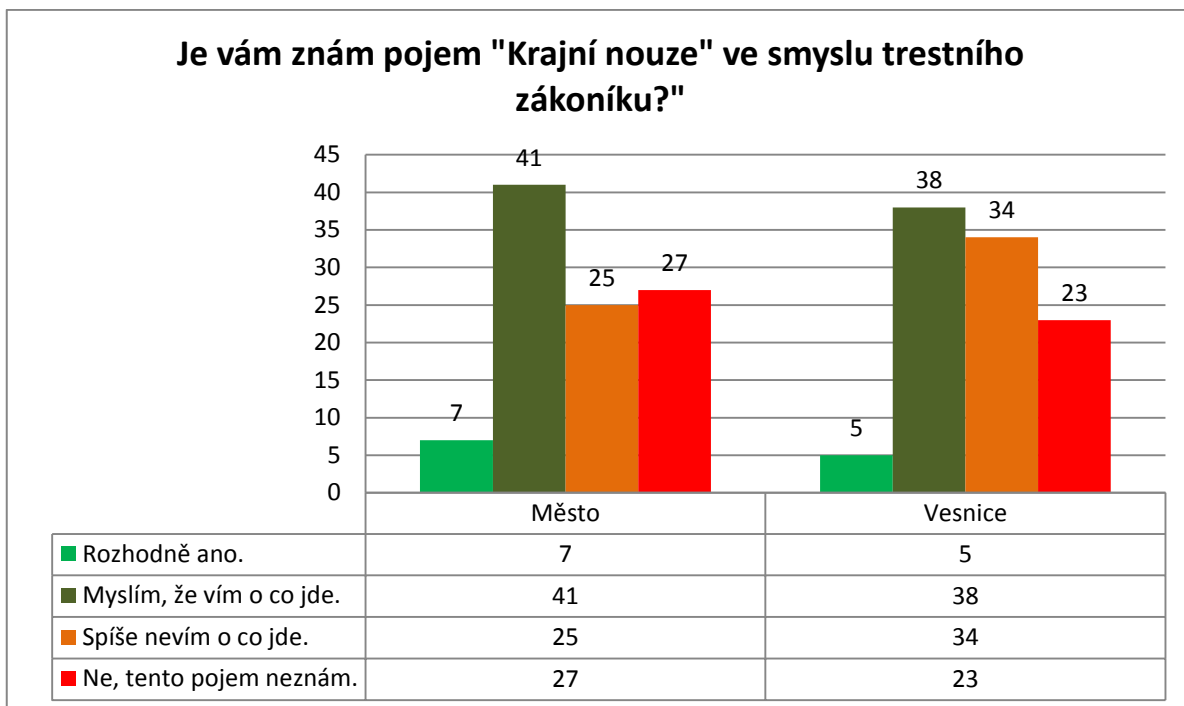

Graf č. 18: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 14

Tento výsledek se shoduje s předpokladem. Překvapující je neexistence rozdílů mezi soubory respondentů, výsledky jsou téměř shodné ve městě i na vesnici. Tento výsledek byl použit v kapitole, která se věnovala vývoji institutů nutné obrany v angloamerickém systému práva. Zde je pravděpodobně třeba hledat zakořeněný názor u veřejnosti, že v angloamerickém systému práva je možné zloděje beztrestně „popravit“.

Otázka 15. je první z řady, která se dotazuje respondentů na krajní nouzi. Obecně byl předpoklad, že institut krajní nouze nebude veřejnosti tolik znám, tak jako nutná obrana. Otázka tedy zněla: „Je vám znám pojem krajní nouze ve smyslu trestního zákoníku?“

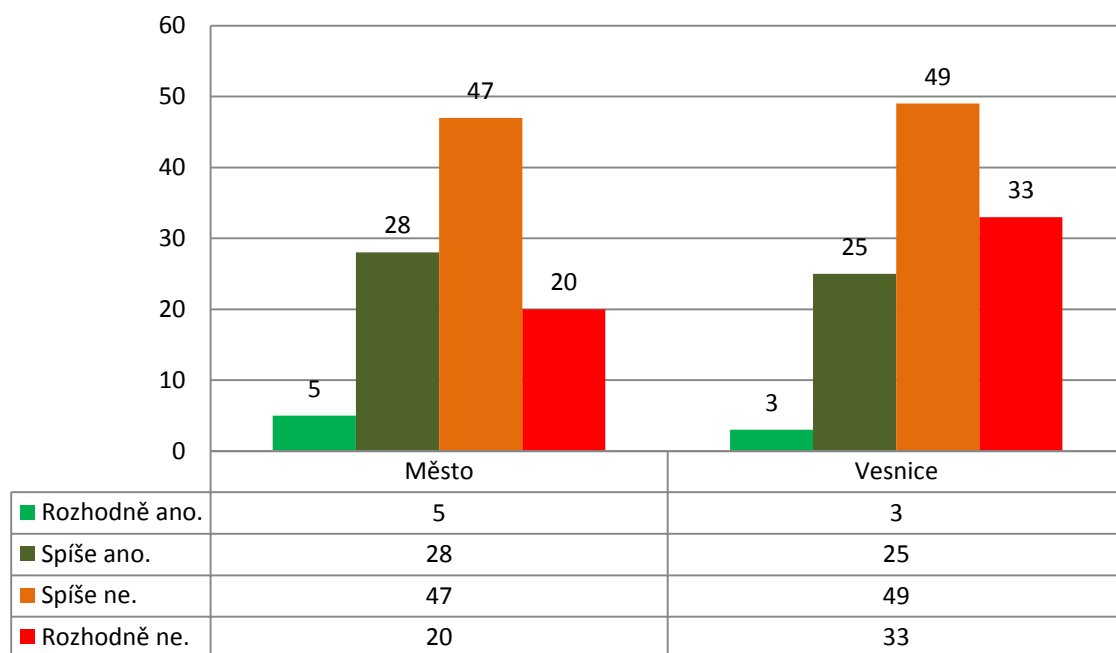

Graf č. 19: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 15

I když u obou souborů téměř polovina respondentů uvádí, že pojem krajní nouze zná, je zjevný opatrnější postoj k odpovědím. U 2. souboru je poměr mírně vyšší u negativních odpovědí. Potvrzuje se předpoklad, že pojem krajní nouze je u veřejnosti méně známý. Pravděpodobně je toto zapříčiněno tím, že s institutem krajní nouze se tak často neseťkáváme a pokud ano, nevytváří takové kontroverze.

Otázka č. 16 navazovala na předchozí. Respondentům bylo předloženo znění ustanovení krajní nouze dle trestního zákoníku. Po přečtení tohoto paragrafového znění měli respondenti uvést, zda-li je jim tato právní formulace srozumitelná. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Stejně jako v pilotním průzkumu zde bylo předpokladem, že na rozdíl od ustanovení nutné obrany nebude respondentům ustanovení krajní nouze srozumitelné.

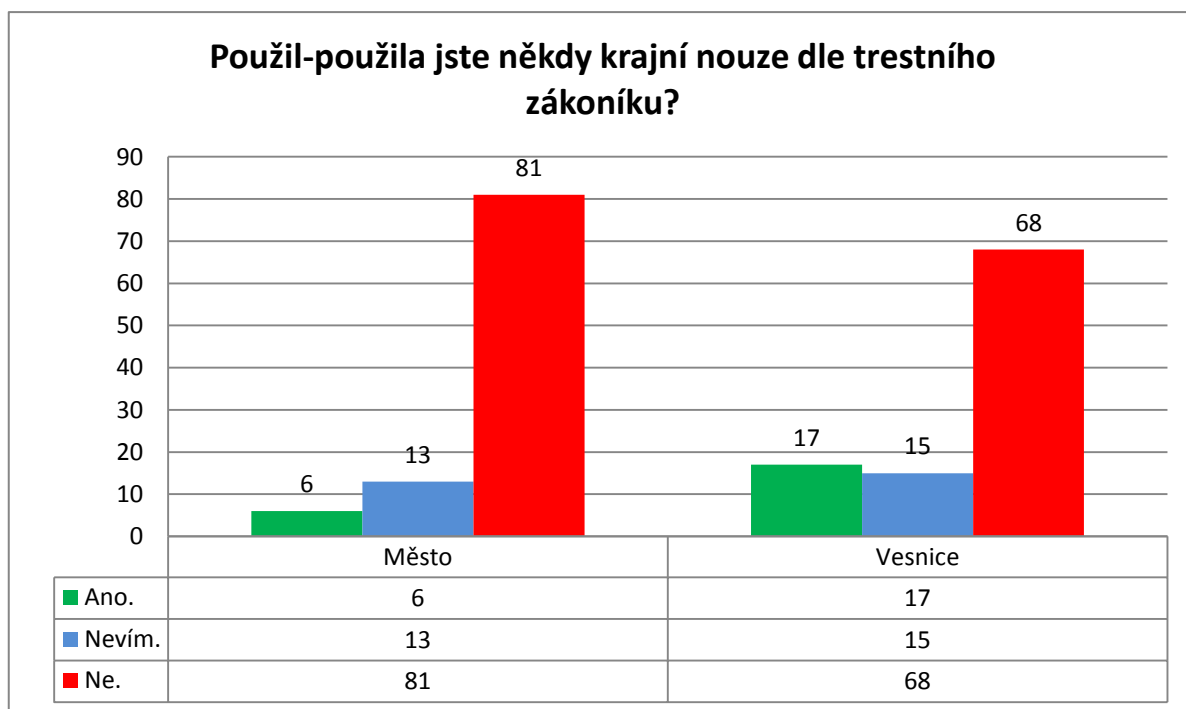
§ 28 Trestního zákoníku (Krajní nouze) - 1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem. 2) Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit ji

Graf č. 20: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 16

Již v pilotním průzkumu hypotéza předpokládala, že paragrafové znění krajní nouze bude srozumitelné mnohem menšímu počtu respondentů, než jak tomu bylo u nutné obrany. Hlavní průzkum toto potvrdil. Dále je zde vidět poměrně velký rozdíl mezi soubory respondentů, především v kategoričké negaci. Kde u městského souboru respondentů odpovídá kategoričké ne 20 osob a u rurálního obyvatelstva jde o počet 33.

V otázce č. 17 byli respondenti dotazováni, zda-li někdy použili institutu krajní nouze dle trestního zákoníku. V pilotním průzkumu se potvrdila hypotéza, že většina respondentů nikdy krajní nouzi nepoužila. Proto autor od této otázky očekával zajímavá data především v rozložení odpovědí jednotlivých souborů respondentů.

Graf č. 21: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 17

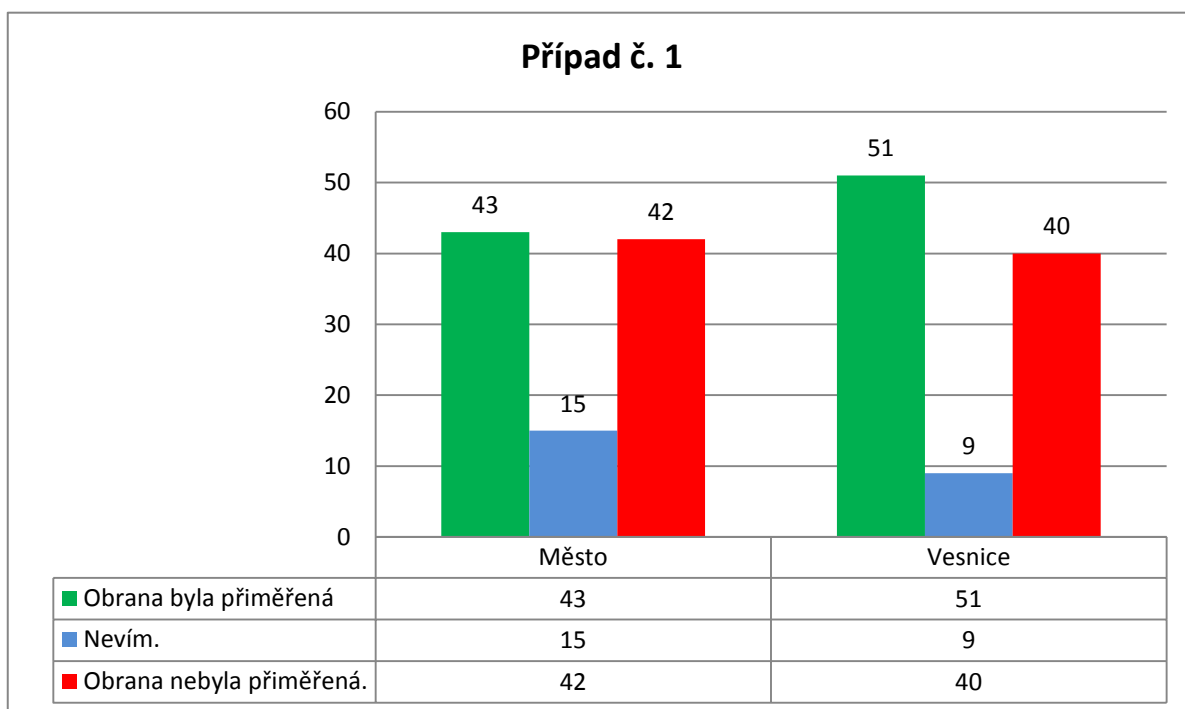
Z výsledku je patrné, že institut krajní nouze není tak často využíván ve srovnání s nutnou obranou. Tento fakt ovšem není nikterak překvapující, pouze potvrzuje pilotní průzkum a hypotézu. Dalším potvrzeným předpokladem, je rozdílné rozložení odpovědí jednotlivých souborů respondentů. Institut krajní nouze se venkovském prostředí využívá častěji, dle odpovědí respondentů z 2. souboru je tomu tak dokonce téměř 3 krát častěji než u 1. souboru respondentů.

V pilotním šetření bylo respondentům v otázkách 17 až 20 vylíčen krátký případ. Na základě tohoto příběhu se měli respondenti rozhodnout, zad-li se napadený občan bránil v souladu se zákonem, nebo zda vybočil z mezí nutné obrany. Tyto případy, jsou sice zjednodušené, ovšem vychází z reálných případů, které byly řešeny Policií ČR. Dále bylo z pilotního šetření zjištěno, že tyto otázky respondenty nejvíce zaujaly. Proto nástin, těchto reálných případů je použit i v hlavním šetření.

V otázce č. 18 je předestřen případ, na základě kterého mají respondenti rozhodnout, zda obránce postupoval v souladu se zákonem či nikoliv. Hypotéza v pilotním šetření zněla, většina respondentů odpoví, že obrana byla nepřiměřená. Tato hypotéza se stavěla na domněnce, že respondenty splete fakt, že útok je veden pouze na majetek a nikoliv na osobu. Předpoklad se však nepotvrdil a překvapivé množství respondentů odpovídalo, že obrana byla oprávněná.

Pan Novák žije na svém statku, který je vzdálen od nejbližší vesnice 2 kilometry. V noci ho probudil štěkot psa. Proto se podíval na dvůr statku, kde je zaparkován traktor s valníkem. Pan Novák si všiml postavy, která se krčí u traktoru. Proto si vzal baterku a posvítíl z okna směrem k postavě. Zjistil, že někdo krade naftu z nádrže. Zloděj, když zjistil, že je prozrazen, vzal dva naplněné kanystry a odnáší je ke svému motorovému vozidlu. Další dva kanystry zůstaly na místě. Pan Novák volá mobilním telefonem na policii a oznamuje událost. Policista informuje, že okamžitě posílá na místo hlídku, ta by mohla být na místě do 15 minut. Poté se oblékne a jde se podívat k traktoru. K jeho zděšení zjistil, že tento pachatel, o kterém si myslel, že již uprchl, se vrací na místo pro zbylé naplněné kanystry. Zloděj si z přítomnosti pana Nováka nic nedělá, bere zbylé kanystry a odchází směrem ke svému vozidlu. Ještě panu Novákovi sprostě nadává. Pan Novák na něj křičí, ať tu naftu nechá na místě. Zloděj nereaguje a dál odchází i s kanystry. Pan Novák bere do ruky montážní dvacetikilový klíč a hodí ho pod nohy zloděje. V důsledku toho došlo k zlomenině pravé holenní kosti zloděje. Chvilku poté přijíždí na místo hlídka policie.

Autor je právního názoru, že obrana byla přiměřená a oprávněná.

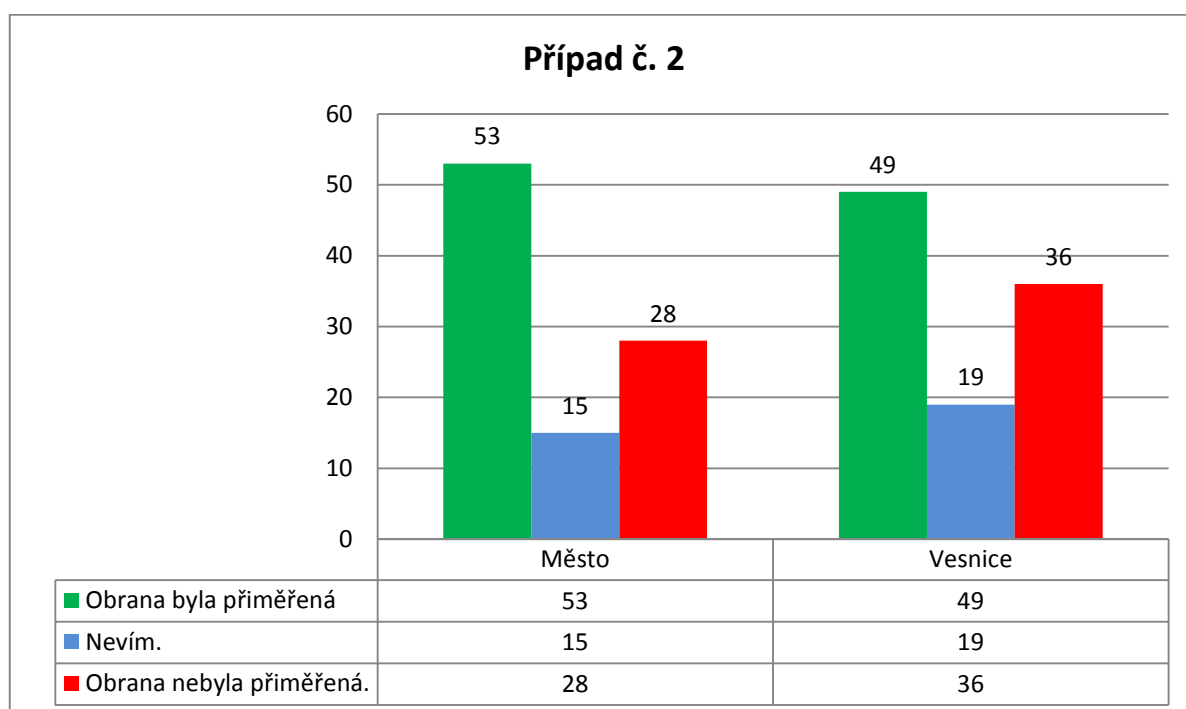

Graf č. 22: Hlavní dotazníkové šetření – praktický příklad č. 1

Zde se projevilo, že respondenti mají problém s rozhodnutím o oprávněnosti obrany, pokud se aplikuje pouze na ochranu majetku. V této otázce váhalo nejvíce respondentů. Z výsledků lze vysledovat, že respondenti 2. souboru odpovídali kladně častěji. Toto je pravděpodobně zapříčiněno vylíčeným případem, do kterého se rurální obyvatelstvo více vešlo.

Otázka č. 19 je zaměřená na využití psa v obraně. Respondenti se měli opět rozhodnout zda-li se obránce zachoval přiměřeně situaci a bránil se v souladu s právem. Jelikož v pilotním průzkumu většina respondentů odpověděla, že obrana byla v pořádku. Je očekáván podobný výstup. Autor je právního názoru, že se jedná o nutnou obranu.

Pan Dvořák bydlí na malé vesnici. Když se vracel z nedělní procházky se svým psem (Německý ovčák), tak si všiml muže, jak ničí silniční patníky. V muži poznal místního obyvatele, který je v místě znám tím, že když požije alkohol, bývá velmi agresivní. Dokonce si nějaký čas odseděl za napadení družky. Pan Dvořák zavolal na muže, ať toho nechá a jde se raději domů z toho vyspat. Muž nechal patníky, rozběhl se proti panu Dvořákovi a křičel: „Ty už mě taky srát nebudeš!“ Dvořák se lekl a když byl muž téměř u něj a napřáhl pěst, vyzval svého psa: „Vem si ho!“ Pes vyskočil a zakousl se muži do napřážené ruky. Pes na ruce útočníka způsobil několik tržných ran. Útočník se poté s nadávkami odebral směrem domu.

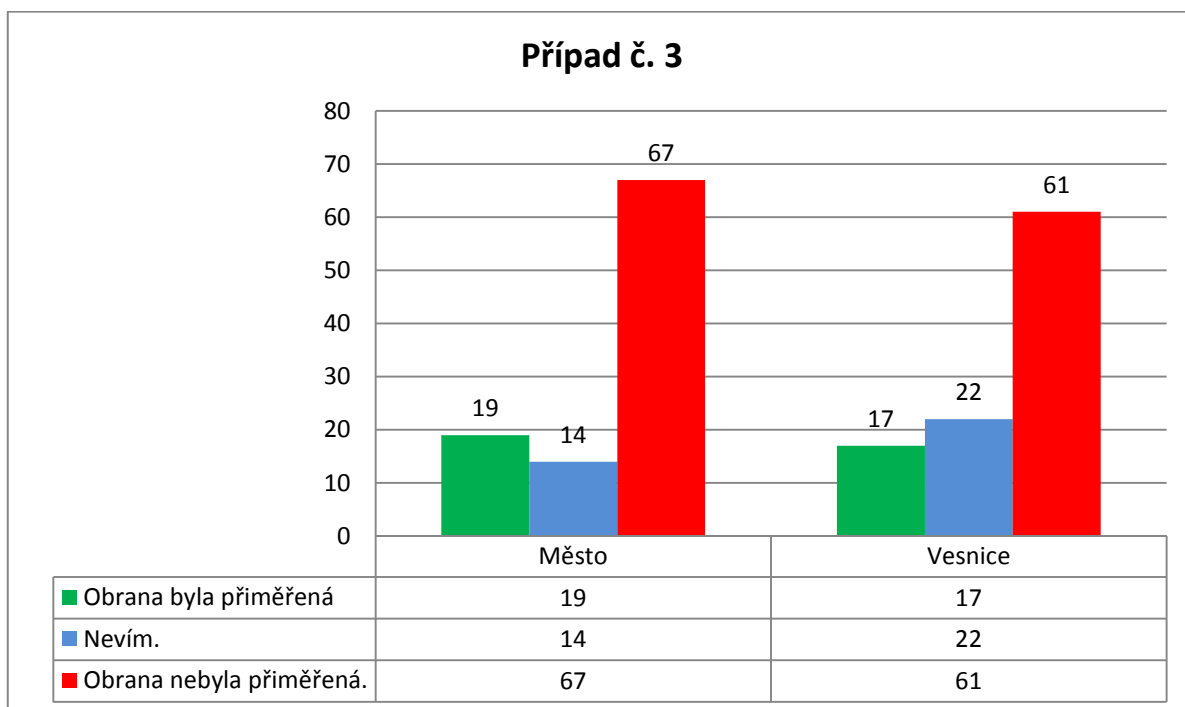

Graf č. 23: Hlavní dotazníkové šetření – praktický příklad č. 2

Téměř polovina respondentů odpověděla, že obrana byla přiměřená. Poměr kladných odpovědí je sice nižší, než v pilotním průzkumu, ale i tak je zjištění pro autora poměrně pozitivní.

V otázce č. 20 je opět popsán reálný případ, kdy se občan snažil zadržet muže, který ho před půl rokem přepadl. V pilotním šetření většina respondentů odpověděla, v souladu s názorem autora, že se nejednalo o nutnou obranu.

Pana Rídlu před půl rokem přepadl neznámý pachatel, když si vybíral hotovost z bankomatu. Při přepadení se muž nijak nemaskoval. Počkal si, až bankomat vydal hotovost, udeřil několikrát Rídlu pěstí do obličeje a ukradl veškerou hotovost ve výši 5000 Kč. Rídl vše nahlásil na policii, ale vyšetřování zatím nevedlo k nalezení útočnicka. Pan Rídl si z obav o svoji bezpečnost zařídil zbrojní průkaz a zakoupil na svoji ochranu pistoli ráže 9mm. Zhruba po půl roce, když šel pan Rídl z práce, si všiml muže, který šel proti němu. S naprostou jistotou v něm poznal útočnicka od bankomatu. Proto vytáhl svoji legálně drženou zbraň, namířil ji na muže a zakřičel: "Stůj!" Muž se ovšem dal na útěk, proto pan Rídl zamířil na jeho pravou nohu a vystřelil. Muž utrpěl čistý průstřel lýtka. Poté Rídl přivolal policii a záchrannou službu. Doba léčení muže nepřekročila 3 týdny.

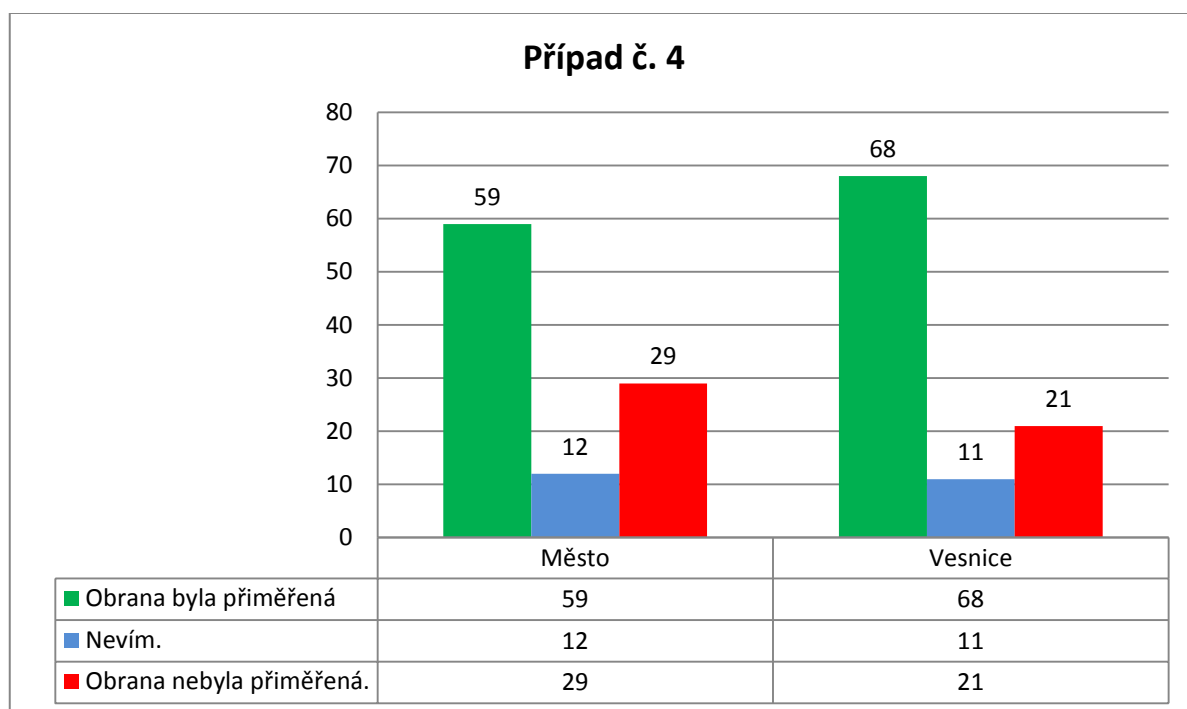

Graf č. 24: Hlavní dotazníkové šetření – praktický příklad č. 3

Respondenti z obou souborů se rozhodli, stejně jako v pilotním průzkumu, že obrana nebyla přiměřená. Autor je právního názoru, že se od začátku nejednalo o nutnou obranu.

V otázce č. 21 je respondentům předložen případ, kdy se obránce rozhodne nekompromisně bránit napadení a to za pomoci střelné zbraně. Právní názor autora, je že se jedná o nutnou obranu.

Pan Kukačka se vracel v nočních hodinách z práce, a když zašel do chodby domu, kde bydlel, uslyšel ze sklepních prostor podezřelý hluk. Jelikož již v minulosti došlo ve stejném domě ke vloupání do bytů apod., vydal se do sklepa, kde přistihl neznámého muže, který se právě vloupal do jedné ze sklepních kójí. Při tomto došlo mezi oběma muži k fyzické potyčce, při níž pachatel ohrožoval pana Kukačku šroubovákem, načež pan Kukačka použil proti pachateli svou legálně drženou zbraň ČZ 75 a tou mu jedním výstřelem způsobil průstřel pravé strany hrudníku pod klíční kostí. Pachatel vloupání ještě ze sklepa vyběhl, poté na ulici zkolaboval. Poté pan Kukačka přivolal policii a záchrannou službu.

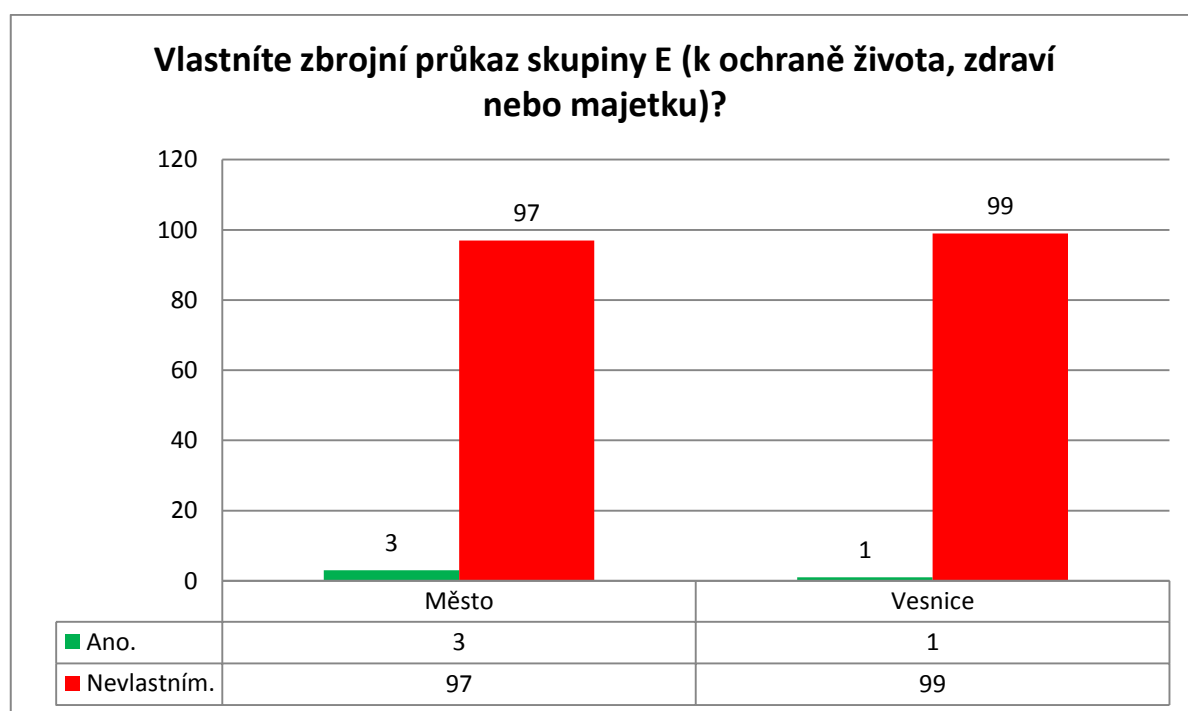
Graf č. 25: Hlavní dotazníkové šetření – praktický příklad č. 4

Většina respondentů se rozhodla, že se jednalo o nutnou obranu, což je ve shodě s právním názorem autora. Na tomto případě je vidět značný posun ve vnímání využití střelné zbraně při obraně.

Oproti pilotnímu průzkumu, je v hlavní anketě vynechána otázka pohlaví respondentů, protože tato nepřinesla žádná zajímavá zjištění. Další otázka, která zjišťuje vlastnictví zbrojního průkazu respondentů, byla upravena. Důvodem byla připomínka, že na vesnici mnoho lidí vlastní zbrojní průkaz k výkonu práva myslivosti.

Otázka č. 22 tedy zní: „Vlastníte zbrojní průkaz skupiny E (k ochraně života, zdraví nebo majetku)?“

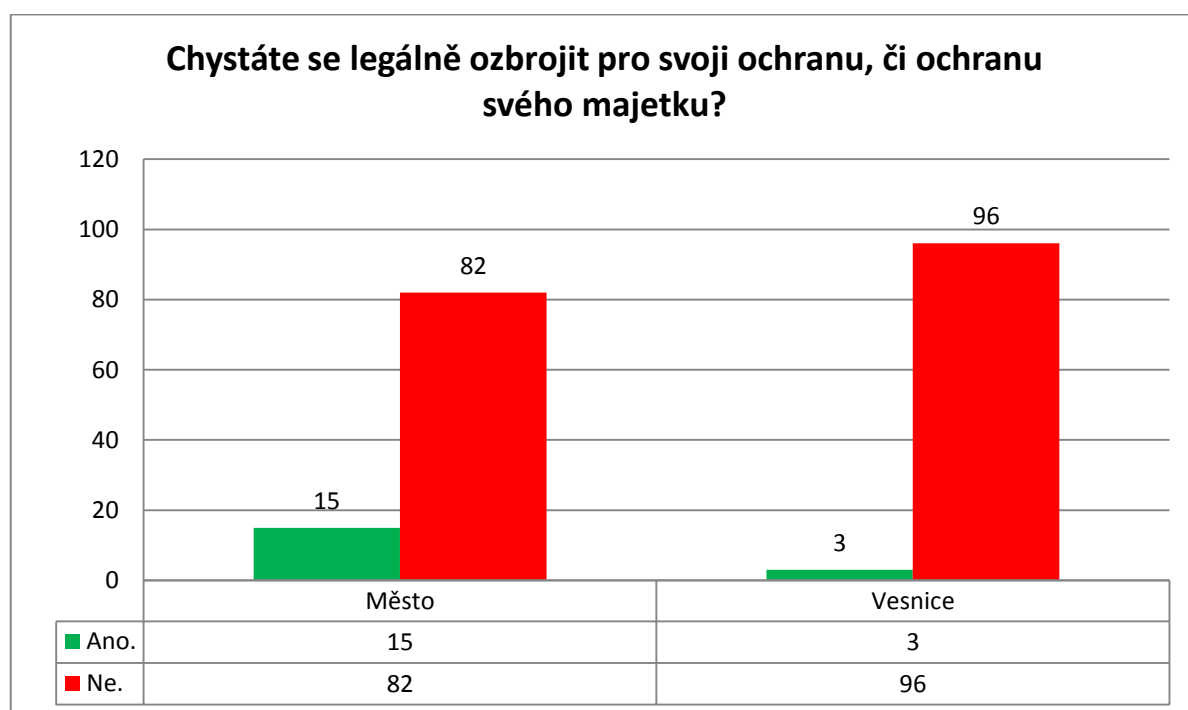

Graf č. 26: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 22

U této otázky se nejvíce projevila vhodnost provedení pilotního průzkumu. Nejasně položená otázka v pilotním průzkumu způsobila ovlivnění počtu respondentů, kteří uváděli

že vlastní zbrojní průkaz. Ovšem pro účel průzkumu bylo potřeba zjistit počty zbrojních průkazů skupiny „E“ u veřejnosti. V pilotním průzkumu bylo ovlivněno tím, že vesnické obyvatelstvo ve větším počtu vlastní zbrojní průkaz skupiny „C“ tj. k loveckým účelům.

Otázka č. 23 bezprostředně souvisí s předchozí. Ptá se respondentů na ochotu legálně se ozbrojit.

Graf č. 27: Hlavní dotazníkové šetření otázka č. 23

Na tuto otázku tedy odpovídali pouze ti respondenti, kteří již zbrojní průkaz skupiny „E“ nevlastní. Tedy šlo o 97 respondentů 1. souboru a 99 respondentů 2. souboru. Z výsledků je patrný poměrně vysoký počet městských respondentů proklamujících ochotu se ozbrojit. Rozsah tohoto průzkumu však nedovoluje sledovat například kolik z takto odpovídajících

respondentů opravdu dojde až k pořízení zbrojního průkazu a zbraně. V této otázce se poměrně výrazně projevuje rozdíl mezi skupinami respondentů. Respondenti z rurální oblasti téměř neproklamují ochotu se vyzbrojit.

7. Poznatky a doporučení

7.1. Poznatky a doporučení vzešlé z dotazníkových šetření

Z provedených šetření plyne několik zajímavých poznatků. Především autor pozoroval, že je pro většinu respondentů problematika kriminality a možnosti se jí aktivně bránit, atraktivní. Na základě rozdělení respondentů do dvou skupin, tedy do skupiny městského obyvatelstva, kde je zvýšená kriminalita a do skupiny rurálního obyvatelstva v oblasti s podprůměrnou kriminalitou bylo možné pozorovat rozdíly ve vnímání této problematiky. Jako největší rozdíly mezi venkovským a městským obyvatelstvem se jeví především odlišná míra důvěry v orgány činné v trestním řízení a zejména v Policii ČR. Tento jev je zřejmě způsoben vlastní zkušeností městského obyvatelstva s těmito orgány. Dále to je anonymita, kde v městském na rozdíl od rurálního prostředí občan nemůže znát „svého“ policistu.

Z otázek č. 9 a č. 10, tedy zda se respondenti aktivně bránili a zda byla jejich obrana úspěšná, vyplývá zajímavé zjištění. Tedy pokud se napadená osoba rozhodne napadení aktivně bránit, je dle zjištění téměř jisté, že se útoku ubrání. Největší problém tedy není nemožnost ubránit se agresorovi, ale rozhodnout se a podstoupit riziko fyzické konfrontace. Rizika spojená s rozhodnutím bránit se napadení můžeme rozdělit do dvou skupin. Za prvé je třeba se správně rozhodnout, zda vůbec existuje reálná možnost ubránit se. Pokud je zcela zjevné, že proti útočníkovi či útočnickům není reálná možnost obrany, je třeba zvážit možnost útěku či přistoupení na jeho-jejich požadavky. Z praxe je častý případ, kdy dle fyzických dispozic by poškozený s velkou pravděpodobností útočníka překonal, avšak poškozený raději volí variantu nebránit se napadení. Tento problém je možné odstranit pouze výcvikem, aby napadená osoba v kritické chvíli postupovala dle tréninkem zautomatizovaného postupu. Za druhé je třeba se při obraně nedopustit vybočení z mezí nutné obrany. Riziko excesu v nutné obraně je veliké, protože obránce je ve velké nevýhodě. Oproti útočníkovi se může obránce na střet jen těžko připravit. Také z průzkumu vyplývá velká obava respondentů, že pokud útočníka zraní, bude jim hrozit postih od orgánů činných v trestním řízení. V otázce č.9 hlavního dotazníkového šetření

vyjádřilo tyto obavy 51 respondentů z rurální oblasti a dokonce 83 respondentů z městského prostředí. Zde je možné spekulovat, proč je tak velký rozdíl mezi jednotlivými soubory respondentů. Jako pravděpodobné se jeví negativní zkušenost městského obyvatelstva s orgány činnými v trestním řízení a to především s policií. Tento problém graduje v otázce č. 11 hlavního šetření, kde jsou respondenti dotazováni, zda si myslí, že v hraničních případech nutné obrany je soudy rozhodováno ve prospěch obránce. Na tuto otázku negativně odpovědělo 78 respondentů z městského a 67 respondentů z rurálního prostředí. Panuje tedy velká nedůvěra v soudní systém v této otázce. Jednu z příčin tohoto stavu autor popisuje v kapitole 7.3. Aktuální rozhodnutí Nejvyššího soudu k trestnému činu zabití. Obavy z možného právního postihu vyjadřovali respondenti i v otázce č. 13, a to téměř shodný počet obou souborů respondentů. Pokud by byl přijat návrh § 29 Nutné obrany odst. 3. Tr.z., který by dával možnost vyvinění z excesu při nutné obraně, na základě silného rozrušení, strachu, úleku nebo zmatku způsobeného útokem, byla by reálná možnost zneužívání tohoto institutu. Při současné podobě tohoto institutu je však toto riziko velmi malé. V dalších otázkách, kde respondenti odpovídali na otázky krajní nouze, je zjevné, že tento institut nevytváří takové diskuze jako je tomu u nutné obrany. U tohoto institutu je patrný rozdíl mezi městským obyvatelstvem a rurálním. U rurálního obyvatelstva se kladná odpověď na otázku, zda-li jste někdy využili institutu krajní nouze, objevuje téměř třikrát častěji než u městského obyvatelstva. V otázkách č. 18 až 21 byl respondentům předložen praktický příklad na základě něhož se měli rozhodnout, zda-li obránce postupoval v souladu se zákonem či nikoliv. Na základě vyhodnocení těchto praktických případů je možné tvrdit, že respondenti vcelku nemají problém s případy, kdy je útočeno na život či na zdraví osob. Horší je to v případě, pokud je útočeno na majetek a nikoliv na osobu. Proto je třeba zvýšit povědomí občanů o možnostech využití nutné obrany při obraně majetku. V závěrečných otázkách jsou respondenti dotazováni, zda vlastní zbrojní průkaz skupiny E. Zde se projevuje velice nízký počet občanů vlastnících zbrojní průkaz určený k ochraně života, zdraví, majetku, a to jak občanů z rurálních oblastí, tak občanů z městského prostředí. Doporučení, které vede občany k ozbrojení se střelnými zbraněmi, se může zdát radikální. Především v odlehlejších oblastech České republiky, kde jsou ve velkém omezovány služby Policie ČR, dochází k prodlužování

dojezdu policistů na místo činu a o preventivním hlídkování již nemůže být ani řeč. Je tedy třeba připravit občany na to, že stát již nebude schopen garantovat jejich ochranu. Tomuto tématu je věnována kapitola 7.2. Počty držitelů zbrojních průkazů a počty zbraní.

7.2. Počty držitelů zbrojních průkazů a počty zbraní

Počty legálně držených zbraní v přepočtu na obyvatele v České republice jsou jedny z nejnižších v celé Evropě. Do roku 1989 bylo vlastnictví střelné zbraně určené pro sebeobranu téměř vyloučené. To ovšem nevyklučovalo svazarmy⁹⁰ dobře organizovanou sportovní střelbu. V období po roce 1989 se počty zbraní zvyšují. V porevolučních letech, se vlastnictví zbraně stalo téměř povinnou součástí image podnikatelů. Tehdejší stav, kdy se ozbrojovali lidé, kteří ke zbraním necítili odpovědný vztah, byl zcela jistě negativní. V roce 1990 bylo registrováno 90 295 střelných zbraní. Počet 700 551 kusů střelných zbraní v roce 2010 se může jevit jako obrovský nárůst. Počet držitelů zbrojních průkazů je 311 876. Většinou však jde o sportovní zbraně a nejsou určené k sebeobraně. Sportovní střelba je v České republice velice oblíbená a jedná se téměř o masový sport.

Pachatel trestné činnosti si může být v dnešní době téměř jist, že jeho oběť nebude ozbrojena střelnou zbraní. Tento fakt vyplývá už z výše uvedených údajů, tedy že většina zbraní v ČR není učena k sebeobraně ale spíše ke sportovním a jiným účelům. Můžeme si tedy položit otázku, jak by na jednání např. pachatele loupežného přepadení působila skutečnost, že mnoho občanů je ozbrojeno střelnou zbraní, a je tedy velmi reálná možnost, že se v případě napadení nebudou váhat bránit? Došlo by tím alespoň částečně k omezení tzv. „pouliční kriminality“? Samozřejmě se zde nabízí i argument, že velký počet střelných

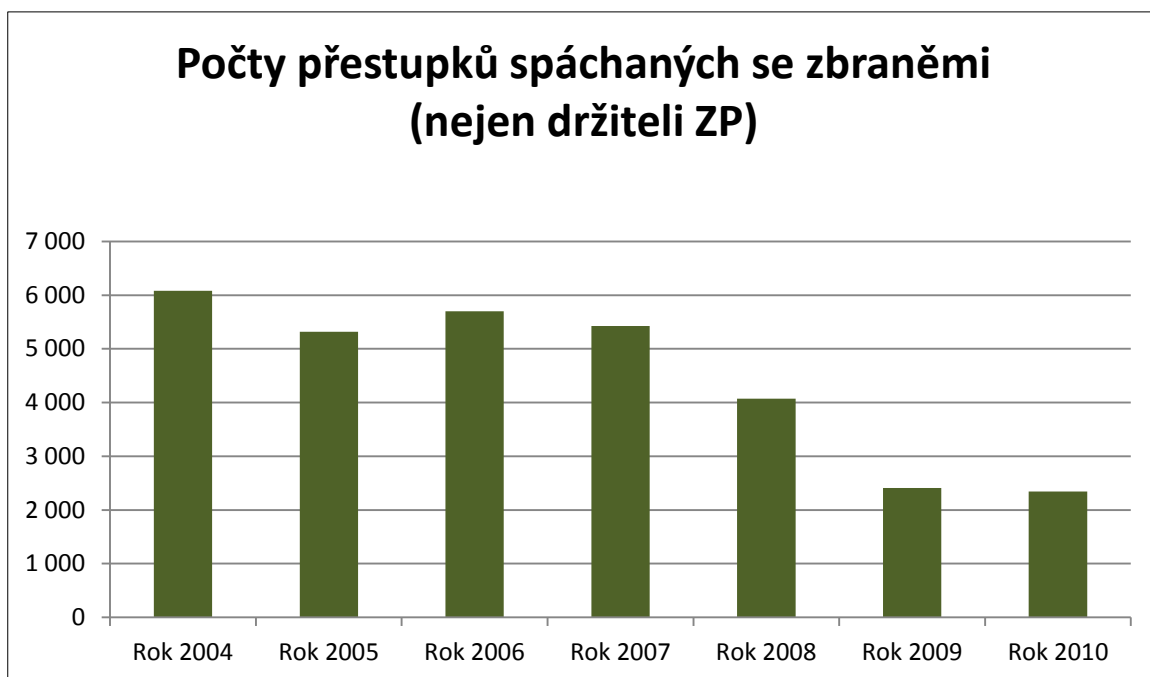
---

⁹⁰ Svazarm neboli Svaz pro spolupráci s armádou byla československá branná organizace ustavená 4. listopadu 1951 po vzoru sovětského DOSAAF. Svazarm sdružoval zájemce o některé odbornosti, kteří tak byli pod kontrolou. Pouze pod hlavičkou Svazarmu mohli pracovat například kynologové, střelci, radioamatéři či sportovní letci.

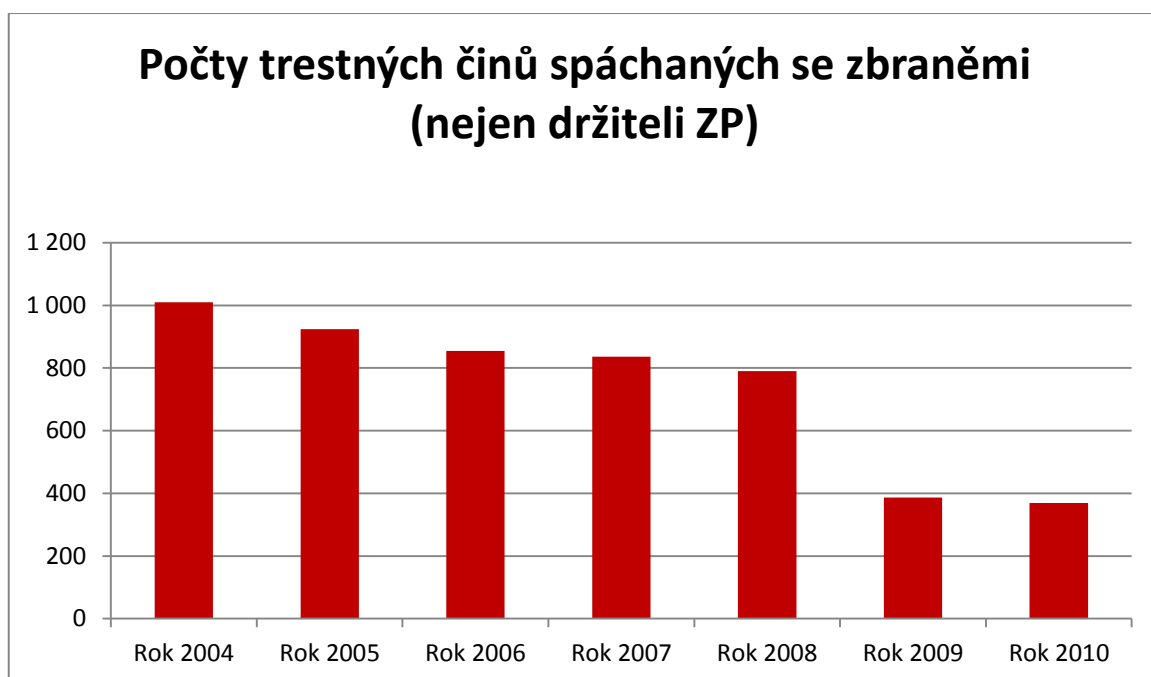
zbraní ve společnosti nese zvýšené riziko jejich zneužití. Avšak v tomto ohledu hovoří statistiky Ministerstva vnitra jasně:

Graf č. 28: Počty zbraní ve vlastnictví držitelů zbrojních průkazů

Graf č. 29: Počty přestupků spáchaných se zbraněmi (nejen držitelé ZP)

Graf č. 30: Počty trestných činů spáchaných se zbraněmi (nejen držitelé ZP)

I přes to, že počty střelných zbraní v naší společnosti rok od roku stoupají, počty trestných a činů a přestupků spáchaných se zbraní klesá. Autor si dovoluje tvrdit, že čím více bude legálně ozbrojených občanů, tím bude na ulicích bezpečněji. Ovšem tento předpoklad je podmíněn zachováním současných podmínek, za kterých lze získat zbrojní průkaz a zbraň, tedy prověřování pověsti, nahlížení do rejstříku trestů atd. V žádném případě by k bezpečnosti nepřispělo, kdyby došlo k simplifikaci těchto podmínek a tedy získání zbrojního průkazu a zbraně by se stalo dostupné „pro každého“. Aby vyšší počet zbraní mezi lidmi splňoval svůj účel, tedy odrazení pachatelů trestné činnosti, je třeba k otázce udělování zbrojních průkazů přistupovat velmi zodpovědně. Pokud by se zbraně začaly dostávat do rukou osobám, které nejsou zcela psychicky, osobnostně i odborně způsobilé, mělo by to rozhodně negativní konsekvence.

7.3. Aktuální rozhodnutí Nejvyššího soudu k trestnému činu zabití

Usmrtit zloděje je vražda, ne zabití, rozhodl Nejvyšší soud a zakázal mírnit tresty. Nejvyšší soud vynesl jedno z dalších důležitých rozhodnutí, podle nichž se budou muset v budoucnu řídit ostatní soudy nižší instance. Jestliže okrádaný člověk zabije zloděje, jedná se o vraždu, rozhodl soud. Skutek tedy nelze označit za zabití, které je trestáno mírněji. Prostá krádež totiž, ačkoli je zavrženíhodným skutkem, není důvodem k silnému rozrušení⁹¹.

Tento poměrně emočně zbarvený článek na Novinkách.cz rozvířil diskuzi na téma nutná obrana, ale zde šlo zcela jasně o nepochopení tiskové zprávy Nejvyššího soudu, která byla nešťastně podána a mezi laickou veřejností nepochopena. Přitom tisková zpráva zněla takto:

---

⁹¹ <http://www.227183-usmrtit-zlodeje-je-vrazda-ne-zabiti-rozhodl-nejvyssi-soud-a-zakazal-mirnit-tresty.html>

„Rozhodnutí Nejvyššího soudu k tr. činu zabití“ Usmrcení pachatele běžné, méně závažné krádeže nebo pokusem o jeho usmrcení okradeným nelze kvalifikovat jako trestný čin zabití podle §141 trestního zákoníku. Člověk, který i v rozrušení usmrtí pachatele, jenž jej okradl nebo se pokusil okrást, může být stíhán pro vraždu. Toto vyplývá z nově přijatého rozhodnutí trestního kolegia Nejvyššího soudu v Brně. Důvodem ke sjednocení právního názoru byl případ K. B. (7 Tdo 793/2010), který opakovaně vystřelil na vozidlo, v němž měli být pachatelé krádeže v jeho firmě - výkupně druhotných surovin v Ivančicích na Brněnsku. Ve vozidle byly zraněny dvě osoby, z toho jedna těžce a jen náhodou nedošlo k usmrcení. Za tento čin byl 8.12. 2009 odsouzen Krajským soudem v Brně pro trestný čin vraždy ve stadiu pokusu a za trestný čin poškozování cizí věci k trestu odnětí svobody v trvání 6 let a byl zařazen do věznice s dohledem. Také mu byl uložen trest propadnutí věci (lovecké brokovnice) a podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zákona také trest zákazu činnosti, spočívající v zákazu držení, nošení a užívání střelné zbraně na dobu 5 roků. V odvolacím řízení Vrchní soud v Olomouci rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že čin překvalifikoval na trestný čin zabití a odsoudil jej k trestu odnětí svobody v trvání 3 roků s podmíněným odkladem na zkušební dobu 5 let, se současným vyslovením dohledu. Současně vrchní soud uložil obviněnému také trest propadnutí věci (lovecké brokovnice), a podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku také trest zákazu činnosti, spočívající v zákazu držení, nošení a užívání střelné zbraně, na dobu 10 let. Proti tomuto rozsudku podala dovolání nejvyšší státní zástupkyně a obviněný. Nejvyšší soud dovolání obviněného zamítl a současně vyhověl dovolání nejvyšší státní zástupkyně, která právě namítala, že krádež není důvodem překvalifikování z trestného činu vraždy na zabití⁹².

---

⁹²http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~Tiskovezpravy~Stanovisko_Nejvyssiho_soudu_k_tr_cinu_zabiti~?openDocument&lng=CZ

Tedy toto rozhodnutí Nejvyššího soudu se týkalo jiné problematiky a to překvalifikování z trestného činu vraždy dle §140 trestního zákoníku na mírnější kvalifikaci zabití dle §141 trestního zákoníku⁹³.

O tom, že tato tisková zpráva byla laickou veřejností pochopena zcela odlišně, hovoří anketa, která probíhala u článku na Novinky.cz. V této anketě se vyjadřovali čtenáři na otázku: Souhlasíte, že usmrcení zloděje není zabití, ale vražda? Pro ano hlasovalo 867 respondentů což je 3.1% a pro ne hlasovalo 27190 respondentů což je 96,9%

Na poměrně bouřlivou reakci veřejnosti bylo Nejvyšším soudem hned druhý den vydáno nové tiskové prohlášení: „Upřesnění informací v otázce vraždy či zabití zloděje“⁹⁴, kterým se snažil tiskový mluvčí uklidnit veřejnost a vysvětlit, že podmínky nutné obrany nejsou nijak zužovány. „Vzhledem k nepřesným informacím v některých sdělovacích prostředcích k rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci usmrcení zloděje, za které hrozí stíhání pro vraždu a ne pro zabití, považuje Nejvyšší soud uvést několik zásad, které zůstávají nedotčeny. Stále totiž platí, že každý má právo chránit a bránit svůj život, zdraví i majetek a v krajním případě (při dodržení zásad nutné obrany) i se zbraní v ruce. Nejsou dotčeny ani veškeré zásady nutné obrany, které trestní kolegium Nejvyššího soudu přijalo v roce 2009 (Tpjn 303/2008)⁹⁵ a které se týkají i obrany svého majetku. Rozhodnutí Nejvyššího soudu týkající se otázky vraždy a zabití zloděje se týká jen podobných případů, jako byl posuzovaný z Ivančic, kdy majitel sběrný druhotných surovin střelil na již

---

⁹³ Zák. č. 40/2009 Sb., v platném znění

1) Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí myslí anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.

2) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) na dvou nebo více osobách,

b) na těhotné ženě, nebo

c) na dítěti mladším patnácti let.

⁹⁴http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~Tiskovezpravy~Upresneni_i_nformaci_v_otazce_vrazdy_ci_zabiti_zlodeje~?openDocument&lng=CZ

⁹⁵ viz.: příloha č.8

ujíždějící vozidlo, ve kterém tušil zloděje. Zjednodušeně řečeno, nelze usmrtit zloděje, který prchá z místa činu a v krádeži již nepokračuje, protože to již není obrana majetku, ale pomsta. Za takovýto čin pak hrozí okradenému trestní stíhání pro vraždu a ne pro zabití.“

Tento Ivančický případ je velice srozumitelně zpracován v kriminalistickém sborníku v článku Slepá spravedlnost⁹⁶.

XXX

Tato kapitola ukazuje na to, že otázka nutné obrany veřejnost zajímá. Také je zde názorně vidět, jak mezi laickou veřejností je tato problematika často nepochopena.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu je ohledně aplikace nové privilegované skutkové podstaty trestného činu zabití dle § 141 trestního zákoníku. Tato nová skutková podstata dává větší možnost diferenciací trestání fatálních trestných činů, jakým bezesporu zbavení člověka života je. Ne že by v minulé úpravě trestního zákona tato možnost nebyla, vždyť v minulosti se tak dělo, avšak poměrně zřídka, prostřednictvím aplikace ustanovení o mimořádném snížení trestu vzhledem k okolnostem případu § 40 odst. 1 zákona č. 140/1961Sb⁹⁷. Trest však nemohl klesnout pod 5 roků odnětí svobody § 40 odst. 3⁹⁸ výše

---

⁹⁶ MATOUŠEK, V., HLAVÁČ, D., Slepá spravedlnost. *Kriminalistický sborník* 5/2010 str.3-13

⁹⁷ Zák. č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů

§ 40 Mimořádné snížení trestu odnětí svobody

1) Má-li soud vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele za to, že by použití trestní sazby odnětí svobody tímto zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze účelu trestu dosáhnout i trestem kratšího trvání, může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby tímto zákonem stanovené.

⁹⁸Zák. č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů

§ 40 Mimořádné snížení trestu odnětí svobody

citovaného zákona. Dle mého názoru je velkým přínosem této privilegované kvalifikace odstigmatizování člověka, který sice zabil, ale ze strachu, zmatku a předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného „nebo jiného omluvitelného hnutí mysli“. Pravděpodobně v praxi půjde často o dlouhodobě týrané ženy v rámci domácího násilí, ale bude se muset jednat o reakci na konkrétní činy násilníka, např. urážky, nebo vyhrožování. Pak zřejmě pokud žena usmrtí takového násilníka (a nebude jednat v nutné obraně) přichází v úvahu aplikace §141 trestního zákoníku. S velkou jistotou se však budou obhájci své klienty snažit vždy „dostat“ do tohoto paragrafu, a bude velkou výzvou pro orgány činné v trestním řízení se s tímto vypořádat.

Především si musí taková autorita, jakým je Nejvyšší soud, uvědomit, že tisková prohlášení jsou adresována naprostým laikům a je třeba jejich vysvětlení. Odborné veřejnosti se nemusí na takovém vyjádření zdát nic provokujícího a z formálního hlediska je zcela v pořádku. Pokud ovšem projde médií, doplní se o senzacechtivý komentář, může způsobit u široké veřejnosti vlnu pobouření a v širším důsledku i právní nejistotu. Není tedy možné podceňovat sílu public relations i u veřejných autorit.

---

(3) Soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby též tehdy, jestliže odsuzuje pachatele, který významně přispěl k objasnění trestné činnosti spáchané ve prospěch zločinného spolčení nebo napomohl zabránit trestné činnosti, kterou ve prospěch zločinného spolčení jiný připravoval nebo se o ni pokusil, jestliže vzhledem k možnostem nápravy pachatele a povaze jím spáchané trestné činnosti má za to, že účelu trestu lze dosáhnout i trestem kratšího trvání.

8. Závěr

„Pro vítězství zla postačí, když slušní lidé nebudou dělat nic“.

Edmund Burke

Kriminalita je bezesporu vážný problém a provází lidstvo po celou dobu jeho existence. Uvolněním společenských poměrů po roce 1989 došlo k obrovskému nárůstu kriminality. S odstupem času můžeme s jistotou říct, že důvodem tohoto nárůstu byly široce pojaté amnestie prezidenta republiky. Dalším důvodem bylo ochromení bezpečnostních sborů způsobený neuváženou masivní personální obměnou. Postupné otevírání hranic znamenalo příliv nových typů nadnárodních kriminálních skupin. Na tyto změny nebyl bezpečnostní aparát připraven a nebyl vybaven jak personálně, materiálně, ale hlavně dostatečně účinnými právními prostředky.

V současné době je celková bezpečnostní situace v České republice stabilizována. Dokonce i v hl. m. Praze dochází ke snižování drobné pouliční kriminality. Jak je možné, že z některých městských částí hromadně mizí problémoví občané? Autor v rámci svého služebního zařazení je opakovaně nasazován při řešení nepokojů ve Šluknovském výběžku. Při kontrolách kriminálně závadových osob v tomto regionu je téměř jasné, kam se problémoví občané ztratili. Zhruba každý čtvrtý takto kontrolovaný občan měl donedávna jako trvalé bydliště uvedenu Prahu. Dochází tedy k organizovanému masivnímu exportu sociálně slabých občanů z lukrativních částí Prahy do okrajových oblastí republiky. Ovšem k tomuto dochází při neustálém tlumení investic a snižování počtu policistů v těchto oblastech.

Běžný občan s organizovanou kriminalitou nemá šanci nijak bojovat. Jinak je tomu u běžné pouliční kriminality. Na základě provedené analýzy historického vývoje krajní nouze a nutné obrany je možné konstatovat, že se tyto instituty našeho práva vyvíjely a s časovým odstupem kopírovaly vývoj kriminality v českých zemích. Analýzou současného stavu právní úpravy zkoumaných institutů bylo zjištěno, že občan je v současnosti dostatečně vybaven právními prostředky k tomu, aby se mohl postavit

protiprávnímu útoku na svoji osobu, či aby mohl pomoci v nutné obraně druhému. Síla právní ochrany občana byla porovnána i s okolními státy, a to s Rakouskem a Německem. V tomto srovnání, dle názoru autora, vychází současná právní úprava nutné obrany, ale i krajní nouze velmi dobře. Nedá se tedy jednoznačně konstatovat, že by v těchto zemích bylo právní postavení obránce silnější. Pokud jde úpravu nutné obrany de lege ferenda, autor nezastává názor o nutnosti dalšího rozšiřování.

Na základě provedených dotazníkových šetření je však shledán jiný problém. Občané obecně nedůvěřují orgánům činným v trestním řízení. Tento fakt se nejvíce projevil v hlavním dotazníkovém šetření, kdy 83 procent respondentů z městského prostředí uvádělo, že mají obavu z postihu v případě zranění útočníka. Naopak tuto obavu vyjádřilo pouze 51 procent respondentů z rurálního prostředí. Pravděpodobně jde o vyšší důvěru občanů z kriminálně méně zasaženého regionu k orgánům činným v trestním řízení a především v policii.

Autor této diplomové práce je služebně zařazen jako policista Speciální pořádkové jednotky – speciálního nasazení Praha. Ze zkušeností získaných praxí vyplývá skutečnost, že stát již v blízké době nebude moci garantovat bezpečnost především v okrajových částech republiky a oblastech se zvýšenou koncentrací sociálně vyloučených osob. Tato situace bude gradovat se snižující se schopností státu financovat své represivní složky. Může pak docházet k situacím, že by občané čím dál tím více začali přebírat odpovědnost za svoji bezpečnost do svých rukou.

Jedno z doporučení, tedy většího vyzbrojení občanů se může zdát jako extrémní, ovšem pouze z pohledu občana, který žije v relativně bezpečném prostředí. Názor, že větší počet zbraní ve společnosti vede ke zvýšení kriminality byl vyvrácen v kapitole 7.2 -Počty držitelů zbrojních průkazů a počty zbraní. Nošení zbraně jistě má svá rizika a přináší svému majiteli mnoho omezení. Rozumnější se může zdát tato rizika a omezení nepodstupovat. Pak se ovšem musíme smířit se situací, kdy jsme mohli zasáhnout proti útočníkovi nebo pomoci v nutné obraně, ale kvůli vlastnímu pohodlí tak učinit nemůžeme.

Cílem této diplomové práce bylo provést analýzu právní úpravy institutů nutné obrany a krajní nouze trestního práva. K lepší orientaci v této problematice byla provedena také analýza historického vývoje těchto nástrojů. Důležitou součástí práce bylo provedení dotazníkového šetření. Po provedení pilotního a následně hlavního šetření může být konstatováno, že občané nemají problémy s rozpoznáním, kdy mohou využít ustanovení o nutné obraně, pokud je v ohrožení život nebo zdraví osob. Horší orientace občanů je v situacích, kdy není útočeno přímo na zdraví či život, ale objektem napadení je pouze majetek.

9. Seznam použitých zdrojů

9.1 Knižní monografie:

BLACK, Henry. *Blackův právní slovník*. 2. Díl, Praha, Victoria Publishing, 1993, 1472 s. ISBN 80-85605-23-6.

FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. Praha, Linde, 2010, s. 1317
ISBN 978-80-7201-802-4

CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní právo hmotné*. Praha, Linde, 2009, s. 292
ISBN 978-80-7201-785-0

INCIARDI, James. *Trestní spravedlnost*. Přel. V. Drábek. 1. vyd. Praha: Victoria publishing, 1994, 795 s. ISBN 80-85605-30-9

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. Praha, Leges, 2010, s. 912
ISBN 978-80-87212-49-3

KABELOVÁ, Lenka. *Rakouský trestní zákon*. Praha, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1991, s. 68

KALLÁB, Jaroslav. *Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské*. Melantrich, Praha, 1935, 337 s.

KRATOCHVÍL, Vladimír, a kol. *Trestní právo hmotné*. Obecná část. 3. přepracované a doplněné vydání. Brno, Masarykova univerzita, 2003, s. 571 ISBN 80-210-2985-4

KUCHTA, Josef. *Nutná obrana*. 1. vydání. Brno, Masarykova univerzita, 1999, 218 s.
ISBN 80-210-2198-5

MIŘIČKA, August. *Trestní právo hmotné*. Všehrd, Praha, 1934, 414 s.

NOVOTNÝ, František, SOUČEK, Josef, a kol. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 393 ISBN 978-80-7380-291-2

NOVOTNÝ, Oto, a kol. *Trestní právo hmotné (obecná část)*. II.přepracované vydání. CODEX, Praha 1995, 303 s. ISBN 80-901683-2-9

PROUZA, Daniel. *Trestní zákoník*. 1.vydání. Praha, C.H. Beck, 2010, s.1280 ISBN 978-80-7400-187-1

SOLNAŘ, Vladimír. *Trestní právo hmotné*, Praha, Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1947, s. 188

SOLNAŘ, Vladimír. *Systém československého trestního práva*. Praha, Academia, 1972, s.368

SUCHÝ, Oldřich. *Trestní zákon Spolkové republiky Německo*. Praha, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, s. 68 ISBN 80-86008-14-2

ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník I., § 1 až § 139. Komentář*. 1. vydání Praha: C.H. Beck, 2009, s.1287 ISBN 978-80-7400-109-3

VEVERKA, Vladimír, BOGUSZAK, Jiří, ČAPEK, Jiří. *Teorie práva a právní filozofie*. 1. vydání. Praha: Codex, 1996, 319 s. ISBN 80-85963-06-X

9.2 Článek v seriálové publikaci:

DOLENSKÝ, Adolf. Kdo má dokazovat, že šlo o nutnou obranu? *Magazín Security*, 1996, č.2, s. 54.

DOLENSKÝ, Adolf. Nová koncepce nutné obrany. *Bulletin advokacie*, 1994, č.1, s. 24.

KUCHTA, Josef. K problematice přiměřenosti jednání v nutné obraně v českém trestním právu. *Právní obzor*, 1998, č. 5, 453 s.

LATA, Jan. Vývoj institutů nutné obrany a krajní nouze v českých zemích. *Trestní právo*, 1999, č. 2, s. 20.

MATOUŠEK, Vladimír, HLAVÁČ, Dušan. Slepá spravedlnost. *Kriminalistický sborník*, 2010, č.5 s. 3

9.3 Internetové zdroje:

MVČR. *Aplikace.mvcr.cz* [online]. 2008 [cit. 2011-03-22]. Mvcr. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2000/0003/preziden.html>>.

ČTK. *Novinky.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-04-03]. Usmrtit zloděje je vražda, ne zabití. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/227183-usmrtit-zlodeje-je-vrazda-ne-zabiti-rozhodl-nejvyšsi-soud-a-zakazal-mirnit-tresty.html>>

KNÖTIG, Petr. *Nsoud.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-03-08]. Rozhodnutí Nejvyššího soudu k tr. činu zabití. Dostupné z WWW: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~Tiskovezpravy~Stanovisko_Nejvyssiho_soudu_k_tr__cinu_zabiti~?openDocument&lng=CZ

KNÖTIG, Petr. *Nsoud.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-03-09]. Upřesnění informací v otázce vraždy či zabití zloděje. Dostupné z WWW: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~Tiskovezpravy~Upresneni_informaci_v_otazce_vrazdy_ci_zabiti_zlodeje~?openDocument&lng=CZ

NĚMEC, Aleš. *Vyplnto.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-01-04]. Výsledky průzkumu. Dostupné z WWW: <<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>>.

VACULÍK, Jakub. *Novinky.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-07-11]. Kubice má obavy z kolapsu svého resortu, má přijít o další miliardy. Dostupné z WWW:

<<http://www.novinky.cz/domaci/239081-kubice-ma-obavy-z-kolapsu-sveho-resortu-ma-prijit-o-dalsi-miliardy.html>>.

Wikipedia. *Wikipedia.org* [online]. 2011 [cit. 2011-04-03]. Pro Milone. Dostupné zWWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Pro_Milone>.

9.4 Zákony:

Císařský patent č. 117/1852 ř.z

Zák. č.86/1950 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č.555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 13/1993 Sb., Celní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

10. Přílohy

Příloha č.: 1. - Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 56 Použití zbraně

- (1) Policista je oprávněn použít zbraň a) v nutné obraně nebo v krajní nouzi, b) jestliže se nebezpečný pachatel, proti němuž zakročuje, na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt, c) aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet, d) nelze-li jinak překonat aktivní odpor směřující ke zmaření jeho závažného zákroku, e) aby odvrátil násilný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt anebo prostor, f) nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví, g) jestliže osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, neuposlechne příkazu policisty směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby, nebo h) ke zneškodnění zvířete ohrožujícího život nebo zdraví osoby.
- 2) Použití zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až f) je přípustné pouze za podmínky, že užití donucovacího prostředku by bylo zřejmě neúčinné.
- 3) Před použitím zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až e) je policista povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito zbraně. Od výzvy s výstrahou lze upustit v případě, že je ohrožen život nebo zdraví policisty nebo jiné osoby a zákrok nesnese odkladu.
- 4) Při použití zbraně je policista povinen dbát nutné opatrnosti, zejména neohrozit život jiných osob a co nejvíce šetřit život osoby, proti níž zákrok směřuje.
- 5) Zbraní podle této hlavy se rozumí zbraň střelná včetně střeliva a doplňků zbraně, vyjma vrhacího prostředku majícího povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky, dále zbraň bodná a sečná, výbušnina, speciální výbušný předmět, průlomový pyrotechnický prostředek a speciální náloživo.

Příloha č.: 2 - Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii

§ 20 Použití služební zbraně 1) Strážník je oprávněn použít služební zbraň a) za podmínek nutné obrany nebo za podmínek krajní nouze, b) aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet. 2) Použití služební zbraně v případě uvedeném v odstavci 1 písm. b) je přípustné pouze tehdy, jestliže použití donucovacích prostředků by bylo zřejmě neúčinné. 3) Služební zbraní podle tohoto zákona se rozumí krátká střelná zbraň, jejímž držitelem je podle zvláštního zákona obec. 4) Před použitím služební zbraně je strážník povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání s výstrahou, že bude použito služební zbraně. Od výzvy s výstrahou může upustit jen v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví anebo je-li ohrožen život nebo zdraví jiné osoby a zákrok nesnese odkladu. 5) Při použití služební zbraně je strážník povinen dbát nutné opatrnosti, zejména aby nebyl ohrožen život jiných osob, a co nejvíce šetřit život a zdraví osoby, proti níž zákrok směřuje.

Příloha č.: 3 - Zákon č. 13/1993 Sb., Celní zákon

§ 40 Použití zbraně 1) Celník je oprávněn použít zbraň jen v těchto případech a) aby v případě nutné obrany nebo při pomoci v nutné obraně odvrátil přímo hrozící nebo trvajícím útok vedený proti jeho osobě nebo útok na život nebo zdraví jiné osoby, b) jestliže se nebezpečný pachatel, proti němuž zakročuje, na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt, c) nelze-li jinak překonat odpor směřující ke zmaření jeho závažného služebního zákroku, d) aby zamezil útěku pachatele zvláště závažného zločinu, jehož nemůže jiným způsobem zadržet, e) aby přinutil k zastavení dopravní prostředek, jehož řidič na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle zvláštních předpisů nezastaví a nelze-li jej zastavit jiným způsobem, f) aby odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje chráněný objekt celní správy nebo objekt územních finančních orgánů, v nichž celní orgány zabezpečují dodržování veřejného pořádku, po marné výzvě, aby bylo upuštěno od tohoto útoku, g) aby zneškodnil zvíře bezprostředně ohrožující život nebo zdraví osob, h) když osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozby střelnou zbraní nebo donucovací prostředek varovný výstřel, neuposlechne pokynů celníka

směřujících k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby. 2) Zbraní se podle odstavce 1 rozumí zbraň střelná, bodná a sečná. 3) Použití zbraně celníkem v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až f) je přípustné pouze tehdy, jestliže použití donucovacích prostředků by bylo zřejmě neúčinné. 4) Před použitím zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až f) je celník povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito zbraně. Od výzvy s výstrahou může upustit jen v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví anebo je-li ohrožen život nebo zdraví jiné osoby a věc nesnese odkladu. 5) Při použití zbraně je celník povinen dbát nutné opatrnosti, zejména aby nebyl ohrožen život nebo zdraví jiných osob, a co nejvíce šetřit život osoby, proti níž zákrok směřuje.

Příloha č.: 4 - Zákon č.555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní české republiky

§ 18 Použití střelné zbraně 1) Příslušník je oprávněn při plnění svých úkolů použít střelnou zbraň jen výjimečně, aby a) v případě nutné obrany odvrátil přímo hrozící nebo trvající útok proti jeho osobě nebo útok na život nebo zdraví jiné osoby, b) překonal odpor směřující ke zmaření služebního zákroku, pokud jej nemůže překonat jinak a nedokončení zákroku by ohrozilo život nebo zdraví jiné osoby, c) zamezil útěku osoby ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody ze střeženého objektu nebo při eskortě, kterou nelze zadržet jiným způsobem, d) odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt nebo stanoviště, po marné výzvě, aby bylo od útoku upuštěno, e) zneškodnil zvíře ohrožující život nebo zdraví osob.

2) Použití střelné zbraně je přípustné jen tehdy, jestliže by použití donucovacích prostředků bylo zřejmě neúčinné. 3) Před použitím střelné zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až d) je příslušník povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito střelné zbraně. Od výzvy s výstrahou může příslušník upustit pouze v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví anebo život nebo zdraví jiné osoby a zákrok nesnese odkladu. 4) Při použití střelné zbraně je příslušník

povinen dbát nutné opatrnosti, aby zejména neohrozil život nebo zdraví jiných osob a aby co nejvíce šetřil život osoby, proti níž zakročuje.

Příloha č.: 5 - Rozhodnutí a stanoviska k nutné obraně

1.1. NS ČSR – Kr I 501/19 (č.155/20 Sb.rozh. tr.) – Beztrestnost dle § 2 lit- g) tr. zák. č 117/1852 ř.z. vztahuje se i na případy, ve kterých sice objektivně nebylo podmínek spravedlivé nutné obrany, ale pachatel z bázně, uleknutí nebo z přestrašenosti předpokládal, že podmínky ty zde jsou.

1.2. NS ČSR – Zm I 203/24 (č.1633/23 Sb.rozh.tr.) – Zákon nežadá, by se napadená osoba bezprávnému útoku vyhnula útekem. Čest a nedotknutelnost těla lidského náleží ku chráněným právním statkům.

1.3. NS ČSR – Zm I 370/25 (č.2196/25 Sb.rozh.tr.) – Putativní nutná obrana (§ 2 písm. g/ tr. zák. č. 117/1852 ř.z.) spočívá v tom, že pachatel má subjektivně omylem za to, že jsou tu ve skutečnosti podmínky nutné obrany, totiž, útok nespravedlivý, přítomný, směřující proti životu, svobodě nebo jmění, proti němuž obrana je potřebnou, ač těchto podmínek skutečně tu není. Pojímá tedy pachatel při putativní obraně mylně situaci tak, jako by proň odůvodňovala právo nutné obrany. Soud musí tudíž při uvažování o putativní obraně zabývat se otázkou, zda tu byl nesouhlas mezi představou a skutečností, musí uvažovati o tom, zda a jak mohl býti se zřetelem na duševní rozpoložení pachatelovo tento nesouhlas přivoděn.

1.4. NS ČSR – Zm III 12/26 – mezi obranou a útokem musí být určitý poměr. Stal-li se útok úderem ruky, nebo kopnutím, není zpravidla třeba k odvrácení útoku boxeru a nože.

1.5. NS ČSR – Zm I 532/28 (č.2482/29 Sb.rozh,tr.) – Nedbale nejedná pachatel již tehdy, kdy věděl nebo mohl rozpoznati že skutek může přivoditi nebo zvetšiti nebezpečí pro život, nebo zdraví nebo tělesnou bezpečnost toho, proti komu je v nutné obraně jednáno, nýbrž teprve tehdy, když, když věděl nebo mohl poznati, že jednání to nebylo k odvrácení

útoke nutné, buď že za tím účelem vůbec nebylo třeba skutku ohrožujícího ony statky, nebo že nebylo třeba ohrožení jich v té míře, ve které skutečně byly ohroženy (poškozeny).

1.6. NS ČSR – Zm II 87/29 (č. 3584/29 Sb.rozh.tr.) – Zákon neuznává nutnou obranu proti útoku na čest, neboť trestní zákon č. 117/1852 ř.z. v ustanovení § 2 g) připouští nutnou obranu jen k tomu cíli, by pachatel od sebe neb o jiných odvrátil bezprávný a bezprostřední útok na život, na svobodu nebo na jmění, nikoliv také na čest. Nutnou obranu proti útoku na čest zákon neuznává ani tehdy, záleží-li útok ve výhrůžce nebo ve zlém nakládání, jež v souzeném případě soud zjišťuje, bere za prokázáno, že se obžalovaný dal k činu strhnouti tím, že obžalovaná po vzájemných nadávkách mu vlila do obličeje vodu.

1.7. NS ČSR – Zm II 282/29 (č.3791/29 Sb.rozh.tr.) – Vykročení z mezí nutné obrany vyžaduje i vědomí pachatelovo, neb aspoň možnost uvědomění si, že překročuje nutnou mez toho, co bylo potřebné, by odvrátil od sebe protiprávní útok na život, svobodu nebo na jmění.

1.8. NS ČSR – Zm I 412/29 (č.3818/29 Sb. rozh.tr.) – Proti úřednímu výkonu jest vyloučena nutná obrana, leč by se výkon úřední osoby sám jevil bezprávným útokem (byl by nedovolený, zakládal by zločin zlého užívání moci úřední, nenáležel by vůbec k působnosti úřední osoby).

1.9. NS ČSR – Zm I 574/29 (č.3675/29 Sb.rozh.tr.) – Skutečnost, že se pachatel mohl sice pokládati za ohrožena a k obraně nucena, že však vykročil z mezí nutné obrany jen ze strachu, nezbavuje ho trestní zodpovědnosti podle §335 tr.zák.č.117/1852ř.z. Tato nedbalost se nevztahuje na samu povahu skutku k, k odvrácení útoku podniknutého, nýbrž na poměr tohoto skutku k rozsahu nutné obrany, nedbalost ta spočívá v možnosti poznání, že skutek není úměrným útoku a potřebné obrany, stačí tu nedbalost nevědomá.

1.10 NS ČSR – Zm I 958/31 (č. 4695/33 Sb. rozh. tr.) - Svépomoc má sice místo k odvrácení protiprávního útoku soukromé osoby, nikoliv i proti formálně oprávněnému zákroku vrchnostenské osoby, jejíž zákrok, byť věcně neodůvodněný nebo nepřiměřeným

způsobem prováděný musí dotčená jím osoba trpěti s výhradou stížností k vrchnosti, zákrok onen nařídívší nebo jinak veřejnému činiteli nadřízené.

1.11 NS ČSR – Zm I 296/38 (č. 6180/38 Sb. rozh. tr.) - Vykročil-li pachatel z mezí nutné obrany ze zlosti, hněvu a pomstychtivosti, je mu jeho dolosní delikt přičítati podle obecných zásad.

1.12 NS – Zm I 62/39 (č. 6327/39 Sb. rozh. tr.) - Nejde o nutnou obranu, chtěl-li napadený svým jednáním (výstřelem ze střelné zbraně) útočníky pouze zastrašit. Na napadeném, který jest ohrožován v době noční nebezpečnými osobami na životě a majetku, nelze žádati takovou míru opatrnosti a obezřetnosti, jako na osobě jednající za stavu méně nebezpečného.

1.13 NS – Zm 187/41 (č. 208/41 Ú. sb. rozh.tr.) - Nejde o oprávněnou obranu ve smyslu § 79 slov. tr. zák., pokud obžalovaný použil zbraň po odzbrojení útočníka a po zániku útoku. Nejde o putativní obranu, pokud obžalovaný po odzbrojení útočníka nemá důvodu k domněnce, že by byl i potom ohrožen život nebo tělesná neporušenost jeho nebo jiných osob.

V tomto konkrétním případě obžalovaný T. , když jeho otec v ranních hodinách přišel domů v podnapilém stavu a se svou rodinou se hádal, vyháněl ji z domu a ohrožoval nejprve koštětem a poté i namířeným revolverem, v obavě o tělesnou neporušenost svou, své matky a bratra, vrhl se na otce, vyrval mu revolver z ruky a odskočíc od otce asi na 2 metry, vystřelil na něho jedenkrát, čímž mu způsobil průstřel hrudníku se zasažením srdce, v důsledku kterého poškozený na místě zemřel.

1.14 NS ČSR – Zm II 132/46 (č. 74/46 Sb. rozh.tr.) - Obžalovaný byl napaden útočníkem, který byl ozbrojen holí, kterou obžalovaného udeřil, až ji přerazil, a jejím pahýlem se chystal opakovati útok, obžalovaný jej však bodl nožem do stehna a do hrudníku a tak jej usmrtil. Dlužno proto usuzovati, že obrana nožem byla přiměřená proti vyličenému útoku vzhledem ke zjištěným místním a časovým okolnostem. Při nutné spravedlivé obraně nožem je nerozhodné, že měl pachatel u sebe nůž, aby ho použil při rvačkách. Není přitom

třeba, aby zvolený způsob obrany byl jediným prostředkem k odvrácení nebo vyhnutí se útoku. Přesto však nelze rozhodnouti ve věci samé, neboť nalézací soud nezhodnotil obhajobu obžalovaného, že nešlo o záměrné zasažení útočnickova srdce a že obžalovaný chtěl útočícího bodnouti do ramene, neboť teprve na takto doplněném podkladě bude lze posouditi, zda způsobením většího zla – smrti - , než bylo třeba k odvrácení útoku, došlo k vykročení z mezí nutné obrany, zejména, zda se toto vykročení stalo z poděšení, ze strachu nebo z leknutí, takže by byl obžalovaný beztrestný, po případě zda vykročení z mezí nutné obrany bylo nedbalé, při čemž nutno zhodnotiti podnapilý stav obžalovaného, po případě, zda obžalovaný bodnutím do srdce úmyslně vykročil z mezí obrany.

1.15 NS ČSR – Zm II 15/47 (č. 254/47 Sb. rozh. tr.) - Spravedlivá nutná obrana podle § 2 písm. g) tr. zák. č. 117/1852 ř.z. není vyloučena tím, že napadený svým předchozím trestným skutkem dal k útoku podnět. Důvodem beztrestnosti jednání vykonaného ve spravedlivé nutné obraně není nedostatek zlého úmyslu, nýbrž účel jednání (ochrana ohroženého právního statku).

1.16 NS ČSR – Zm 24/49 (č. 165/49 Sb. rozh. tr.) - Nejde o oprávněnou obranu, jestliže došlo k poranění při vzájemné potyčce, ve které se obě strany vzájemně napadaly. Překročení mezí nutné obrany ve strachu, úleku nebo zmatku předpokládá vždy, že obrana sama je podstatě odůvodněná a že byla použita jen v intenzivnější míře než bylo nutné.

1.17 Krajský soud v Bratislavě – 6 Tk 445/51 (č. 44/52 Sb. rozh. tr.) -Nemůže jít o případ nutné obrany, jestliže pachatel se dopustí činu, jestliže útok na něho již byl ukončen.

1.18 Krajský soud v Praze – 10 Tk 352/52 (č. 12/54 Sb. rozh. tr.) -Překročí-li pachatel meze nutné obrany (ovšem domnělé), bude jeho jednání beztrestné jen, nebude-li možno přičítat mu v tomto směru zavinění. Jinak beztrestným nebude, i kdyby byl omyl pachatelův, pokud jde o útok, nezaviněným. V případě překročení mezí nutné obrany se bude jednat podle formy zavinění buď o trestný čin nedbalostní nebo o trestný čin úmyslný. Jednání takové bude nedbalostním trestným činem, jestliže pachatel nechtěl použít nepřiměřené obrany, tj. jestliže ji nechtěl překročit, avšak z nedbalosti ji přece překročil, t.j. jednal způsobem, který nebyl obranou přiměřenou útoku, protože nevěděl, že

jedná nepřiměřeným způsobem, ale podle okolností a svých osobních poměrů to vědět mohl, anebo to sice věděl, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal, že následek nepřiměřené obrany nenastane. V případě, že překročil pachatel meze nutné obrany úmyslně, půjde o trestný čin dolosní. Nutná obrana třetích osob v zájmu jiné osoby je přípustná, neboť to vyplývá z morálního poměru člověka k člověku.

1.18 NS ČSR – 1 Tz 349/55 (č. 24/56 sb. rozh. tr.) - Útok ve smyslu § 8 zák. č. 86/1950 Sb., prováděný více osobami, předpokládá nutně aktivní činnost každého z útočníků. V takovém případě je přípustná nutná obrana za zákonem stanovených podmínek proti kterémukoli útočníkovi, nikoli jen proti hlavnímu pachateli.

1.19 NS ČSR – Tzv 78/57 - Domnělou obranu není možno považovat za obranu předpokládající skutečný útok, tj. jednání člověka nebezpečné pro společnost namířené proti společenským vztahům uvedeným v § 1 tr. zák. č. 86/1950 Sb. Jednání, které není útokem v tomto smyslu, které však i přesto putativní obránce považuje omylem ať již zaviněným nebo nezaviněným za útok, nepřipouští nutnou obranu podle § 8 tr. zák. č. 86/1950 Sb. Domnělá obrana, pokud je jednáním nebezpečným pro společnost, je totiž útokem ve smyslu § 8 písm. a) tr. zák. bez ohledu na zavinění putativního obránce. Jeho zavinění je zde nerozhodné proto, že zavinění nemění nic na povaze útoku, pokud jím putativní obrana je. Zavinění putativního obránce by mělo význam jen pro posouzení otázky, zda takový útok je nebo není trestným činem. Nutná obrana však nevyžaduje, aby útok (trvajícím nebo přímo hrozícím) byl současně trestným činem, stačí – jak již bylo řečeno, že je jednáním nebezpečným pro společnost. Z toho vyplývá, že proti tzv. putativní obraně je nutná obrana podle § 8 zák. přípustná.

1.20 NS ČSR – 6 Nt 301/58 Předpokladem nutné obrany je: a) Útok přímo hrozícím nebo trvajícím. b) Přiměřenost obrany, při čemž je nutno zdůraznit, že se nevyžaduje úplná úměrnost mezi významem ohroženého společenského vztahu a vztahu dotknutého nutnou obranou. Pouze nesmí být velký nepoměr mezi škodou, která pro společnost vzniká odvrácením útoku a škodou, která z útoku hrozí. c) Na rozdíl od krajní nouze se nevyžaduje, aby nebezpečí nebylo možno odvrátit jinak, např. útekem nebo přivoláním

sousedů (jak uvedl lidový soud) apod. V souzeném případě nebyla vyvrácena obhajoba obžalovaného, že vyšel na výzvy ven z domu z obavy o dítě a krajský soud právem zdůrazňuje, že jednání poškozeného S., který se silným kolem v ruce bouchal na dům obžalovaného a vyvolával ho ven, je již samo o sobě útokem na dům obžalovaného. S byl silný mladý člověk, podnapilý, ozbrojený pádnou zbraní a z jeho postoje, když držel proti obžalovanému hůl oběma rukama, mohl obžalovaný právem usoudit, že hrozí od poškozeného přímo útok proti jeho osobě (i když zatím nebyl udeřen). Jestliže v této situaci zvedl ze země kůl, na který náhodou při couvání narazil a hodil ho proti poškozenému S., nelze mluvit o nepřiměřenosti nutné obrany. Obžalovanému hrozilo poškození zdraví event. hrozil mu přímo útok na život ze strany S., přičemž poškození zdraví by bylo vážné vzhledem k povaze zbraně a vzhledem k povaze zbraně a vzhledem k tomu, že zbraň by byla použita silným podnapilým mužem. Útok na svoje zdraví event. život odvrátil útokem na tělesnou integritu poškozeného, tedy na stejný společenský vztah. použil přitom zbraň stejně účinnou, jako byla zbraň, kterou byl sám ohrožován. Za tohoto stavu krajský soud nepochybil, když dospěl k závěru, že byly splněny všechny podmínky nutné obrany.

Příloha č.: 6 - Pilotní šetření

V otázce č.1 byli respondenti dotazováni, zda si myslí, že se dá jejich bydliště považovat za zasažené zvýšenou kriminalitou. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většina respondentů odpoví, že se jejich bydliště dá označit za zasažené vysokým výskytem kriminality.

Dá se vaše bydliště označit za "Zasažené vysokým výskytem kriminality?"
(povinná otázka, seznam - právě jedna)

Graf č. 31: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 1

Z výsledku je patrné, že většina respondentů nepovažuje svoje bydliště za zasažené vysokým výskytem kriminality a pouze dva respondenti odpověděli: rozhodně ano. Toto zjištění je poměrně překvapivé a je odlišné od hypotézy. Dále u této otázky je zajímavé, že zde častěji odpovídaly ženy, že žijí spíše v zasaženém prostředí kriminalitou, s odchylkou od průměru: +26.29%.

V otázce č.2 byli respondenti dotazováni na znalost pojmu nutná obrana. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většina respondentů odpoví, že tento pojem zná.

Je vám znám právní pojem "Nutná obrana" ve smyslu trestního zákoníku?
(povinná otázka, seznam - právě jedna)

Graf č. 32: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 2

Z výsledku vyplývá, že většina respondentů uvádí, že zná pojem nutná obrana. Tento výsledek není ovlivněn stupněm vzdělání respondentů – závislost mezi vzděláním a odpovědí na tuto otázku se odchyluje od průměru pouze: +2.68% Výsledek není překvapivý. Je ovšem zajímavé, že vzdělání nemá vliv na tuto odpověď.

V otázce č.3 bylo respondentům předloženo znění ustanovení nutné obrany dle trestního zákoníku. Po přečtení tohoto paragrafového znění měli respondenti uvést, zda-li je jim tato právní formulace srozumitelná. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většině respondentů bude tento pojem srozumitelný.

§29 Trestního zákoníku (Nutná obrana) - 1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem. 2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. - Myslíte si, že je toto paragrafové znění srozumitelné?

(povinná otázka, seznam - právě jedna)

Graf č. 33: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 3

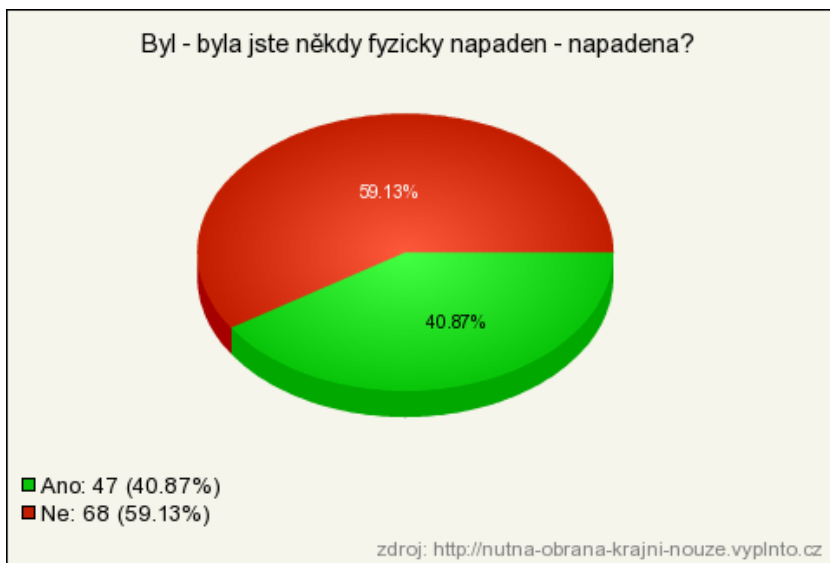
Většina respondentů odpověděla, ve shodě s hypotézou, že je jim ustanovení §29 trestního zákoníku srozumitelná. Opět je téměř nulový vliv dosaženého vzdělání respondentů na odpovědi.

Otázka č. 4 byla poměrně intimní. Dotazovala se respondentů, zda byli někdy fyzicky napadeni. Otázka byla povinná, rozdělovací, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většina respondentů ještě nebyla fyzicky napadena.

Byl - byla jste někdy fyzicky napaden - napadena?

(povinná otázka, seznam - právě jedna - rozdělovací)

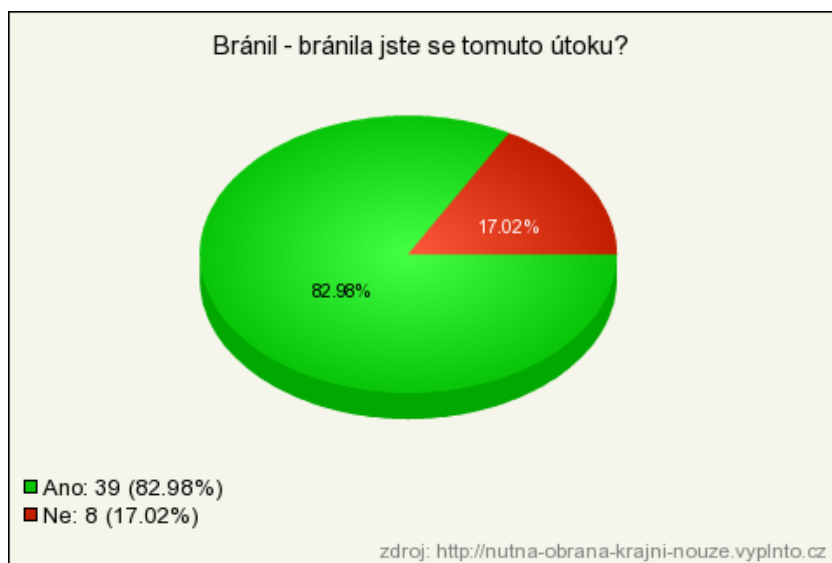
Graf č. 34: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 4

Zde se potvrdila hypotéza, že většina respondentů ještě nebyla napadena. I když 41% napadených je poměrně vysoké číslo. Co je však velice překvapivé je poměr mezi napadenými ženami a muži. Pouze devět žen uvedlo, že bylo napadeno, což je odchylka od průměru: -53.15%. Jiné závislosti mezi zkoumanou otázkou a souborem respondentů nebyla pozorována. Poměr napadených ve městě je dokonce o 6,79% nižší. Poměr je tedy téměř nepozorovatelný.

Otázka číslo 5. navazovala na předchozí otázku a odpovídali na ni pouze ti respondenti, kteří odpověděli, že byli napadeni. Otázka zněla, zda se dotazovaní tomuto útoku bránili. Otázka byla povinná, rozděľující, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Dá se předpokládat, že pokud je někdo napaden, bude se bránit.

Bránil - bránila jste se tomuto útoku?

(povinná otázka, seznam - právě jedna - rozděľující)

Graf č. 35: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 5

Zde se plně potvrdila hypotéza, že pokud je někdo napaden, brání se. Přesto se však osm respondentů nebránilo. Z toho bylo šest žen, což je odchylka od průměru: -62.36%

Otázka číslo 6. opět navazovala na předchozí otázku a odpovídali na ni pouze ti respondenti, kteří odpověděli, že se bránili napadení. Otázka zněla, zda byla obrana úspěšná. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Zde je předpoklad, že obrana bude u většiny respondentů úspěšná. Dále je předpoklad, že obrana bude úspěšnější u mužů.

Byla vaše obrana úspěšná?

(povinná otázka, ano - ne)

Graf č. 36: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 6

Z výsledku je patrné, že většina napadených respondentů, kteří se bránili fyzickému útoku, byla úspěšná. Hypotéza, že obrana bude úspěšnější u mužů, se potvrdila. Ovšem s touto informací je vzhledem k nízkému počtu žen, které se bránily, potřeba pracovat opatrně.

V otázce č.7 je respondent, který byl fyzicky napaden, dotazován, zda-li se podařilo útočníka „dostat“ před soud či přestupkovou komisi. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že se většině napadených nepodařilo dostat útočníka až před soud nebo přestupkovou komisi.

Podářilo se útočníka dostat až před soud nebo přestupkovou komisi?

(povinná otázka, ano - ne)

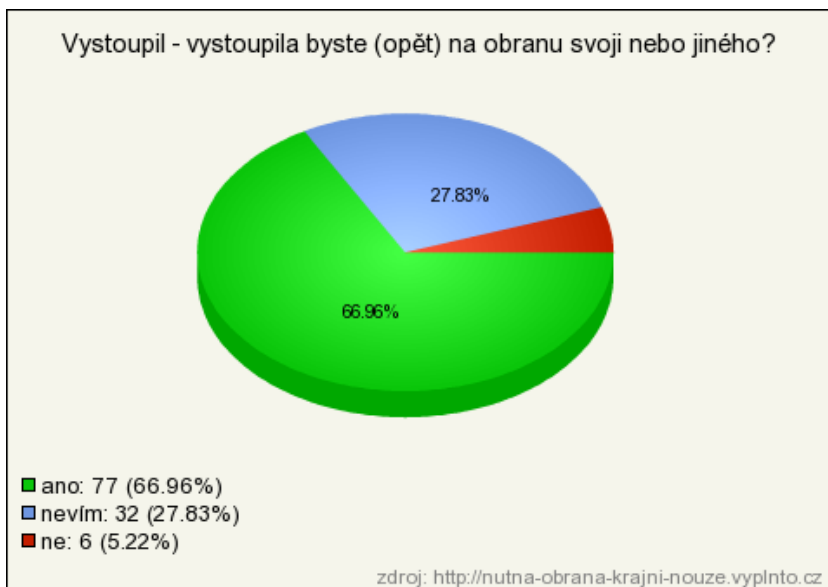
Graf č. 37: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 7

Zde se opět potvrdila hypotéza, že ve většině případů nebyl útočník postaven před soud či přestupkovou komisi. Rozsah tohoto průzkumu neumožňuje hlubší poznání příčin tohoto výsledku. Pravděpodobně však půjde o nechuť obránců dále řešit traumatizující zážitky, jakým bezesporu fyzické napadení je.

Otázka č. 8 se ptá respondentů, zda by (opět) vystoupili na obranu svoji nebo jiného. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většina respondentů by se opět snažila bránit, nebo pomoci někomu v obraně. Dalším předpokladem v této otázce je, že ochota bránit se a pomoci v obraně, bude větší u obyvatel, kteří žijí na vesnici.

Vystoupil - vystoupila byste (opět) na obranu svoji nebo jiného?

(povinná otázka, ano - nevím - ne)

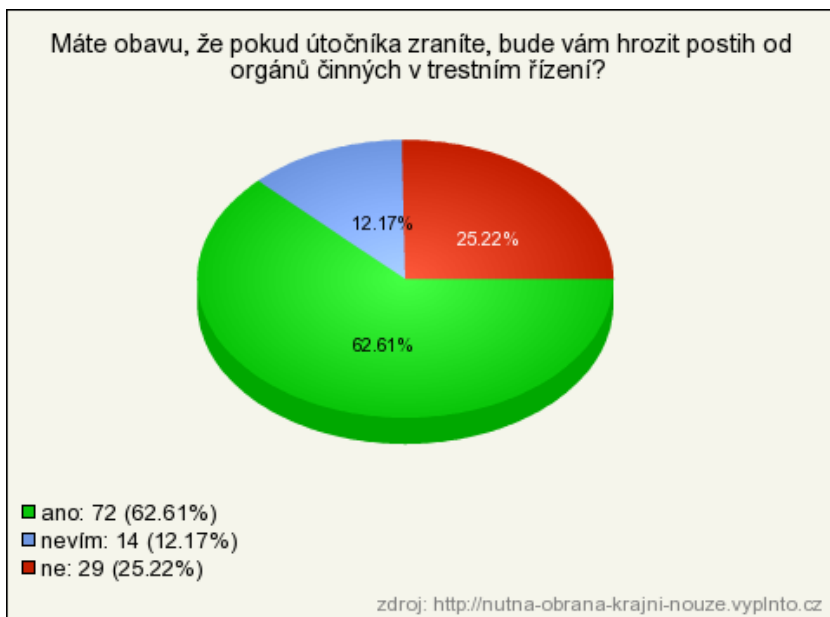
Graf č. 38: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 8

Z výsledku je jasné, že většina respondentů je připraveno se bránit nebo pomoci jinému v nutné obraně. Poměrně velká část respondentů neví, zda-li se bude bránit nebo pomůže v nutné obraně. Oproti předpokladu se nepotvrdila větší ochota bránit se nebo pomoci v nutné obraně u vesnického obyvatelstva. Odchylna od průměru je pouze: +1.17%.

V otázce č. 9 je respondent dotazován na jeho obavu z možného postihu od orgánů činných v trestním řízení v případě zranění útočníka. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většina respondentů bude mít obavu z možného postihu. Dalším předpokladem bylo, že tato obava bude vyjadřována méně často od respondentů, kteří odpověděli, že znají pojem nutná obrana.

Máte obavu, že pokud útočníka zraníte, bude vám hrozit postih od orgánů činných v trestním řízení?

(povinná otázka, ano - nevím - ne)

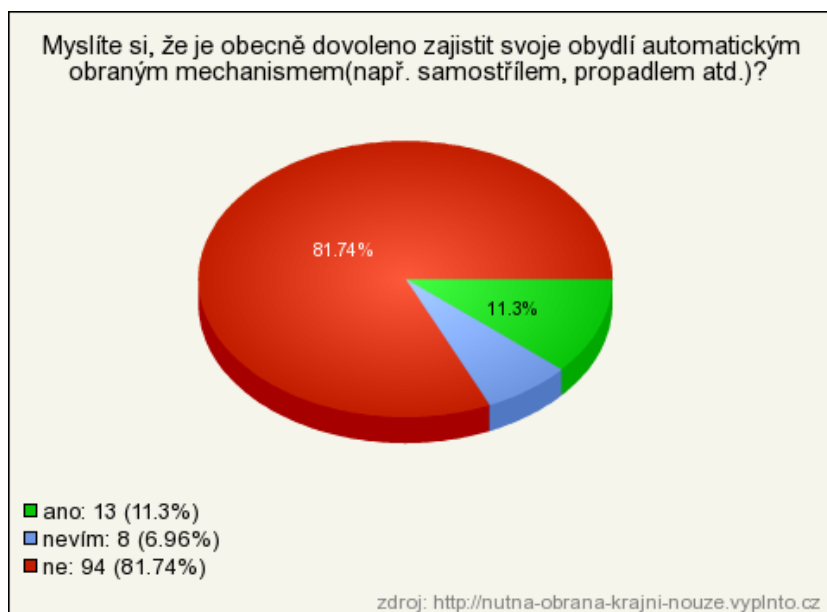
Graf č. 39: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 9

Zde se potvrdila hlavní hypotéza. Většina respondentů vyjadřuje obavy z možného postihu od orgánů činných v trestním řízení v případě zranění útočnicka. Předpoklad že tato obava bude vyjadřována méně často od respondentů, kteří odpověděli, že znají pojem nutná obrana, se nepotvrdil. Zde byla odchylka od průměru pouze: +5.79%.

V otázce č. 10 jsou respondenti dotazováni, zda si myslí, že je obecně dovoleno zajistit svoje obydlí automatickým obranným mechanismem. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většina respondentů na tuto otázku odpoví, že neví.

Myslíte si, že je obecně dovoleno zajistit svoje obydlí automatickým obranným mechanismem (např. samostřílem, propadlem atd.)?

(povinná otázka, ano - nevím - ne)

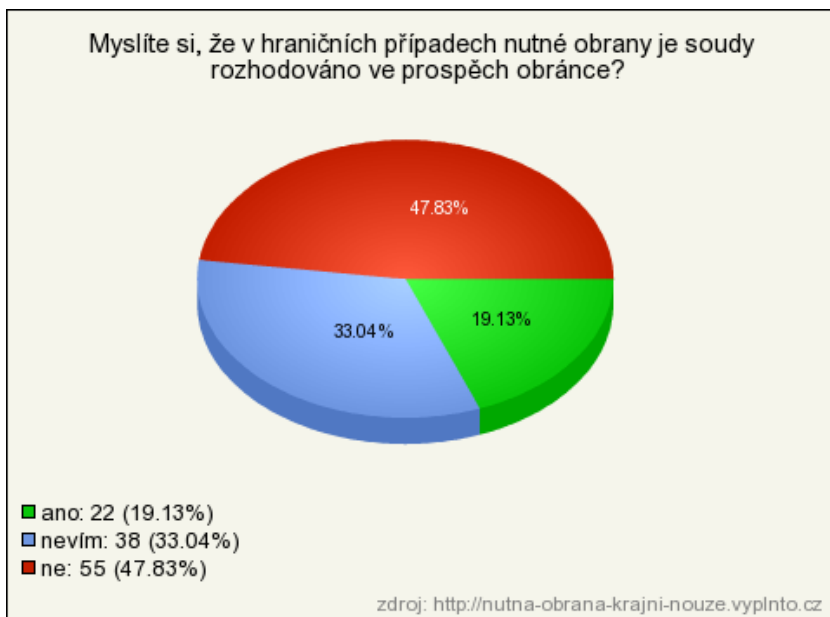
Graf č. 40: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 10

Z výsledku je zřejmé, že si většina respondentů myslí, že obecně není dovoleno zajistit obydlí automatickým obranným mechanismem. Hypotéza se v tomto případě nepotvrdila.

V otázce č. 11 byl respondent dotazován, zda-li si myslí, že v hraničních případech nutné obrany je soudy rozhodováno ve prospěch obránce. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že odpověď ne bude převládat u respondenta, který se doposud nemusel bránit.

Myslíte si, že v hraničních případech nutné obrany je soudy rozhodováno ve prospěch obránce?

(povinná otázka, ano - nevím - ne)

Graf č. 41: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 11

V této otázce respondenti projevili určitou skepsi k rozhodování soudů v hraničních případech nutné obrany. Téměř polovina odpověděla, že si nemyslí, že v hraničních případech bude rozhodováno soudy ve prospěch obránce. Souvislost mezi tím, zda se respondent již musel bránit a jeho zapornou odpovědí je nízká. Odchylka od průměru: -7.75%.

V otázce č. 12 jsou respondenti dotazováni, zda mají obavu, že institut nutné obrany může být zneužíván. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většina respondentů na tuto otázku odpoví záporně. Dalším předpokladem bylo, že kladně budou odpovídat respondenti, kteří vypověděli, že jim není jasný pojem nutné obrany.

Máte obavu, že institut nutné obrany může být zneužíván (např. pro páchaní násilné trestné činnosti)?

(povinná otázka, ano - nevím - ne)

Graf č. 42: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 12

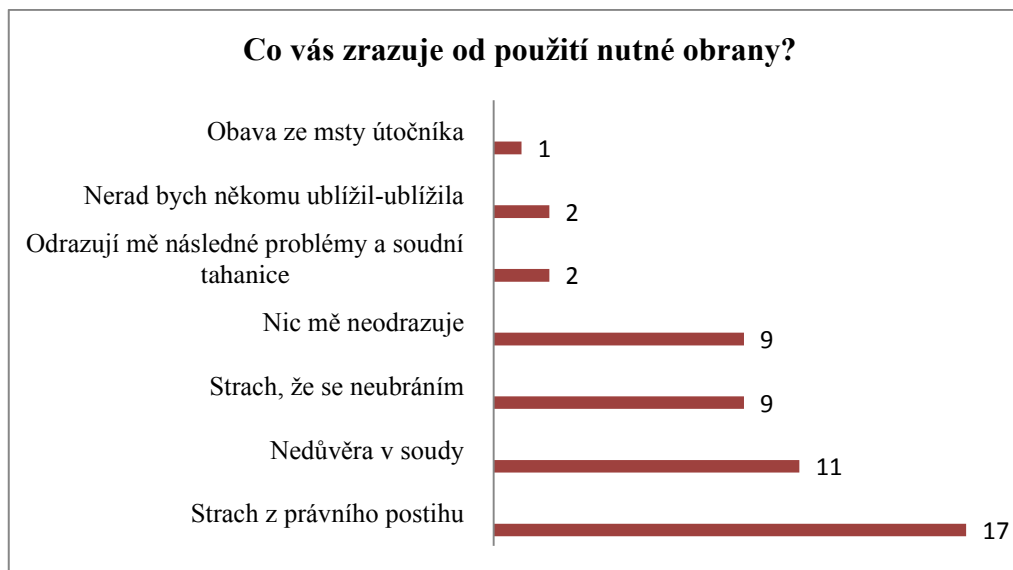
Z výsledku je patrné, že respondenti nemají vyhraněný názor na tuto otázku. Předpoklad, že většina respondentů na tuto otázku odpoví záporně se tedy nepotvrdil. Druhý předpoklad, který tvrdil, že častěji budou kladně odpovídat respondenti, kterým nebyl jasný výklad nutné obrany, se potvrdil v hladině odchylky od průměru: +9.52%.

V otázce č.13 byl respondent dotazován na to, co ho zrazuje od použití nutné obrany. Otázka byla nepovinná, respondent měl vypsát svoji odpověď. Hypotézou zde bylo, že většina respondentů se bude obávat právního postihu.

Co vás zrazuje od použití nutné obrany?

(nepovinná, delší text)

K této otázce se vyjádřila téměř polovina respondentů, ačkoli byla tato otázka vypisovací a nepovinná. Odpovědi 56 respondentů se dají zařadit do několika skupin. Plné znění všech odpovědí je uvedeno v příloze č. 9.

Graf č. 43: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 13

Zde se potvrdila hypotéza, že většina respondentů bude vyjadřovat v otázce nutné obrany obavu z právního postihu.

V otázce č.14, je respondent dotazován, jestli je mu znám pojem krajní nouze ve smyslu trestního zákoníku. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že znalost krajní nouze bude menší než znalost nutné obrany.

Je vám znám pojem "Krajní nouze" ve smyslu trestního zákoníku?

(povinná otázka, seznam - právě jedna)

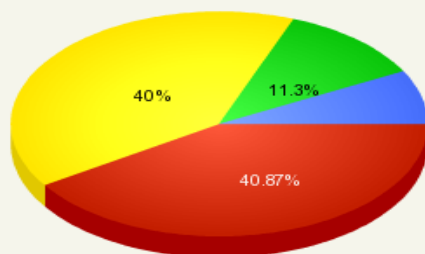
Graf č. 44: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 14

Z odpovědí respondentů, je patrné, že většinou je tento pojem dobře znám. V souladu s hypotézou je pojem krajní nouze méně znám, než pojem nutné obrany. Celkově je to rozdíl 10 respondentů.

V otázce č. 15 bylo respondentům předloženo znění ustanovení krajní nouze dle trestního zákoníku. Po přečtení tohoto paragrafového znění měli respondenti uvést, zdali-je jim tato právní formulace srozumitelná. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že na rozdíl od ustanovení nutné obrany nebude respondentům ustanovení krajní nouze srozumitelné.

§ 28 Trestního zákoníku (Krajní nouze) - 1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.
2) Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet. Myslíte si, že je toto paragrafové znění srozumitelné?
 (povinná otázka, seznam - právě jedna)

§ 28 Trestního zákoníku (Krajní nouze) - 1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem. 2) Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet. Myslíte si že je toto paragrafové znění srozumitelné?

■ Spíše ano.: 47 (40.87%)
 ■ Spíše ne.: 46 (40%)
 ■ Rozhodně ne.: 13 (11.3%)
 ■ Rozhodně ano.: 9 (7.83%)

zdroj: <http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>

Graf č. 45: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 15

Z výsledků je patrné, že téměř polovině respondentů není paragrafové znění krajní nouze jasné. Hypotéza toto sice předpokládala, ale ne v takovém rozsahu.

V otázce č. 16 byli respondenti dotazováni, jestli někdy použili krajní nouzi dle trestního zákoníku. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většina respondentů tohoto institutu nikdy nevyužila.

Použil- použila jste někdy krajní nouze dle trestního zákoníku?

(povinná otázka, ano - nevím - ne)

Graf č. 46: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.:16

Z této otázky je jasně patrné, že krajní nouze není tak často využívána ve srovnání s nutnou obranou. Hypotéza se v tomto případě shoduje s výsledkem.

V otázkách 17 až 20 je respondentům vylíčen krátký příběh. Na základě vylíčeného případu mají respondenti rozhodnout, zda obrana občana byla, nebo nebyla oprávněná.

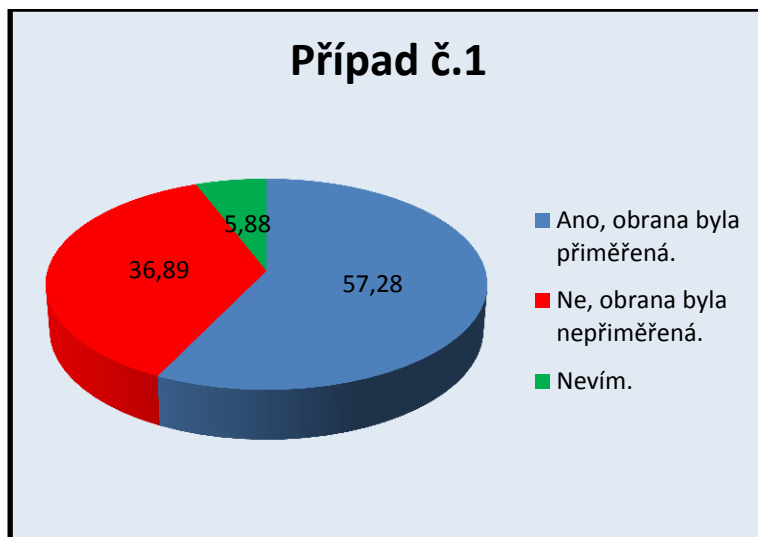
V otázce č. 17 je popsán případ, kdy dochází k útoku na majetek v hodnotě několika set korun. Předpokladem je, že většina respondentů odpoví, že obrana byla neoprávněná. Respondenty by mohlo splést, že není útočeno na obránce, ale pouze na majetek.

Pan Novák žije na svém statku, který je vzdálen od nejbližší vesnice 2 kilometry. V noci ho probudil štěkot psa. Proto se podíval na dvůr statku, kde je zaparkován traktor s valníkem. Pan Novák si všiml postavy, která se krčí u traktoru. Proto si vzal baterku a posvítíl z okna směrem k postavě. Zjistil, že někdo krade naftu z nádrže. Zloděj, když zjistil, že je prozrazen, vzal dva naplněné kanystry a odnáší je ke svému motorovému vozidlu. Další dva kanystry zůstaly na místě. Pan Novák volá mobilním telefonem na policii a oznamuje událost. Policista informuje, že okamžitě posílá na

místo hlídku, ta by mohla být na místě do 15 minut. Poté se oblékne a jde se podívat k traktoru. K jeho zděšení zjistil, že tento pachatel, o kterém si myslel, že již uprchl, se vrací na místo pro zbylé naplněné kanystry. Zloděj si z přítomnosti pana Nováka nic nedělá, bere zbylé kanystry a odchází směrem ke svému vozidlu. Ještě panu Novákovi sprostě nadává. Pan Novák na něj křičí, ať tu naftu nechá na místě. Zloděj nereaguje a dál odchází i s kanystry. Pan Novák bere do ruky montážní dvacetikilový klíč a hodí ho pod nohy zloděje. V důsledku toho došlo k zlomenině pravé holenní kosti zloděje. Chvilku poté přijíždí na místo hlídka policie.

(nepovinná otázka, seznam - právě jedna)

Autor je právního názoru, že obrana v tomto případě byla oprávněná.

Graf č. 47: Pilotní dotazníkové šetření – praktický příklad č.: 1

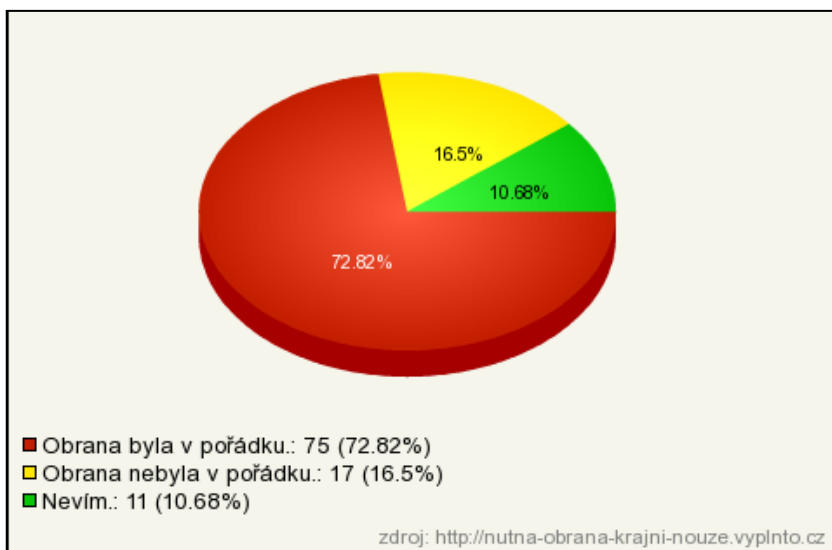
Z výsledku je patrné, že většina respondentů rozhodla, že obrana v tomto případě byla oprávněná. Což je ve shodě s právním názorem autora. Hypotéza se nepotvrdila. Poměrně vysoké procento respondentů však odpovědělo, že je obrana nepřiměřená. Vysvětlením může být, že se v příběhu nevyskytuje žádné násilí. V této souvislosti je několik zajímavých zjištění. Poměr vysokoškolsky vzdělaných respondentů, kteří odpověděli, že obrana byla přiměřená, byl nižší s odchylkou od průměru: -12.29% . Poměr

respondentů žijících na venkově, kteří v této otázce odpověděli, že obrana nebyla přiměřená, byl vyšší s odchylkou od průměru: +17.15%

V otázce č. 18 je popsán příběh, kdy je k obraně využito psa jako zbraně. Na respondentech opět bylo rozhodnutí, zda byla obrana v souladu s právem. V odpovědích by se mohlo ukázat, že občané nemají jasný názor na využití psa ke své obraně. Hypotéza tedy je, že respondenti uvedou, že obrana nebyla v souladu s právem.

Pan Dvořák bydlí na malé vesnici. Když se vracel z nedělní procházky se svým psem (Německý ovčák), tak si všiml muže, jak ničí silniční patníky. V muži poznal místního obyvatele, který je v místě znám tím, že když požije alkohol, bývá velmi agresivní. Dokonce si nějaký čas odseděl za napadení družky. Pan Dvořák zavolal na muže, ať toho nechá a jde se raději domů z toho vyspat. Muž nechal patníky, rozběhl se proti panu Dvořákovi a křičel: „Ty už mě taky srát nebudeš!“ Dvořák se lekl a když byl muž téměř u něj a napřáhl pěst, vyzval svého psa: „Vem si ho!“ Pes vyskočil a zakousl se muži do napřážené ruky. Pes na ruce útočníka způsobil několik tržných ran. Útočník se poté s nadávkami odebral směrem domu.

(nepovinná otázka, seznam - právě jedna)

Graf č. 48: Pilotní dotazníkové šetření – praktický příklad č.: 2

Z výsledku je patrné, že se většina respondentů rozhodla, že obrana v tomto případě byla oprávněná. Což je ve shodě s právním názorem autora. Respondentům v této otázce nepřípadalo neoprávněné využití psa jako zbraně. Pro autora je toto zjištění překvapivé a hypotéza se tedy nepotvrdila. Dalším zajímavým zjištěním je, že se respondenti žijící na venkově rozhodli označit obranu jako neoprávněnou častěji, a to s odchylkou od průměru: -12.71%

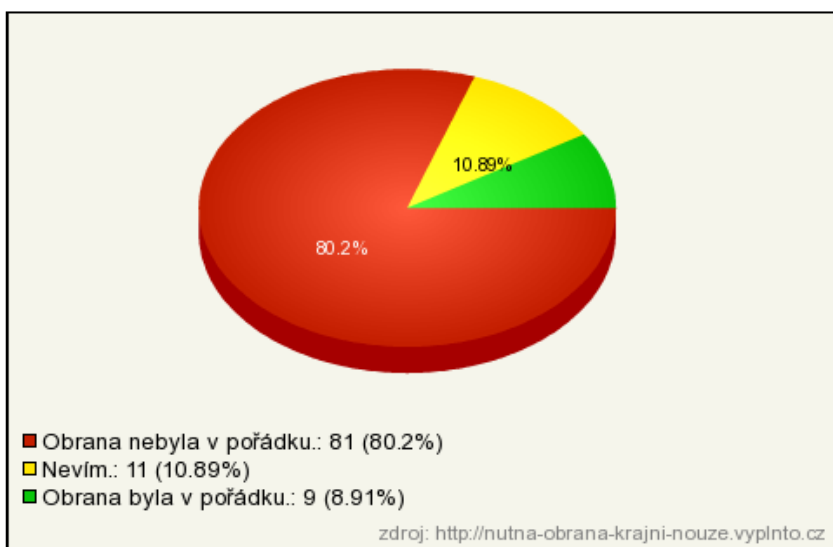
V otázce č. 19 je popsán případ, kdy se občan snažil zadržet muže, o kterém byl přesvědčen, že ho před půl rokem přepadl. Předpokladem je, že většina respondentů odpoví, že se nejednalo o nutnou obranu.

Pana Rídlu před půl rokem přepadl neznámý pachatel, když si vybíral hotovost z bankomatu. Při přepadení se muž nijak nemaskoval. Počkal si, až bankomat vydal hotovost, udeřil několikrát Rídlu pěstí do obličeje a ukradl veškerou hotovost ve výši 5000 Kč. Rídl vše nahlásil na policii, ale vyšetřování zatím nevedlo k nalezení útočníka. Pan Rídl si z obav o svoji bezpečnost zařídil zbrojní průkaz a zakoupil na svoji ochranu pistoli ráže 9mm. Zhruba po půl roce, když šel pan Rídl z práce, si všiml muže, který šel proti němu. S naprostou jistotou v něm poznal útočníka od bankomatu. Proto vytáhl svoji legálně drženou zbraň, namířil ji na muže a zakřičel:

"Stůj!" Muž se ovšem dal na útěk, proto pan Rídl zamířil na jeho pravou nohu a vystřelil. Muž utrpěl čistý průstřel lýtky. Poté Rídl přivolal policii a záchrannou službu. Doba léčení muže nepřekročila 3 týdny.

(nepovinná, seznam - právě jedna)

Graf č. 49: Pilotní dotazníkové šetření – praktický příklad č.: 3

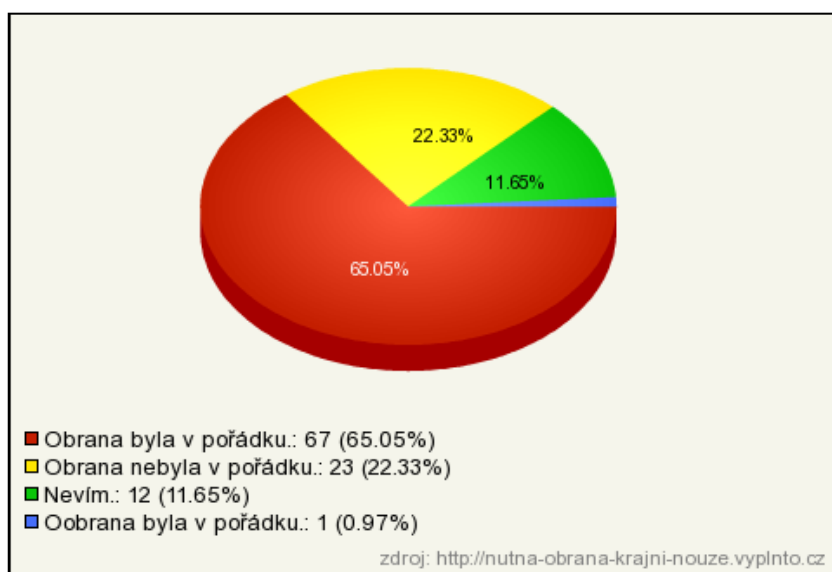
Z výsledku je patrné, že se většina respondentů rozhodla, že obrana nebyla v pořádku. Právní názor autora je, že se v tomto případě vlastně nejednalo o nutnou obranu od samého počátku.

V otázce č. 20 je popsána situace, kdy je muž napaden zlodějem. Muž se brání legálně drženou střelnou zbraní a zloděje v potyčce postřelí. Předpokladem je, že většina respondentů odpoví v souladu s právním názorem autora, tedy že obrana byla oprávněná.

Pan Kukačka se vracel v nočních hodinách z práce, a když zašel do chodby domu, kde bydlel, uslyšel ze sklepních prostor podezřelý hluk. Jelikož již v minulosti došlo ve stejném domě ke vloupání do bytů apod., vydal se do sklepa, kde přistihl neznámého muže, který se právě vloupal do jedné ze sklepních kójí. Při tomto došlo mezi oběma muži k fyzické potyčce, při níž pachatel ohrožoval pana Kukačku

šroubovákem, načež pan Kukačka použil proti pachateli svou legálně drženou zbraň ČZ 75 a tou mu jedním výstřelem způsobil průstřel pravé strany hrudníku pod klíční kostí. Pachatel vloupání ještě ze sklepa vyběhl, poté na ulici zkolaboval. Poté pan Kukačka přivolal policii a záchrannou službu.

(nepovinná otázka, seznam - právě jedna)

Graf č. 50: Pilotní dotazníkové šetření – praktický příklad č.: 4

Z výsledku je patrné, že většina respondentů se rozhodla ve prospěch oprávněného zásahu ze strany obránce. To se shoduje s právním názorem autora a potvrzuje hypotézu. V případě použití střelné zbraně je zajímavé sledovat odpovědi držitelů zbrojního průkazu. Četnost odpovědí, že obrana byla v souladu s právem je vyšší s odchylkou od průměru: +22.6%

V otázce č. 21 se zjišťuje poměr mužů a žen u respondentů. Předpokladem je, že se ochota vyplnit dotazník na toto téma bude větší u mužů. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu.

Jste muž, nebo žena?

(povinná otázka, seznam - právě jedna)

Graf č. 51: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 21

Mužů v tomto průzkumu bylo 60%. Je to v souladu s hypotézou, i když autor očekával ještě větší podíl mužů.

V otázce č.22 je respondent dotazován, jestli žije na venkově, nebo ve městě. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu.

Žijete na venkově, nebo ve městě?

(povinná otázka, seznam - právě jedna)

Graf č. 52: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 22

Většina respondentů žije ve městě.

V otázce č. 23 je respondent dotazován, zda-li je držitelem zbrojního průkazu. Otázka byla povinná, rozdělující, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že většina držitelů zbrojního průkazu budou muži.

Vlastníte zbrojní průkaz?

(povinná otázka, seznam - právě jedna - rozdělující)

Graf č. 53: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 23

Většina respondentů zbrojní průkaz nevlastní. 85.71% vlastníků zbrojního průkazu jsou muži. Toto zjištění je v souladu s hypotézou.

V otázce č. 24 jsou respondenti, kteří nevlastní zbrojní průkaz dotazováni, jestli se chystají zbrojní průkaz pořídit. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že zbrojní průkaz nebudou pořizovat obyvatelé, kteří žijí v prostředí bez zvýšené kriminality.

Chystáte se pořídit zbrojní průkaz a zbraň ke své obraně?

(povinná otázka, ano - ne)

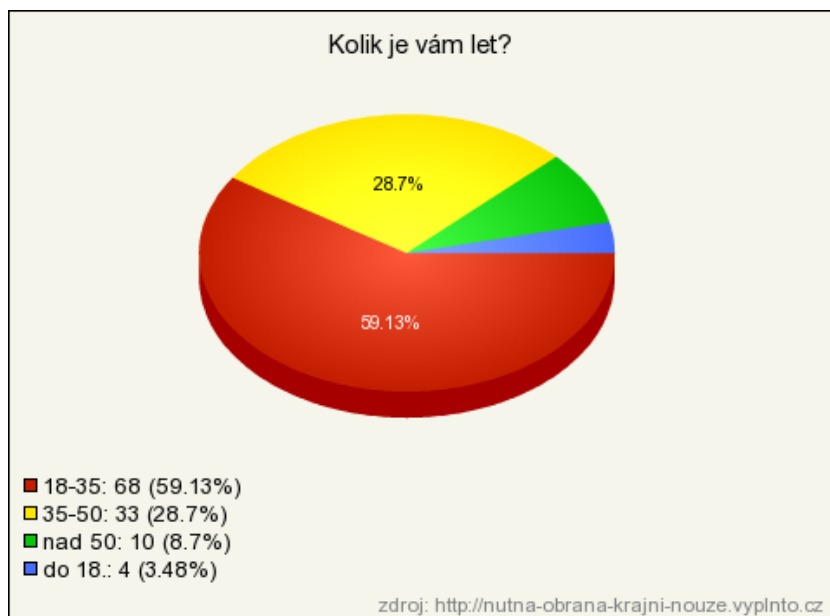
Graf č. 54: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 24

Z výsledku je patrné, že se většina respondentů nechystá ozbrojit střelnou zbraní. Ochota k vyzbrojení střelnou zbraní se nemění na základě prostředí, ve kterém žije respondent.

Otázka č. 25 zjišťuje věk respondentů. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu.

Kolik je vám let?

(povinná otázka, seznam - právě jedna)

Graf č. 5: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 25

Většina respondentů je ve věku 18 až 35 let.

V otázce č. 26 jsou respondenti dotazováni na nejvyšší dosažené vzdělání. Otázka byla povinná, odpověď se musela vybrat ze seznamu. Předpokladem bylo, že bude vyšší poměr vysokoškolsky vzdělaných respondentů, kteří žijí ve městě.

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

(povinná otázka, seznam - právě jedna)

Graf č. 55: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.: 26

Z výsledku je patrné, že největší počet respondentů je středoškolsky vzdělaných. Hypotéza, která tvrdila, že bude více vysokoškolsky vzdělaných respondentů z města, se nepotvrdila. Rozdíl je neměřitelný.

Příloha č.: 7 – Použitý dotazník hlavního šetření

Dobrý den,

děkuji za Váš čas věnovaný vyplnění dotazníku, který se zabývá problematikou nutné obrany a krajní nouze.

Výsledky, které vzejdou z toho průzkumu, použiji ve své diplomové práci.

Vámi vybranou odpověď zakroužkujte.

Otázka č. 1: Dá se vaše bydliště označit za "Zasažené vysokým výskytem kriminality?"

Rozhodně ano.

Spíše ano.

Spíše ne.

Rozhodně ne.

Otázka č. 2: Je vám znám právní pojem "Nutná obrana" ve smyslu trestního zákoníku?

Rozhodně ano.

Myslím, že vím, o co jde.

Spíše nevím, o co jde.

Ne, tento pojem neznám.

Otázka č. 3: Přečtete si pozorně paragrafové znění nutné obrany.

§29 Trestního zákoníku (Nutná obrana) –

1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útokem na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Je vám tato právní formulace srozumitelná?

Rozhodně ano.

Spíše ano.

Spíše ne.

Rozhodně ne.

Otázka č. 4: Byl - byla jste někdy fyzicky napaden - napadena?

Ano.

Ne.

Otázka č. 5: Bránil – bránila jste se aktivně tomuto útoku?

Ano.   Ne.

Otázka č. 6: Byla vaše obrana úspěšná?

Ano.   Ne.

Otázka č. 7: Podařilo se postavit útočníka až před soud, či přestupkovou komisi?

Ano.   Ne.

Otázka č. 8: Vystoupil – vystoupila byste (opět) na obranu svoji nebo jiného?

Ano.   Nevím.   Ne.

Otázka č. 9: Máte obavu, že pokud útočníka zraníte, bude vám hrozit postih od orgánů činných v trestním řízení?

Ano.   Ne.

Otázka č. 10: Myslíte si, že je obecně dovoleno zajistit svoje obydlí automatickým obranným mechanismem (např. samostřílem, propadlem atd.)?

Ano.   Nevím.   Ne.

Otázka č. 11: Myslíte si, že v hraničních případech nutné obrany je soudy rozhodováno ve prospěch obránce?

Ano.   Ne.

Otázka č. 12: Myslíte si, že institut nutné obrany může být zneužíván? (např. pro páchaní trestné činnosti)

Ano.   Nevím.   Ne.

Otázka č. 13: Co vás zrazuje od použití nutné obrany?

.....
.....
.....

Otázka č. 14: V angloamerickém systému práva je postavení obránce mnohem výhodnější, než v naší právní úpravě.

Ano.   Nevím.   Ne.

Otázka č. 15: Je vám znám pojem "Krajní nouze" ve smyslu trestního zákoníku?"

Rozhodně ano.   Myslím, že vím, o co jde.   Spíše nevím, o co jde.

Ne, tento pojem neznám.

Otázka č. 16: Přečtěte si pozorně paragrafové znění krajní nouze.

§ 28 Trestního zákoníku (Krajní nouze) - 1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem. 2) Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

Myslíte si, že je toto paragrafové znění srozumitelné?

Rozhodně ano.   Spíše ano.   Spíše ne.   Rozhodně ne.

Otázka č. 17: Použil-použila jste někdy krajní nouze dle trestního zákoníku?

Ano.   Nevím.   Ne.

Otázka č. 18: Pozorně si přečtěte následující případ. Rozhodněte, byla-li obrana přiměřená.

Pan Novák žije na svém statku, který je vzdálen od nejbližší vesnice 2 kilometry. V noci ho probudil štěkot psa. Proto se podíval na dvůr statku, kde je zaparkován traktor s valníkem. Pan Novák si všiml postavy, která se krčí u traktoru. Proto si vzal baterku a

posvítit z okna směrem k postavě. Zjistil, že někdo krade naftu z nádrže. Zloděj, když zjistil, že je prozrazen, vzal dva naplněné kanystry a odnáší je ke svému motorovému vozidlu. Další dva kanystry zůstaly na místě. Pan Novák volá mobilním telefonem na policii a oznamuje událost. Policista informuje, že okamžitě posílá na místo hlídku, ta by mohla být na místě do 15 minut. Poté se oblékne a jde se podívat k traktoru. K jeho zděšení zjistil, že tento pachatel, o kterém si myslel, že již uprchl, se vrací na místo pro zbylé naplněné kanystry. Zloděj si z přítomnosti pana Nováka nic nedělá, bere zbylé kanystry a odchází směrem ke svému vozidlu. Ještě panu Novákovi sprostě nadává. Pan Novák na něj křičí, ať tu naftu nechá na místě. Zloděj nereaguje a dál odchází i s kanystry. Pan Novák bere do ruky montážní dvacetikilový klíč a hodí ho pod nohy zloděje. V důsledku toho došlo k zlomenině pravé holenní kosti zloděje. Chvilku poté přijíždí na místo hlídka policie.

Obrana byla přiměřená.

Nevím.

Obrana nebyla přiměřená.

Otázka č. 19: Pozorně si přečtete následující případ. Rozhodněte, byla-li obrana přiměřená.

Pan Dvořák bydlí na malé vesnici. Když se vracel z nedělní procházky se svým psem (Německý ovčák), tak si všiml muže, jak ničí silniční patníky. V muži poznal místního obyvatele, který je v místě znám tím, že když požije alkohol, bývá velmi agresivní. Dokonce si nějaký čas odseděl za napadení družky. Pan Dvořák zavolal na muže, ať toho nechá a jde se raději domů z toho vyspat. Muž nechal patníky, rozběhl se proti panu Dvořákovi a křičel: „Ty už mě taky srát nebudeš!“ Dvořák se lekl a když byl muž téměř u něj a napřáhl pěst, vyzval svého psa: „Vem si ho!“ Pes vyskočil a zakousl se muži do napřážené ruky. Pes na ruce útočnicka způsobil několik tržných ran. Útočník se poté s nadávkami odebral směrem domu.

Obrana byla přiměřená.

Nevím.

Obrana nebyla přiměřená.

Otázka č. 20: Pozorně si přečtete následující případ. Rozhodněte, byla-li obrana přiměřená.

Pana Rídlu před půl rokem přepadl neznámý pachatel, když si vybíral hotovost z bankomatu. Při přepadení se muž nijak nemaskoval. Počkal si, až bankomat vydal hotovost, udeřil několikrát Rídlu pěstí do obličeje a ukradl veškerou hotovost ve výši 5000 Kč. Rídl vše nahlásil na policii, ale vyšetřování zatím nevedlo k nalezení útočnicka. Pan Rídl si z obav o svoji bezpečnost zařídil zbrojní průkaz a zakoupil na svoji ochranu pistoli ráže 9mm. Zhruba po půl roce, když šel pan Rídl z práce, si všiml muže, který šel proti

němu. S naprostou jistotou v něm poznal útočníka od bankomatu. Proto vytáhl svoji legálně drženou zbraň, namířil ji na muže a zakřičel: "Stůj!" Muž se ovšem dal na útěk, proto pan Rídl zamířil na jeho pravou nohu a vystřelil. Muž utrpěl čistý průstřel lýtka. Poté Rídl přivolal policii a záchrannou službu. Doba léčení muže nepřekročila 3 týdny.

Obrana byla přiměřená.

Nevím.

Obrana nebyla přiměřená.

Otázka č. 21: Pozorně si přečtete následující případ. Rozhodněte, byla-li obrana přiměřená.

Pan Kukačka se vracel v nočních hodinách z práce, a když zašel do chodby domu, kde bydlel, uslyšel ze sklepních prostor podezřelý hluk. Jelikož již v minulosti došlo ve stejném domě ke vloupání do bytů apod., vydal se do sklepa, kde přistihl neznámého muže, který se právě vloupal do jedné ze sklepních kójí. Při tomto došlo mezi oběma muži k fyzické potyčce, při níž pachatel ohrožoval pana Kukačku šroubovákem, načež pan Kukačka použil proti pachateli svou legálně drženou zbraň ČZ 75 a tou mu jedním výstřelem způsobil průstřel pravé strany hrudníku pod klíční kostí. Pachatel vloupání ještě ze sklepa vyběhl, poté na ulici zkolaboval. Poté pan Kukačka přivolal policii a záchrannou službu.

Obrana byla přiměřená.

Nevím.

Obrana nebyla přiměřená.

Otázka č. 22: Vlastníte zbrojní průkaz skupiny E (k ochraně života, zdraví nebo majetku)?

Ano.

Nevlastním.

Otázka č. 23: Chystáte se legálně ozbrojit pro svoji ochranu, či ochranu svého majetku?

Ano.

Ne.

Příloha č.: 8 - Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky

k výkladu nutné obrany podle § 13 tr. zák. s použitím automatického obranného zařízení (automatického nástražného systému). Nutná obrana § 13 tr. zák. Instalace a použití automatického obranného zařízení, jehož účelem je odvrátit možný nebo předpokládaný budoucí útok na zájem chráněný trestním zákonem na určitém místě bez součinnosti obránce (např. nástražné systémy, samostříly, zapojení elektrického proudu do mříží či kovového oplocení nemovitosti), **samo o sobě nevyklučuje naplnění podmínek nutné obrany podle § 13 tr. zák.** K tomu, aby byly splněny podmínky nutné obrany v případě použití automatického obranného zařízení zejména v podobě nástražného systému, který se automaticky uvede v činnost po vniknutí útočníka do chráněného objektu, musí být zabezpečeno, aby se aktivovalo jen proti přímo hrozícímu či trvajícím útokům na zájem chráněný trestním zákonem a aby jeho účinnost nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Při zaviněném nedodržení podmínek nutné obrany tím, kdo jej instaloval a odpovídá za jeho provoz, přichází v úvahu jeho odpovědnost za trestný čin spáchaný zpravidla z nedbalosti. (Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. Tpjn 303/2008)

Příloha č . 9 - Odpovědi respondentů pilotního šetření k otázce č. 13

odpovědi nejsou jazykově upraveny

9.1 agresivita útočníka, rozhodování soudů

9.2 asi nic, možná odvaha.

9.3 asi strach, že to může dopadnout ještě horší, ako keď sa nebudem brániť vôbec

9.4 Bohužel je mnoha případech soudem útočník považován ve finále za oběť-vlastní zkušenost

9.5 ještě agresivnější útok ze strany útočníka.

9.6 lidský život

9.7 Možnost, že by útočník své útoky obrátil proti mě.

9.8 možný postih

9.9 můj tělesný stav

9.10 například: rasismus naruby

9.11 Následné soudní tahanice.

9.12 naše právo jednoznačně nechrání soukromý majetek, pak se může stát, že je odsouzen vlastník, který zraní zloděje

9.13 Nebezpečí trestního stíhání

9.14 nedostatek síly

9.15 Nejsou definovány hranice kdy jde o nutnou obranu či nikoliv. O těch rozhoduje soud na základě důkazů či svědeckých výpovědí, které mohou být zmanipulovány. Krajní nouze je subjektivní pojem který vyplývá mnohdy ze situace a fyzické dispozice napadené osoby, kdy situace kdy k napadení došlo je velmi obtížně rekonstruovatelná ex post, což je mnohdy určující pro klasifikaci.

9.16 Nemusel bych se ubránit.

9.17 nepřiměřené zranění pachatele, zvýšení rizika pro přátele, pokud nejsem zrovna sám

9.18 nerad někomu ubližuji. ale v nutnosti?

9.19 nevím

9.20 nic

9.21 nic

9.22 nic

9.22 Nic

9.23 Nic mě nezrazuje - je lépe být souzen dvanácti, než nesen šesti. Ale pokud by došlo k usmrcení útočníka, spíše bych se snažila zbavit těla a vše zatajit (pokud by to bylo alespoň trochu možné), v české soudy nemám důvěru.

9.24 nic, když musíš tak musíš!

9.25 Nic, tato možnost je zcela legitimní.

9.26 Nic.

9.27 Obava s následnými problémy. Ať se jedná o cokoliv...

9.28 obava z mého postihu a ne postihu útočníka

9.29 obava z možného trestního postihu

9.30 Obavy z případné msty na dětech, ...

9.31 Pokud útočníka zraním, bude mě čekat nějaký postih, místo toho, aby postih čekal jeho.

9.32 postup soudů v našem právním státě, kdy se z agresora najednou stane ten poškozený

9.33 právě nejasná legislativa

9.34 právní postih

9.35 Právní postih - zloděj, násilník má větší práva jak oběť...

9.36 problémy kdy by útočník požadoval omluvu a finanční náhradu

9.37 případný možný postih mě jako napadeného , nevěřím v objektivitu soudů

9.38 Soudnictví ČR

9.39 Soudci bez selského rozumu.

9.40 Soudy.

9.41 Správné odhadnutí přiměřené obrany.

9.42 strach

9.43 strach z postihu a důsledky z neporozumění a pochopení-jsem přeci v obraně-já sám jsem napaden nejsem příčinou.

9.44 strach z trestního stíhání pokud útočníka zraním

9.45 Strach, že se neubráním.

9.46 Strach.že se nakonec já sama dostanu před soud a násilník nebude potrestán .

9.47 trest

9.48 trestní postih

9.49 V případě hloupého úředníka nemajícího ponětí o nutné obraně či dokonce nepřipouštějícího argumenty týkající se nutné obrany, obavy z postihu.

9.50 V případě napadení neuvažuji o "nutné obraně" , ale bráním se , seč mi síly stačí. Nutná obrana je podle mě naprosto teoretický pojem . Pud sebezáchovy takový pojem nezná .

9.51 velká rozdílnost ve výkladu jednotlivých názorových reprodukcí ustanovení o nutné obraně, a to jak na straně prvotního pachatele, tak na straně možného nepřiměřeného užití síly proti prvotnímu pachateli. To samé platí i pro výklad žalobců i soudců.

9.52 zákon, inspekce MV

9.53 Zdůvodňování přiměřenosti nutné obrany..

9.54 Zrazoval by mě strach z vlastního postihu, z případů, které proniknou na veřejnost, člověk získává pocit, že vše, co podnikne na obranu svou nebo svých blízkých, bude vyhodnoceno jako nepřiměřená obrana

9.55 Že to bude bráno za trestný čin

Příloha č . 10 – Seznam grafů

Graf č. 1: Srovnání počtu spáchaných TČ a objasněnosti – Zdroj:
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2000/0003/preziden.html>

Zpracování grafu: Autor

Graf č. 2: Odsouzené osoby za vybrané trestné činy (ublížení na zdraví a rvačka) – Zdroj:
<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/kapitola/0001-10--2700>

Zpracování grafu: Autor

Graf č. 3: Srovnání původní a nové úpravy OVP - Zpracování grafu: Autor

Graf č. 4: Názor obyvatelstva na postavení obránce v naší právní úpravě - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 5: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.1 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 6: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.2 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 7: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.3 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 8: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.4 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 9: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.5 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 10: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.6 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 11: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.7 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 12: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.8 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 13: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.9 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 14: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.10 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 15: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.11 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 16 : Hlavní dotazníkové šetření otázka č.12 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 17: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.13 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 18: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.14 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 19: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.15 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 20: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.16 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 21: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.17 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 22: Hlavní dotazníkové šetření – praktický příklad č.1 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 23: Hlavní dotazníkové šetření – praktický příklad č.2 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 24: Hlavní dotazníkové šetření – praktický příklad č.3 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 25: Hlavní dotazníkové šetření – praktický příklad č.4 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 26: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.22 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 27: Hlavní dotazníkové šetření otázka č.23 - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 28: Počty zbraní ve vlastnictví držitelů zbrojních průkazů - Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Autor

Graf č. 29: Počty přestupků spáchaných se zbraněmi (nejen držiteli ZP) – Zpracování grafu: Autor, Zdroj: Zdroj: <http://www.mvcr.cz/clanek/zbrane-a-strelivo-92.aspx>

Graf č. 30: Počty trestných činů spáchaných se zbraněmi (nejen držiteli ZP) – Zpracování grafu: Autor, Zdroj: <http://www.mvcr.cz/clanek/zbrane-a-strelivo-92.aspx>

Graf č. 31: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.1 – Zpracování grafu a zdroj: <http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 32: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.2 – Zpracování grafu a zdroj: <http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 33: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.3 – Zpracování grafu a zdroj: <http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 34: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.4 – Zpracování grafu a zdroj: <http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 35: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.5 – Zpracování grafu a zdroj: <http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 36: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.6 – Zpracování grafu a zdroj: <http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 37: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.7 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 38: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.8 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 39: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.9 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 40: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.10 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 41: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.11 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 42: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.12 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 43: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.13 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 44: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.14 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 45: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.15 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 46: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.16 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 47: Pilotní dotazníkové šetření – praktický příklad č.1 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 48: Pilotní dotazníkové šetření – praktický příklad č.2 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 49: Pilotní dotazníkové šetření – praktický příklad č.3 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 50: Pilotní dotazníkové šetření – praktický příklad č.4 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 51: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.21 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 52: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.22 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 53: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.23 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

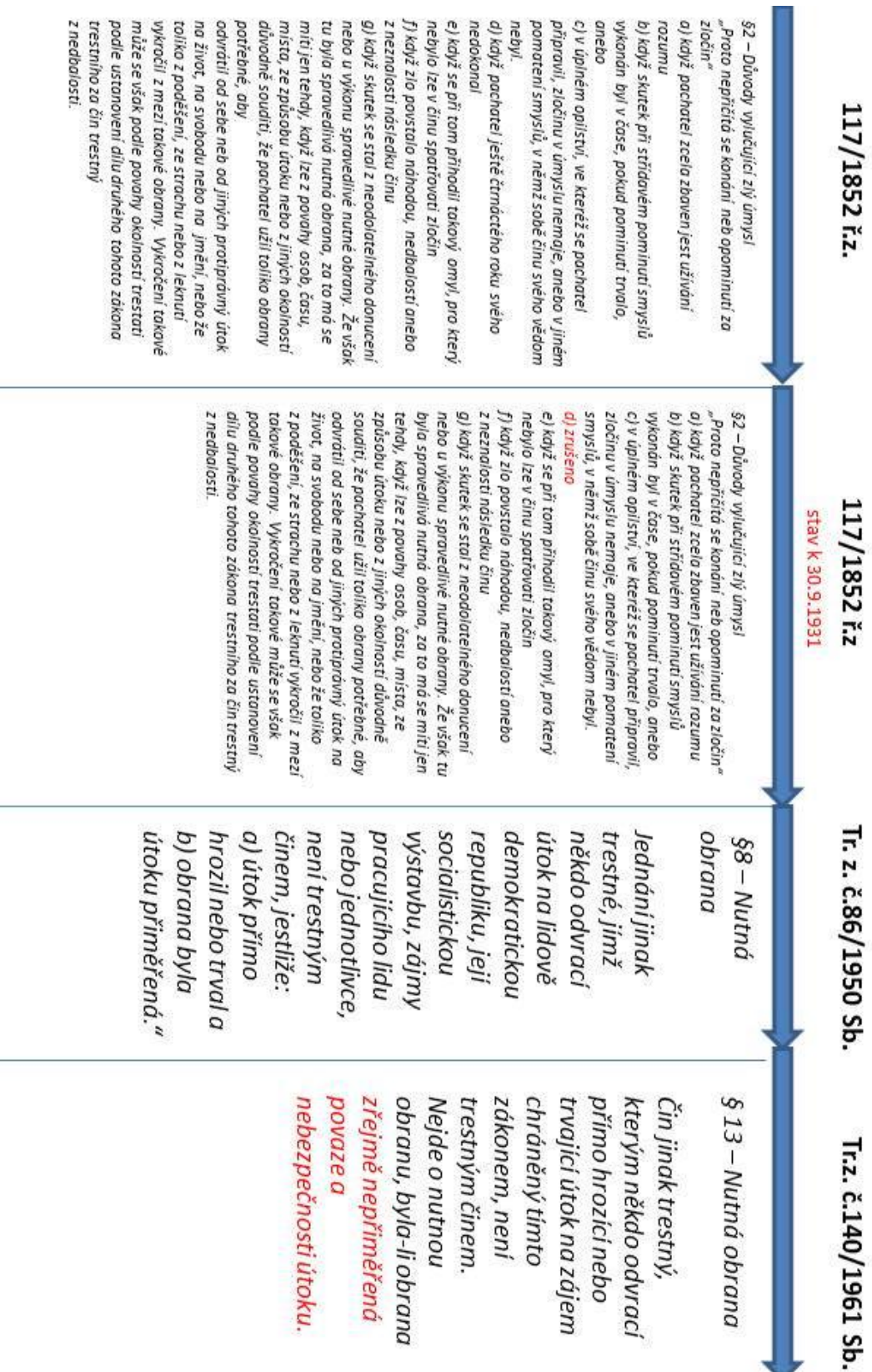
Graf č. 54: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.24 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Graf č. 55: Pilotní dotazníkové šetření otázka č.26 – Zpracování grafu a zdroj:
<http://nutna-obrana-krajni-nouze.vyplnto.cz>.

Příloha č. 11 Vývoj nutné obrany v českých zemích od roku 1852 do současnosti

Vývoj nutné obrany v českých zemích od roku 1852 do

současnosti

Vývoj nutné obrany v českých zemích od roku 1852 do současnosti

